

ORTAÖĞRETİM TÜRK EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI
KAZANIMLARININ BİLİŞSEL AÇIDAN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYŞİN TAHAOĞLU

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ

ANKARA

MART 2014

Aileme...

ORTAÖĞRETİM TÜRK EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAM
KAZANIMLARININ BİLİŞSEL AÇIDAN İNCELENMESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Bilkent Üniversitesi

Ayşin Tahaoğlu

Yüksek Lisans Derecesi

Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programı

Bilkent Üniversitesi

Ankara

Mart 2014

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM TÜRK EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI
KAZANIMLARININ BİLİŞSEL AÇIDAN İNCELENMESİ

Ayşin Tahaoğlu

Mart 2014

Bu tezi okuduğumu, kapsam ve nitelik bakımından Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans derecesi için yeterli bulduğumu beyan ederim.

.....
Yrd. Doç. Dr. Rasim Özyürek

Bu tezi okuduğumu, kapsam ve nitelik bakımından Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans derecesi için yeterli bulduğumu beyan ederim.

.....
Prof. Dr. Alipaşa Ayaş

Bu tezi okuduğumu, kapsam ve nitelik bakımından Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans derecesi için yeterli bulduğumu beyan ederim.

.....
Yrd. Doç. Dr. İlker Kalender

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Onayı

.....
Prof. Dr. Margaret Sands

ÖZET

ORTAÖĞRETİM TÜRK EDEBİYATI ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIMLARININ BİLİŞSEL AÇIDAN İNCELENMESİ

Ayşin Tahaoğlu

Eğitim Programları ve Öğretim

Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Rasim Özyürek

Mart 2014

Bu araştırmada, MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi Öğretim Programı (2011) kazanımları bilişsel becerilere göre sınıflandırılmış ve içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu incelemeden hareketle MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programı (2011) sınıflara ve ünitelere ayrılmış ve içerdikleri kazanımlar Bloom'un Eğitim Hedefleri Taksonomisi'ne göre sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma, programdaki kazanımların içerik analizi yöntemiyle Excel programına geçirilmesi, kazanımların belirlenen basamaklara göre tespit edilmesi ve gerekli gruplandırılmaları tablolar haline getirme sürecinden oluşmuştur. Bu araştırma neticesine MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi Programı (2011) kazanımlarının Bloom'un bilişsel alan sınıflandırılmasına göre yapılmış olduğu, fakat bu sınıflandırmada üst düzey bilişsel becerilerin, alt düzey bilişsel becerilere göre daha az bulunduğu gözlemlenmiştir. Söz

konusu kazanımların kavrama basamağına ait birçok örneğı bulunurken, uygulama ve sentez basamaklarına ait kazanımların daha az ölçüde bulunduğu saptanmıştır. Bunun neticesinde, MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi programlarındaki öğrenci kazanımlarının bilişsel beceri basamaklarının dağılımına uygun bazı görüşler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türk Edebiyatı öğretim programı, bilişsel beceri, öğrenci kazanımları

ABSTRACT

ANALYZING THE COGNITIVE DOMAIN OF THE SECONDARY EDUCATION TURKISH LITERATURE CURRICULUM

Ayşin Tahaoğlu

Graduate School, Education Programs and Teaching

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Rasim Özyürek

March 2014

This study was conducted by classifying the objectives of the MONE (Ministry of National Education) Secondary Education Turkish Literature Curriculum (2011) using Bloom's Taxonomy of Educational Objectives. In light of this study, The MONE Secondary Education Turkish Literature teaching program (2011) was examined grad by grad and unit by unit. The classification process started with the objectives of the program being classified and coded using The Microsoft Excel. It was found that the objectives of the MONE Secondary Education Curriculum (2011) included of six levels of cognitive domain, yet it was also included the coverage of the higher order thinking skills are limited.

Key Words: Turkish Literature teaching program, cognitive skills, learning objectives.

TEŞEKKÜR

İlk minnettarlığımı bu zorlu ve uzun süreçte desteğini benden esirgemeyen sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Rasim Özyürek'e yapmak istiyorum. Yüreklemlendirmeleri sayesinde yazım aşamasını benim için kolay kılmanın ötesinde manevi olarak da her zaman yanımda olduğunu hissettirdi.

Çalışmalarımı yürütme sürecinde yaptığı verimli yorumlar ve yönlendirmelerle yazım sürecimde yardımını asla esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Necmi Akşit' e de teşekkür ediyorum.

Araştırma sürecinde desteğini, olumlu değerlendirmelerini, gündüzlerini ve gecelerini benden esirgemeyen çalışma arkadaşım Tuğba İnanç Gök'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
BÖLÜM 1: GİRİŞ.....	1
Problem durumu.....	3
Araştırmanın amacı	3
Araştırma soruları	4
Araştırmanın önemi.....	4
Tanımlar	5
Bilişsel beceriler.....	5
Öğretim Programı.....	5
Taksonomi (Sınıflandırma)	6
BÖLÜM 2: İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	7
Giriş.....	7

MEB (2004) eğitim reformu	7
Öğretim programı.....	10
Bilişsel beceriler.....	11
Öğrenci kazanımları	15
BÖLÜM 3: YÖNTEM	20
Giriş.....	20
Araştırma yöntemi.....	20
Evren ve örneklem	22
Veri toplama süreçleri ve veri analiz yöntemi	22
BÖLÜM 4: BULGULAR	24
Giriş.....	24
MEB Türk Edebiyatı dersi IX. sınıf öğrenci kazanımları	27
IX. sınıf 1. ünite kazanımları	28
IX. sınıf 2. ünite kazanımları	29
IX. sınıf 3. ünite kazanımları	30
IX. sınıf 4. ünite kazanımları	31
MEB Türk Edebiyatı dersi X. sınıf öğrenci kazanımları	32
X. sınıf 1. ünite kazanımları.....	33

X. sınıf 2. ünite kazanımları.....	34
X. sınıf 3. ünite kazanımları.....	35
MEB Türk Edebiyatı dersi XI. sınıf öğrenci kazanımları.....	37
XI. sınıf 1. ünite kazanımları	38
XI. sınıf 2. ünite kazanımları	39
XI. sınıf 3. ünite kazanımları	40
XI. sınıf 4. ünite kazanımları	41
MEB Türk Edebiyatı dersi XII. sınıf öğrenci kazanımları.....	42
XII. sınıf 1. ünite kazanımları	44
XII. sınıf 2. ünite kazanımları	44
XII. sınıf 3. ünite kazanımları	45
XII. sınıf 4. ünite kazanımları	46
BÖLÜM 5: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	49
Giriş.....	49
IX. Sınıf öğrenci kazanımlarına ilişkin sonuçlar.....	50
IX. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımlarına ilişkin sonuçlar	53
X. sınıf öğrenci kazanımlarına ilişkin sonuçlar.....	54
X. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımlarına ilişkin sonuçlar.....	56

XI. sınıf öğrenci kazanımlarına ilişkin sonuçlar	58
XI. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımlarına ilişkin sonuçlar	60
XII. sınıf öğrenci kazanımlarına ilişkin sonuçlar	62
XII. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımlarına ilişkin sonuçlar	65
MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğrenci kazanımlarına ilişkin genel sonuçlar	66
Uygulama önerileri.....	71
Araştırma önerileri	73
Sınırlılıklar	73
KAYNAKÇA.....	74
EK 1: IX. SINIF KAZANIMLARI.....	80
EK 2: X. SINIF KAZANIMLARI	85
EK 3: XI. SINIF KAZANIMLARI.....	92
EK 4: XII. SINIF KAZANIMLARI.....	101

TABLolar LİSTESİ

Tablo		Sayfa
1	IX. sınıf ünite kazanım tablosu.....	25
2	X. sınıf ünite kazanım tablosu.....	25
3	XI. sınıf ünite kazanım tablosu.....	26
4	XII. sınıf ünite kazanım tablosu	26
5	Programdaki öğrenci kazanımları farklılıkları.....	71

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil		Sayfa
1	IX. sınıf kazanımları.....	27
2	IX. sınıf 1. ünite kazanımları.....	28
3	IX. sınıf 2. ünite kazanımları.....	29
4	IX. sınıf 3. ünite kazanımları	30
5	IX. sınıf 4. ünite kazanımları.....	32
6	X. sınıf kazanımları.....	33
7	X. sınıf 1. ünite kazanımları	34
8	X. sınıf 2. ünite kazanımları.....	35
9	X. sınıf 3. ünite kazanımları.....	36
10	XI. sınıf kazanımları.....	37
11	XI. sınıf 1. ünite kazanımları.....	38
12	XI. sınıf 2. ünite kazanımları.....	39
13	XI. sınıf 3. ünite kazanımları.....	41
14	XI. sınıf 4. ünite kazanımları.....	42
15	XII. sınıf kazanımları.....	43
16	XII. sınıf 1. ünite kazanımları.....	44
17	XII. sınıf 2. ünite kazanımları.....	45

18	XII. sınıf 3. ünite kazanımları	46
19	XII. sınıf 4. ünite kazanımları.....	47
20	MEB Türk Edebiyatı dersi kazanımlarının genel dağılımı.....	48
21	IX. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımları.....	53
22	X. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımları.....	57
23	XI. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımları.....	61
24	XII. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımları.....	65
25	MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğrenci kazanımları.....	66

BÖLÜM 1: GİRİŞ

Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da yenilikleri beraberinde getiren yeniçağ; öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebilmesi, öğrendiklerini hayatlarında uygulayabilmesi ve fikirlerinin çeşitlenip zenginleşmesine yardımcı olmak amacıyla çeşitli yaklaşımları beraberinde getirmiştir. Eğitim alanındaki bu yeni yaklaşımların genel amacı, öğrencileri ezberlenen basmakalıp bilgilerle değil; sorgulanan, uygulanan ve çeşitlenen bilgilerle donatmaktır. Bu amaçlar doğrultusunda dinamik, akılcı çözümler üretebilen, özgüven sahibi, sorgulayan ve araştıran bir öğrenci profili, değişen eğitim anlayışının en önemli unsurlarından biri olmuştur.

Günümüzde bireylerden, bilgiyi ezberlemekten çok bilgiyi özümsemeleri beklenmektedir. Çağdaş dünyanın kabul ettiği birey, kendisine sunulan bilgileri doğrudan kabul eden, yönlendirilmeyi bekleyen değil, bilgiyi yorumlayarak anlamın çeşitlenmesi ve geliştirilmesi sürecine etkin olarak katılanlardır (Yıldırım ve Şimşek, 1999). Bilgiyi içselleştiren ve bu bilgiden hareketle yeni fikirler üretebilen bir toplum yetiştirmek ise eğitimin ana görevidir. Bu nedenle öğrencilerin öğrendikleri bilgileri yorumlayabilmeleri ve uygulayabilmeleri büyük önem taşımaktadır çünkü öğrenciler bu unsurlar sayesinde bilgiyi çeşitlendirme ve içselleştirme becerisi kazanmaktadırlar.

Liselerde uygulanan öğretim programları, öğrenciye bilgiyi kazandırmadaki en önemli araçlardan biridir. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının hazırladığı öğretim programları da bilginin öğrenciye en etkin biçimde ulaşabilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Özellikle de öğrenci kazanımlarının yenilenen anlayışa göre hazırlanmasına dikkat edilmiştir. Öğrenci kazanımlarının; farklı yetenek, kültür ve

zevklere hitap edebilen; öğrenciye bilgiyi değerlendirip yorumlayarak kendi evrenini zenginleştirmede yardımcı olabilecek şekilde hazırlanmış olduğu ifade edilmiştir (MEB 2011).

Bu çerçevede şekillenen kazanımların; öğrencilerin hatırlama, kavrama ve uygulama gibi becerilerinin yanı sıra analiz ve sentez yapma, değerlendirme gibi becerilerine de hitap etmesi kaçınılmaz olmuştur. Bu durumdan yola çıkılarak hazırlanan bu araştırma, MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programının (2011) öğrenci kazanımlarının bilişsel becerilere göre sınıflandırılıp incelenmesiyle oluşturulmuştur.

Türk Edebiyatı dersi öğretim programı, 2011 yılında tekrar gözden geçirilmiştir. Gözden geçirilen bu programın içeriği ile ilgili veya ilköğretim kademesi Türkçe dersi öğretim programı kazanımları ile ilgili araştırmalar yapılmış olsa dahi, ortaöğretim programının Türk Edebiyatı dersinin tüm öğrenci kazanımlarının bilişsel becerilere göre sınıflandırılmasına yönelik herhangi bir araştırma henüz yapılmamıştır. Yapılan bu araştırma, öğretim programı incelemesine farklı bir bakış açısı sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırma, MEB ortaöğretim IX, X, XI ve XII. sınıf Türk Edebiyatı dersi öğretim programının kazanımlar bölümünde bilişsel becerilerin belirlenmesini ve basamaklara göre ölçülmesini amaçlamıştır. Bu noktadan yola çıkarak, MEB (2011) öğretim programı öğrenci kazanımları, Bloom'un (1956) "Eğitsel Alan Sınıflandırılması" çalışması temel alınarak sınıflandırılmıştır. Araştırmamızda öğretim programlarında yer alan kazanımlar bölümünde bilişsel beceriler ve bu becerilerin sıklığı incelenmiştir.

Problem durumu

Araştırmanın konusu “MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programında yer alan kazanımlar bölümünde bilişsel becerilerin dağılımı” olarak tanımlanmıştır. Bu kavram temelinde üzerine odaklanılan problem aşağıda ifade edilmiştir.

Bilişsel becerilerin öğrenci kazanımlarına eşit olarak dağılımı, öğrenciye bilgiyi kullanma ve bilgiyi çeşitleme, içselleştirme gibi önemli unsurlar kazandırmaktadır. Yağmur’a (2009) göre bilişsel beceriler, tüm derslerde olduğu gibi dil ve edebiyat derslerinde de oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Çünkü bireyin dili kullanma becerisi, onun öğrendiklerini yorumlayabilmesi ve değerlendirebilmesini kolaylaştırır. Bilişsel becerilerin önemini göz önünde bulundurarak, hazırlanan öğretim programları ile ilgili yapılan çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Aynı zamanda Öğretim programdaki kazanımları ders etkinliklerine göre uygulayabilme ve bu kazanımları öğrencinin seviyesine göre belirlemede; bilişsel becerilere göre sınıflandırılmış kazanımlar Türk Edebiyatı öğretmenlerinin de ihtiyaç duyduğu bir unsurdur. Bu çerçevede belirlenen problem, MEB ortaöğretim IX. X, XI ve XII. sınıf Türk Edebiyatı dersi öğretim programının kazanımlar bölümünde bilişsel becerilerin sınıflandırılması olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın amacı

Bu araştırma, nitelikli bireylerin yetişebilmesi için öğrencilerin, basmakalıp bilgileri tekrar eden değil; bu derslerde kazandıklarını yaşam tarzıyla birleştiren, kendikimliğinin farkına varmış ve evrensel değerlere açık bireyler olmalarını amaçlayan MEB (2011) ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programı kazanımları çerçevesinde bilişsel becerilerin sınıflandırılmasını hedeflemiştir. Bilişsel becerilerde yer alan bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarının öğretim programlarındaki kazanımlarına göre dağılımını ve sıklığını incelemek araştırmanın amaçlarındandır.

Öğrenci kazanımları, öğrenme sürecinde ve bu süreç sonunda öğrencinin öğrenmeye dair kendine katabildiği becerilerdir. Dolayısıyla öğrenci kazanımlarının bilinçli ve doğru şekilde yazılması, kazanımları okuyacak ve bu kazanımları öğrenciye aşılayacak olan eğitimciler için de oldukça büyük önem taşımaktadır. Bu araştırma, öğrenci kazanımlarının öğrenme sürecinde, bilişsel alan sınıflandırılması adına daha etkili bir biçimde uygulanabilmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma soruları

Araştırmanın temel sorusu “MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programında yer alan kazanımlar bölümünde bilişsel becerilerin dağılımı ve sınıflandırılması nasıldır?” olarak belirlenmiştir. Bu temel sorudan yola çıkarak aşağıda belirtilen araştırma soruları oluşturulmuştur:

1. MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programı (2011) kazanımları çerçevesinde ifade edilen bilişsel beceriler Bloom Taksonomisine (1956) göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi programındaki (2011) kazanımlarda yer alan bilişsel beceriler; Bloom Taksonomisine (1956) göre yıl gruplarında nasıl bir dağılım izlemektedir?
3. MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi programındaki (2011) bilişsel becerilerin, Bloom Taksonomisine (1956) göre mevcut sınıflarda yer alan ünitelerdeki dağılımı nasıldır?

Araştırmanın önemi

Eğitim alanında şimdiye kadar öğretim programları üzerine yapılan araştırmalara alternatif olarak sunulan bu çalışma, MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programlarından yararlanan tüm eğitimcilere, program geliştiricilere ve öğretim

programını araştırmacılarına, öğrenci kazanımlarını belirleme ve uygulama alanında farklı bir bakış açısı sunmayı hedef almıştır. Öğretim programlarında yer alan kazanımlar bölümü, öğrenme sürecinde hem öğrencinin, hem de öğretmenin yardımcısıdır. Bu nedenden dolayı, yapılan bu araştırma Türk Edebiyatı öğretmenlerine öğrenci kazanımlarını belirleme ve uygulama sürecinde alternatif bir yaklaşım sunmayı da amaçlamıştır.

Tanımlar

Bilişsel beceriler

Bilişsel kelimesi Türk Dil Kurumu'na göre “bilişle ve zekânın işleyişiyle ilgili olan” anlamına gelmektedir (TDK 2014). Bilişsel beceri ise öğrenme sürecinde araştırmaya, sorgulamaya ve akıl yürütmeye dayanan, bilgiler arasında tutarlık, bağlantı ve kapsamlı zihinsel etkinlikler gerektiren, sonuçların bulgulara dayandırılarak sunulduğu bir düşünme biçimidir (Haladayna, 1997; Lipman, 1994; Paul, 1995). Bloom'un (1956) çalışmalarıyla ortaya çıkan üç öğrenme türünden biri olan bilişsel becerilerden, araştırmadaki öğrenci kazanımlarının sınıflandırılması sürecinde yararlanılmış ve literatür taramasında kavram üzerinde ayrıntılı olarak durulmuştur.

Öğretim Programı

Öğretim programı, ulusal ya da uluslararası anlayışla kaliteli bir eğitim sistemi kurma amacıyla eğitim kurumlarınca hazırlanmış programlardır (Varış, 1978). Öğrenme ve öğretme etkinliğine kılavuzluk etme amacı taşıyan bu programların içeriğinde programın oluşturulma amacı, hedeflenen eğitim yaklaşımı, öğrenme sürecine yönelik kazanımlar ve etkinlikler bulunmaktadır. Her öğretim programı, dünyada gelişen eğitim yenilikleriyle yenilenmekte ve belli yaklaşımlar dikkate alınarak programın güncel

olması amaçlanmaktadır. Bu araştırmada öğretim programı kavramı, içeriğinde yer alan öğrenci kazanımlarının incelenmesi nedeniyle tanımlanmıştır.

Taksonomi (Sınıflandırma)

Türk Dil Kurumu'na göre taksonomi, sınıflandırma ve bu sınıflandırmada kullanılan kurallar bütünü olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2014). Her alanda kullanılan taksonomi metodu, eğitim alanında da öğrenme hedeflerinin sınıflandırılması amacıyla da kullanılmıştır. Öğrenme hedeflerini tanımlamak, öğrencinin öğrenme hedeflerine ulaşması için bir yol haritası niteliği taşımaktadır. Öğrenim süreci sınıflandırılması üç ana başlık altında bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlarında Bloom tarafından ortaya konulmuştur (Temizkan; Sallabaş, 2011). Bloom'un bu çalışmasında bilişsel alan sınıflandırılması bilginin hatırlama, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme süreçlerinden oluşan altı ana basamak altında incelenmiştir (Bloom, 1956). İlgili yayın ve araştırmalar bölümünde kavram ayrıntılı olarak incelenmiştir.

BÖLÜM 2: İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Giriş

Geleceğin eğitimli bireylerini yetiştirmede geleneksel öğretim yöntemlerinin dışında farklı yaklaşımların hızla geliştiği çağımızda, öğrencilerin gerçek hayat problemleri hakkında fikir yürütebilmesi, bir fikirden yola çıkarak bağımsız bir düşünce üretebilmesi fazlasıyla önem kazanmıştır. Bu noktadan yola çıkarak öğrenci kazanımlarının çağın gerektirdiği yeni modellere göre şekillenmesi kaçınılmaz olmuştur.

Bu araştırmada, araştırmanın konusunu ana hatlarıyla ele alan güvenilir kaynakların bilişsel beceriler, öğrenci kazanımları ve eğitim yenilikleri hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Bu görüşler, araştırma konusunun kuramsal kavramlarını kapsayacak biçimde açıklanmış ve yorumlanmıştır.

MEB (2004) eğitim reformu

Eğitim, dünyada gelişen trendlerle birlikte sürekli olarak yenilenmeye gerek duyulan bir alandır. Bu çerçevede tüm dünyada eğitim reformları endüstri çağından bilgi çağına geçişle birlikte hız kazanmıştır (Hanushek, 2007).

Türk Eğitim Sisteminin yapılanması 2000'li yılların başından sonra Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde gerçekleştirilmeye başlanan uyum yasaları çerçevesinde yeniden şekillenmeye başlamıştır (MEB, 2009). Bu süreç kapsamında, eğitim alanında gerçekleştirilmesi gereken yenilikler, gelişmiş ülkelerin; özellikle de Avrupa Birliği ülkelerinin eğitim sistemleri ve PISA ölçütlerinde başarılı olan ülkeler göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur (Akpınar ve Aydın, 2007). Bu değişim, öğretmen

merkezli anlayıştan öğrenci merkezli anlayışı karşılayan bir hareket olarak değerlendirilmiştir (Kutlu, 2005).

Bu reformun temel kolları yapısalcılık, öğrenci odaklılık, teknolojiye dönüklük ve esneklik olarak belirlenmiştir (Özden, 1999). Öğretim programlarının şekillenmesi de yine bu kavramlar, özellikle de yapısalcılık ve öğrenci merkezli yaklaşıma dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir (Akpınar ve Aydın, 2007). 2004 yılında kararı alınan, 2005 yılında da öğretim programlarındaki değişikliklerle uygulamaya başlanan bu yeni yaklaşımın hedefleri arasında genç vatandaşları dünya standartlarına bir eğitim kalitesine ulaştırmak vardır (Akşit, 2007).

Türk Edebiyatı dersi öğretim programları, yeniden yapılanan sistemi ile geçmiş yıllarda hazırlanan programların aksine içerdiği kazanımlar, etkinlikler ve üniteler bazında öğrenciye daha aktif bir öğrenme ortamı sağlamaya yönelik bir sistemle oluşturulmuştur. 2005 yılında gözden geçirilen program, kendinden önceki müfredatlardan farkını şu açıklamayla belirtmiştir:

Edebiyat eğitiminde metnin esas alınması ve çözümlenmesi Millî Eğitim Bakanlığı yetkililerince Cumhuriyetin ilk yıllarından beri hep önerilmiştir. Ancak bugüne kadar bu işin nasıl gerçekleşeceği gösterilmemiştir. Bu programda edebiyat öğretiminde metinden nasıl hareket edileceği açık ve net biçimde dikkatlere sunulmuştur. Yani program metinleri hareket noktası alan bir anlayışla düzenlenmiştir. Programın hazırlanmasında bu önerilerin arkasındaki düşünce ve istek dikkate alınmıştır. Bu programdan önce hazırlanmış edebiyat programlarının hiçbirinde ünite esas alınmamış, devir ve kişiler ile konu başlıkları bölümler hâlinde listelenerek verilmekle yetinilmiştir. Hazırladığımız programda ise her sınıfta üzerinde durulacak üniteler belirlenmiştir. Hangi beceri ve anlayışın nerede, niçin ve nasıl kazandırılacağı soruları, ünite adı verilen birimler çevresinde ele alınmıştır. (MEB, 2011)

Bu ifadeler doğrultusunda, MEB tarafından hazırlanan öğretim programı geçmiş yıllardan farklı olarak konu bütünlüğünden çok öğrenme sürecine odaklanmış unsurlardan oluşmuştur. Tarihi bütünlüğün yanı sıra metin odaklı bir öğrenme modeline yoğunlaşan program, hem sınıf hem de üniteler bazında bu amacını devam ettirmeyi

hedeflemiştir. Güneş'in (2013) "Türkçede Metin Öğretimi Yerine Metinle Öğrenme" adlı çalışmasında, metin odaklı bir edebiyat öğreniminin öğrenci merkezli anlayışın temellerinden biri olduğunu ifade edilmiştir. Bu anlayışla birlikte şekillenen becerilerin öğrenme sürecinde öğrencinin en büyük yardımcısı olduğu belirtilmiştir.

Program birincil amacını, edebiyat öğretimine dair yaklaşımlarda estetik zevkin gelişmesini, kültürel değerlerin somut olarak ifadesi ve yorumlanmasının önemini üzerinde durmak olarak belirtilmiştir. Program, öğrencilerin uygulanamayan ve kullanılmayan bilgileri tekrar eden değil; bu derslerde elde ettiklerini yaşama tarzıyla birleştiren, kendi kimliğinin farkına varmış ve evrensel değerlere açık bireyler olmaları hedef olarak belirtmiştir (MEB, 2011).

Vicdan (2010), "Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programlarında Dilbilim ve Göstergibilim Kuramlarının Etkileri" adlı çalışmasında, MEB Türk Edebiyatı dersi Öğretim programının bu ifadelerinin edebiyat öğretimin yapısalcı yaklaşımla bütüncül bir oluşum gösterdiğinin altını çizmiştir. Ezberden uzaklaşan, basmakalıp bilgilerin tekrarından çıkıp edebi metin bazında gerçekleşecek bir öğrenme modelinin somut amaçları, programda bu şekilde ifade edilmektedir.

Bu noktadan hareketle bilginin ezberlenip bir süre sonra unutulduğu bir eğitim sisteminden ziyade, bilgiyi kullanıp yorumlayabilen öğrencilerin öğrenme sürecinde etkin olduğu bir sistem hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda da yeni bir öğretim programı modeli oluşturulmuştur. Dolayısıyla bu sistemin yapıtaşını oluşturan öğretim programlarının bu anlayışa göre değerlendirilmesi ve özellikle öğrenci kazanımlarının bu hedefe yönelik olması beklenmektedir.

Öğretim programı

Öğretim programı, araştırma için temel bir alan sayıldığından bu kavram üzerinde durulması gerekmektedir.

Demirel (2004) “Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme” adlı çalışmasında, öğretim programı kavramını okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinliklerin kapsandığı bir yaşantılar düzeni olarak açıklar. Şu halde öğretim programı, öğrencinin öğrendiği her kavramın ya da konunun sistemli bir bütün haline getirilmesine yardımcı olan bir eğitim unsurudur. Sınıf içinde öğrenilen bir konunun öğrenme süreci içerisinde öğrenciye kazandırılması gereken kazanımlar veya etkinlikler, eğitim programlarının içinde bulunmaktadır. Dolayısıyla iyi hazırlanmış bir Türk Edebiyatı dersi öğretim programı, öğrenciye öğrenmenin ötesinde bir kazanım sağlayabilmektedir.

Öğretim programı; öğretmen ve öğrenciye öğrenme hedeflerini açıkça belirtir, bu hedeflerin nasıl uygulanması gerektiği hakkında yönerge verir ve öğrenme sürecinin her basamağında kazanılan bilgi ve davranış hakkında bilgilendirme sağlar.

Program geliştirme, öğretim programları araştırması için bir diğer önemli kavram olarak belirlenebilir. Demirel (2006) eğitim programını içerik, hedef, öğrenme- öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü olarak açıklamaktadır.

Eğitim programı bir yaşantı düzeneği olarak kabul edilirse, program geliştirme bu düzeneğin sürecinden oluşmaktadır.

Eğitim programı ve öğretim programı çoğu zaman birbirlerinin yerine kullanılan iki kavram olarak tartışılmaktadır. Demirel (2006) eğitim programını okul içi ve dışında hazırlanmış tüm öğrenme yaşantıları tanımını yaparken, öğretim programına okul içi ve ya dışında bir dersin öğrenimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneği olarak açıklar. Şu halde, eğitim programı, öğretim programını da kapsayan daha genel bir kavramdır. Öğretim programı, eğitim programının belirlemiş olduğu kıstaslar

dâhilinde bir ders alanına göre hazırlanmış bir düzenektir. Bu araştırma için incelenecek olan unsur ise öğretim programı olarak belirtilmiştir.

Arıkan, Berberoğlu ve çalışma arkadaşlarının Cito Türkiye Öğrenci İzleme Sistemi Konferansında sundukları bildiride (2009) eğitim reformundan sonra geliştirilen öğretim programlarında azaltılan konu kapsamıyla birlikte, öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerine yönelik hedefler belirlendiği belirtilmiştir. Bu hedefe ulaşmak için öğrencilerin öğrenme sürecine aktif olarak katılabilmelerini sağlayan, başka bir deyişle öğrenci merkezli eğitim anlayışıyla düzenlenmiş bir öğretim programı hazırlamak amaçlanmıştır. Bu yaklaşım, Türk Eğitim Siteminde ilk kez uygulamaya konulan bir yaklaşım olup bundan önceki programların hazırlanmasında öğrenme sürecinden ziyade öğretilen konunun üzerinde çerçeveselenen bir anlayışın hâkim olduğu söylenebilir.

Amaçlar doğrultusunda 2004 yılında pilot çalışmaların başladığı, 2005 yılında ilköğretimin ilk beş yılında hayata geçirilen öğretim programları; 2011 yılından itibaren ortaöğretim kademesi için de hazırlanmıştır ve 2012’den bu yana 12 yıllık zorunlu eğitim kapsamında başvurulan ana kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bilişsel beceriler

Bilişsel beceriler, Benjamin Bloom ve çalışma arkadaşlarının 1956’da öğrenme çıktılarını sınıflandırmalarıyla oluşmuş sistemin “zihinsel boyut” basamağını kapsayan beceriler kategorisinin adıdır. Bloom’un geliştirmiş olduğu sınıflandırmaya ek olarak, literatürde çeşitli tanımlar yapılmakta ve değişik isimlerle de ifade edilmektedir (Lewis ve Smith, 1993). Genel anlamıyla bilişsel beceri; araştırmaya, sorgulamaya ve akıl yürütmeye dayanan, bilgiler arasında tutarlık, bağlantı ve kapsamlı zihinsel etkinlikler gerektiren, sonuçların bulgulara dayandırılarak sunulduğu karmaşık bir düşünme biçimidir (Haladayna, 1997; Lipman, 1994; Paul, 1995). Anlama, kavrama, analiz ve

sentez yapma, uygulama ve değerlendirme gibi aktif unsurlardan oluşan sistem, Bloom'un 1956'da geliştirmiş olduğu modelle ortaya çıkmıştır (Bloom, Hastings ve Madaus, 1971).

Öğrencinin öğrenme sürecini taksonomiye göre düzenleyen Bloom, "Taxonomy of Educational Objectives: Handbook 1, the Cognitive Domain" adlı çalışmasıyla öğretim materyalleri ve program hazırlama konularında dünyada en çok başvurulan kaynak haline gelmiştir (Kenedy, Hyland & Ryan, 2006). Bu çalışmada, öğrenme sürecini "tam öğrenme modeli" olarak adlandıran Bloom (1979), öğrenmenin oluşmasına etki eden duyuşsal ve bilişsel zekâ, genel yetenek, eğitimcinin ve ailenin rolü gibi faktörleri göz önünde bulundurmuştur. Bu çalışmanın bilişsel süreç ayağında, öğrencinin öğrenme sürecinde bir üstteki basamağa geçebilmesi için hiyerarşik düzende bulunan bir alttaki basamağı tamamlaması gerekmektedir. Bu öğrenme modeli öğrenciye, öğrendiği bilgiyi kolaydan zora; basitten karmaşığa göre dizayn etmesini ve içselleştirmesini sağlamaktadır.

1999'da ise Bloom'un taksonomisi Anderson ve meslektaşları tarafından tekrar gözden geçirilmiş ve çağın gerektirdikleri düşünülerek kavramsal olarak genişletilmiştir. Anderson (2000), neredeyse tüm karmaşık öğrenme etkinliklerinin farklı bazı bilişsel becerilerin kullanımını gerektirdiğini belirtmiştir. Bu nedenle Bloom taksonomisinin basamaklarının düzeltilmesi gerektiğini savunmuştur. Bu taksonominin de Bloom'da olduğu gibi altı ana basamağı mevcuttur. Bunlar hatırlama, anlama, uygulama, analiz etme, değerlendirme ve yaratmadan oluşur (Aslan, 2011). Bu araştırmada ise, Bloom'un 1956'da geliştirdiği geleneksel modele sadık kalınmış ve kazanımlar bu taksonomiye göre incelenmiştir.

Bilişsel beceriler, öğrencinin öğrenme sürecinde bilginin kazanılması amacıyla önem taşımaktadır. Ezberle gerçekleşen kısa süreli kalıcılıktan ziyade; bilgiyi analiz etmek, sentezlemek, yeniden yorumlamak ya da değerlendirmek bilginin kalıcılığının üst düzeyde sağlanmasına olanak tanıyacaktır.

Bilişsel becerilerin altı basamağı çeşitli eğitimciler tarafından açıklanmıştır. Sistemin ilk basamağını oluşturan “bilgi” konu ile alakalı unsurları anımsama ve bellekten geri çağırma ile oluşan basamaktır. Tanımlama, anlatma, aynen aktarma, adlandırma, hatırlama, belirtme gibi eylemlerin hepsi basamağın bilgi basamağını kapsamaktadır (Kenedy, Hyland & Ryan, 2006).

Kavrama düzeyinde, öğrenci bir konuyu kendi kelimeleriyle ifade eder, açıklar ya da özetler. Bu süreçte bilgi, öğrenci tarafından içselleştirilir ve yeniden ifade edilir.

Sınıflandırmanın alt basamağını oluşturan bu unsur, öğrencinin bir bilginin tanımlanmasında çeşitliliği gösterebilmesini sağlar (Demirel, 1987). Açıklama, tartışma, genelleştirme, sınıflandırma, örneklendirme, gösterme, seçme gibi eylemler kavrama basamağına ait eylemlerdir (Kenedy, Hyland & Ryan, 2006).

Piramidin üçüncü basamağını oluşturan uygulama basamağı, öğrencinin bilgiyi aldıktan sonra davranışlara dayalı olarak çeşitli çıkarımlar yapabilmesini kapsamaktadır. Bu süreçte öğrenci, bilgiyi kullanır ve uygular. Yazma, organize etme, hesaplama, inceleme, planlama, hazırlama ve işaretleme bu basamağı oluşturan aktif öğelerdir (Demirel, 1987).

Analiz, bir kavramın parçalara ayrıştırılarak bütünsel olarak kavramın anlaşılabilirliğini kolay kılmaktır. Bu açıklamadan yola çıkarak, taksonomideki analiz basamağı da öğrencinin bilgiyi parçalara ayırmasını ve tek tek analiz etmesini sağlayan basamaktır.

Parçanın bütünle ilişkisini kurabilmek için; öğrenci ayırt eder, düzenler ya da atıflarda bulunur. Karşılaştırma, alt kategorilere ayırma, ilişkilendirme, ayırt etme gibi eylemler analiz basamağını kapsayan eylemlerdendir (Kenedy, Hyland & Ryan, 2006).

Sentez, analizde alt birimlere ayrılmış öğelerin tekrar toplanıp; yeni ve anlamlı bir bütün haline getirildiği basamaktır. Sunulan değerlerden belirli bir çıkarım yapmak, bilgiyi çeşitli alanların bilgisine göre karşılaştırmak, planlamak, tasarımılamak ya da birleştirmek bu basamağın alt birimlerini oluşturan öğelerdir (Allyn ve Bacon, 1984). Değerlendirme basamağı, hem Bloom'un taksonomisinde hem de gözden geçirilmiş taksonomide oldukça önem taşımaktadır. Bu basamakta öğrenci bilgi üzerinden bir yargıya varır. Bu yargıyı oluştururken de bundan önceki paragraflarda bahsedilen basamaklardan yararlanır. Öğrenme sürecinde, öğrencinin bilgiyi içselleştirebilmesi için varabileceği en önemli noktalardan biri değerlendirme sürecidir. Bu basamakta öğrenciye yol gösteren aktif anahtar kelimeler yargılamak, zıtlıklardan yararlanmak, karar vermek, eleştirmek, savunmak ya da doğruluğunu kanıtlamaktır (Demirel, 1987). Belirli bir amaç için verilen materyalin öğrenci tarafından yeniden kurgulanması ya da bu materyalin önemi hakkında öğrencinin yargıya varması bu basamağı kapsayan süreçlerdendir (Kenedy, Hyland & Ryan, 2006).

Bireylerin hızla gelişen ve değişen dünyaya uyum sağlayabilmeleri, kendilerini daha sağlıklı gerçekleştirebilmeleri ve anlatabilmeleri için eğitim sistemlerinin temel amacı, öğrencilere bilişsel becerileri kazandırmak olmalıdır (Kalaycı, 2001; Özden, 1998). Bu nedenle bilişsel beceriler, öğrencilerin etkili bir öğrenme yapabilmeleri için önemli bir unsurdur. Söz konusu beceriler etkili sorular, sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalarla öğrenciye kazandırılabilir.

Bilişsel beceri, eğitim ortamlarında kullanılan soruların düzeyinden etkilenir. Olgusal bir soru, öğrencileri anımsamaya ve ezberlemeye yöneltirken bilişsel gerektiren bir soru, öğrencileri bilgilerini kullanmaya ve onlarla etkili bir biçimde düşünmeye yönlendirir (Doğanay,1995; Ünal, 2006). Ezberden uzak, etkili bir öğrenme için öğrencilerin bilişsel becerilerinin gelişmesi oldukça büyük önem taşımaktadır.

Belma Tuğrul'un (2002) "Bloom'un Taksonomik Süreçlerine Etkileşimli Taksonomi Açısından Bir Bakış" adlı çalışmasında; öğrencinin bilişsel beceri gelişimini, sonuç odaklı bir modelden ziyade süreç odaklı bir yaklaşım olarak açıklanmıştır. Bu yaklaşıma göre öğrenci, aklın her eylemini taksonominin basamaklarına göre gerçekleştirecek ve bilginin kalıcılığını sağlayacaktır. Öğrenmeyi kalıcı kılmak ise öğrenciyi araştırma, sorgulama ve yaratıcılığını kullanma konusunda yukarıya taşıyacak olan kazanımların sistemli olarak düzenlenmesinden geçmektedir.

Öğrenci kazanımları

Öğretim programının içeriğinde yer alan öğrenci kazanımları, literatürde "öğrenme çıktıları" ifadesiyle de adlandırılmaktadır (Kennedy, Hyland & Ryan, 2006).

Kazanımlar, Bingham'ın (2009) "Öğrenme Çıktıları Geliştirme Rehberi" adlı çalışmasında, öğrenme süreci sonucunda öğrencinin neyi bilmesi, anlaması ve yapabilmesi gerektiğini karşılayan bir unsur olarak tanımlanmıştır. Öğrenme sonuçlarına dayalı öğretim modeli, son yıllarda uluslararası çerçevede oldukça önem kazanmıştır (Kennedy, Hyland & Ryan, 2006).

Öğrenci kazanımları ifadesi, öğretim programı geliştirme alanında "hedef" tanımıyla sıkça karıştırılmaktadır. Hedefler, öğrenciyi kazandırılmak üzere seçilen ve hazırlanan istedik özelliklerdir (Demirel 2006). Eğitim yoluyla kazanılabilecek olan tüm davranışsal özellikler de hedef kavramını açıklamaktadır. Öğretim programı hazırlamanın dört temel prensibinden biri olan hedef kısmı, bireylerin hangi amaçla

eğitildiği sorusunun cevabını karşılayan bir unsurdur. Hedefler, program hazırlama sürecinde kademeli bir plana göre hazırlanırlar. Bu kademeler sırasıyla “uzak hedef”, “genel hedef” ve “özel hedef” olarak tanımlanır (Demirel,2006). Demirel, uzak hedefi sıralamadaki anlamıyla bir ülkenin politik ve toplumsal olarak felsefesini yansıtan özellikler olarak tanımlar. Genel hedef ise bir okulun genel yapısına, amaçlarına veya vizyonuna göre düzenlenen bir kavramdır. Özel hedefler ise bir dersin veya ders konusunun özelliklerine göre belirlenen bir kavramdır. Özel hedefler dersin öğretmeni tarafından uygulanır ve doğrudan öğrenciyi etkiler. Moon (2002) ise hedeflerin tanımlanmasında ortaya çıkan bazı sorunlar olduğunu belirtmiş, hedeflerin öğrenci odaklı yahut öğretmen odaklı geliştirilmesinin büyük farklılıklara yol açabileceğini belirtmiştir. Dolayısıyla program hazırlama sürecinde oluşturulan hedeflerin, kazanımlar ile doğrudan bağdaşması gerekmektedir.

Kazanımlar, geçerli öğretim programları geliştirmeye ve bu programları çağın getirilerine uygun hale getirmeyi amaçlayan unsurlardır. Kazanımların oluşturulması sürecinde farklı eğitim görüşlerinden yararlanılmıştır. Demirel (2006), kazanımların aşamalı olarak sınıflandırılmasının öğrenme etkinliklerine olumlu yönde bir etki sağladığı yönünde düşüncelerini belirtmiştir. Kazanımların aşamalı olarak düzenlenmesinde yaygın olarak kabul edilen görüş ise Bloom ve çalışma arkadaşlarının hazırlamış olduğu Bloom Taksonomisi’dir.

Bloom’a (1956) göre kazanımların aşamalı sınıflandırılması üç şekilde olmaktadır. Bunlar bilişsel alan, duyuşsal alan ve devinişsel alanlardır. Duyuşsal alan sevgi, hoşlanma, istek, korku gibi duyuşsal yönlerin ortaya çıkarıldığı, bireyin duygularının ön planda tutulduğu alandır (Demirel 2006). Devinişsel alan ise psiko- motor becerileri olarak tanımlanan mekanikleşme, uyum, algılama gibi zihin ve koordinasyonunu gerektiren bir alandır (Demirel 2006). Araştırmamızın temelini oluşturan ve bilişsel

beceriler diye adlandırılan bilişsel alan ise zihinsel yetilerin geliştirildiği bir alandır ve burada tamamıyla zihinsel öğrenmeler geçerlidir.

Oluşturan taksonomilerle düzenlenen bilişsel beceriler, öğrenci kazanımları için oldukça büyük önem taşımaktadır. Gronlund (2004) da sınıflandırmaların öğrenci kazanımlarını belirlerken bir yol gösterici olduğunu belirtmiştir. Bu çerçevede şekillenen öğrenci kazanımları, taksonomi sayesinde basitten zora doğru giden uygulamaların oluşturulmasında etkili olmaktadır. Böylelikle öğrencinin bilgiyi öğrenme sürecinin tüm basamakları etkili bir şekilde belirlenebilmektedir.

Bu noktada Milli Eğitim Bakanlığı'nın Türk Edebiyatı dersi öğretim programları öğrenci kazanımları üzerinde durmak gerekmektedir. Programın genel açıklamalarında, öğrenci kazanımlarının ezbercilikten uzak; açıklamaya, yorumlamaya ve uygulamaya odaklanmış bir ders olarak hazırlanmış olduğu belirtilmektedir.

Program, Türk edebiyatı derslerinde öğrencilerin metinleri önce yapı bakımından çözümlenmeleri; tema, dil-anlatım, anlam bakımlarından incelemeleri; sonra da yorumlamalarını sağlamak üzere hazırlanmıştır. Öğrencilerin Türk edebiyatı derslerinde işlevini bilmeden ezberledikleri edebiyat tarihi ve edebî kişilikler hakkındaki bilgiler yerine metni çözümleme, anlama ve yorumlama becerilerini kazanmaları ve bunlardan yararlanarak estetik yaşantının zevkine varmaları amaçlanmıştır. (MEB, 2011)

Amaçlar doğrultusunda belirlenen öğrenci kazanımlarının, bilişsel becerilere göre düzenlenmesi öğrencilerin bilgiyi kalıplar halinde tekrarlamasından öte bilgiyi yorumlayabilmesi, farklı formlara göre şekillendirebilmesi ve farklı bir ürün ortaya çıkarmasında oldukça önemli bir rol oynar.

Ana dil eğitiminde öğrenci kazanımları oluşturulurken, bilişsel becerilere verilen yerin önemi üzerinde duran Marshall (1944) ve Sever (2002), ana dil eğitiminde öğrencilerin bireysel becerilerini geliştirmeleri, gerçek hayat problemleri üzerine akılcı çözümler üretebilmeleri ve yaratıcı düşünce becerilerinin gelişimi için bilgiyi değerlendirmeye, yorumlamaya ve oluşturmaya odaklanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Durukan, (2013) “Öğretmen Görüşleri Açısından Türkçe Dersi Öğretim Programı Kazanımları”

adlı çalışmasında dil eğitiminde başarı yakalamak için öncelikle öğretim programlarının kazanımlarının dikkate alınmasının gerektiğinin altını çizmektedir. İlköğretim kademesi için hazırlanmış olan Türkçe dersi programı kazanımlarının daha uygulanabilir ve anlaşılabilir olması gerektiğini belirten Durukan, kazanımların hazırlanma sürecinde akademisyenlerin öneri ve görüşlerinin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

Tezbaşaran (2011) “Öğretim Programlarındaki Kazanımlarla Geliştirilmesi Beklenen Düşünme Becerileri Üzerine” adlı çalışmasında, program geliştirmenin öğrenme etkinliklerini tasarlama ve uygulamaya koyma konusunda oldukça önemli bir unsur olduğunu belirtmektedir. Bu süreçte hazırlanan kazanımların düşünme becerilerini gösteren bir ölçütler takımına gereksinim duyduğunu ifade eden Tezbaşaran, hazırlanan kazanımların belli bir sınıflandırılmaya tabi tutulmasını önermiştir. Bu sınıflandırmanın doğrusal ve katı bir hiyerarşide olmasa dahi, program hazırlama ölçütünde belirli eğitim görüşlerinden yararlanılarak oluşturulmasının, öğretim programının verimliliği üzerine etki yapacağını belirtmektedir.

Bir dersin hazırlanmasındaki en önemli amaç, öncelikli olarak konunun öğrenci için açık ve anlaşılır hale gelmesi, öğrencinin konuyu kavrayıp uygulaması için gerekli hedef ve kazanımların belirlenmesidir. Bu hedefleri açıklayan en önemli unsur ise öğrenci kazanımlarıdır. Etkili öğrenmenin önemli aşamalarından biri olan öğrenci kazanımları, öğretmenin dersteki yol göstericisi olmasının yanında; öğrencinin hedef ve ihtiyaçlarını cevaplamada da etkin rol oynamaktadır. Öğrenci kazanımlarının bilişsel sınıflandırılmaya uygun olarak dağılımı, öğrencinin bilgiyi en alt basamaktan en üst basamağa; somuttan soyuta; kolaydan zora doğru taşıyacak ve bilgiyi öğrenmenin çeşitliliğine dikkat çekecektir.

Sonuç olarak, bu araştırmada, bahsedilen bilgiler ışığında bilişsel beceriler hakkındaki çeşitli görüşler ortaya konulmuş; öğrenci kazanımlarının yeniçağın gerektirdikleri ile birlikte öğrenciye sadece bilgiyi vermekle kalmayıp, yorumlama ve değerlendirme basamaklarında da etkili olması gerektiği belirtilmiştir. Yine çeşitli düşüncelerden yararlanılarak ana dil eğitiminde öğrenci kazanımlarının zenginliği üzerinde durulmuştur. Buradan hareketle, MEB (2011) Türk Edebiyatı dersi öğretim programındaki öğrenci kazanımları; bilişsel becerilere göre sınıflandırılmıştır.

BÖLÜM 3: YÖNTEM

Giriş

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi aşağıda belirtilmiş olan problem durumlarına cevap aramak için kullanılmıştır:

1. MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programı (2011) kazanımları çerçevesinde ifade edilen bilişsel beceriler Bloom Taksonomisine (1956) göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi programındaki (2011) kazanımlarda yer alan bilişsel beceriler, Bloom Taksonomisine (1956) göre yıl gruplarında nasıl bir dağılım izlemektedir?
3. MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi programındaki (2011) bilişsel becerilerin, Bloom Taksonomisine (1956) göre mevcut sınıflarda yer alan ünitelerdeki dağılımı nasıldır?

Araştırma yöntemi

Araştırmanın yöntemi içerik analizi olarak belirlenmiştir. İçerik analizi, nitel analiz yöntemlerinden biri olarak tanımlanmaktadır (Creswell, 1994). Nitel araştırma, nicel araştırmanın somut ve değişmez kurallarından farklı olarak, gerçekliğin araştırmacının kendi öznel perspektifiyle kavraması ve araştırma raporunda kişisel bir dil kullanması varsayımından hareket eder (Özdemir, 2010). Nitel veri araştırma türlerinde, kendi yapısından kaynaklanan bu durum neticesinde sınıflandırma çeşitliliği gözlemlenmektedir. Nitel veri analizini temel alan araştırmalarının yöntem çeşitliliğine örnek olarak Silverman (2001), nitel analiz türlerini içerik analizi, hikâye analizi, etnografya ve etnometodoloji analizi olmak üzere dörde ayırmışken; Ezzy (2002) bu

türlere söylem analizi türünü de ekler (Özdemir, 2010). İçerik analiz nitel analiz türleri arasında oldukça sık kullanılan bir metottur. Bu analiz yönteminde araştırmacı araştırma konusu ile ilgili kategoriler oluşturup araştırma alanında bu kategorileri kapsayan kelime ya da görselleri sayar. Yani içerik analizi, toplanan veriyi açıklamaya yarayan bir modeldir. Veriler, anlamlı bir bütün haline getirmek için toplanan bilgiler ışığında yorumlanabilir ve anlamlı hale getirilir. İçerik analizi genel olarak, nitel verilerin nicel verilere indirildiği bir teknik olarak ifade edilmiştir (Stacey,1970). Cranoad ve Brewer'e (1973) göre içerik analizi bir gözlem yönteminden çok çözümlenme yöntemidir. İçerik analizinin üç temel özelliği bulunmaktadır. Bunlar nesnellik, sistemlilik ve genelliliktir (Holsti,1968). Nesnellik, farklı gözlemcilerin veya çözümlenecilerin aynı doküman üzerine aynı sonuçları incelemesi ile mümkün kılınmaktadır. Sistemlilik, araştırmacının amaçlarına uygun olan verileri çözümlenerek, diğer verileri ihmal etmesini önlemektedir. Genellilik ise bulguların kuramsal bir temele sahip olmasını gerektirmektedir (Öğülmüş, 1991).

Harwood ve Gary'nin (2003) belirttiği üzere, içerik çözümlenmesi ilk olarak 19. Yüzyılda gazete, dergi ve diğer yazılı materyallerin analizi için kullanılmıştır (Elo & Kyngäs, 2007). Bugün ise, içerik çözümlenmesi akademik alanda; psikoloji, gazetecilik, sosyoloji gibi sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan bir araştırma metodu olmuştur (Neundorf, 2002).

İçerik analizi, araştırmacıya teorik bilgileri data üzerinden somut verilere dönüştürerek yorum yapmasına yardımcı olan bir metottur. Bu metotta her bir veri kendi içerisinde anlamı bir bütün haline gelmesi için tek tek incelenir ve kategorilendirilir (Cavanagh 1997). Nitel verilerin belirli kategoriler ışığında araştırmacının süzgecinden geçirilip nicel veriye dönüştürdüğü bu metot, söz konusu araştırmanın yöntemi olarak kullanılmıştır.

Bu araştırmada da bu tanımla bağlantılı olarak nitel veriyi oluşturan öğrenci kazanımları, kıstaslar dâhilinde nicel verilere dönüştürülmüştür. Nitel verilerden yinelenebilir ve anlamlı çıkarımlar yapılarak, bu verilerin nicel verilere dönüştürülmesi sağlanmıştır. Bu noktadan yola çıkarak, MEB (2011) Türk Edebiyatı dersi öğretim programında belirlenmiş olan öğrenci kazanımları bölümü ünitelere göre taranmıştır. Veriler, bilişsel becerilerin basamaklarına göre eşleştirilmiş ve sınıflandırılmıştır. Bu araştırma modelinin seğilmesinin amacı, öğretim programlarında belirlenen kazanımların bilişsel becerilere göre uygun şekilde analiz edilmesi ve yorumlanmasıdır.

Araştırma için bu modelin seğilmesinin nedeni, nitel bir veri olarak kabul gören öğrenci kazanımlarının nicel veriye dönüştürülecek ve ölçülecek olmasıdır. Öğrenci kazanımlarının nitel veri olarak yaklaşıldığı bu araştırmada kategorilendirme ölçütü olarak Bloom'un Bilişsel Alan Taksonomisi'nden yararlanılmış ve bu ölçüt süzgeciyle programdaki öğrenci kazanımları taksonomi basamaklarına göre sınıflandırılmış ve yorumlanmıştır. Bu noktadan hareketle içerik analizi yöntemi, araştırmaya ışık tutacak nitelikte olmuştur.

Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu 2005 yılı karar; 2011 yılı düzenleme tarihli IX., X, XI ve XII sınıf Türk Edebiyatı dersi öğretim programı (2011) oluşturmaktadır. Araştırma, bu programda yer alan "öğrenci kazanımları" bölümünü kapsamaktadır.

Veri toplama süreçleri ve veri analiz yöntemi

Veriler, MEB (2011) Türk Edebiyatı dersi öğretim programı IX., X, XI ve XII sınıf öğrenci kazanımları bölümünden temin edilmiştir. Öğretim programı kazanımları bilgisayar ortamına geğirilerek; öğrenci kazanımlarının, Bloom Taksonomisine (1956)

göre bilişsel beceri basamakları tespit edilmiştir. Öğrenci kazanımları, Microsoft Excel programına geçirilmiş ve eşleştiği kazanımlar yanlarında belirtilmiştir. Bloom Taksonomisi, içindeki altı basamağın her biri için ayrı bir eylem listesi sunmakta ve bu eylemler neticesinde kazanımlar oluşturulmaktadır. Fakat eylem listesi, yapılan ilk araştırmadan sonra pek çok kere başka araştırmacılarla yeniden şekillendirilmiştir (Hyland, Kennedy & Ryan, 2006). Bu araştırmada, sınıflandırmaya tabi tutulan her bir kazanım sadece içerdiği fiile bağlı kalınmaksızın, cümlenin tamamından çıkan anlama göre değerlendirilmiş ve uygun basamakla eşleştirilmiştir. Eşleştirilen kazanımların sağlamasını yapmak üzere MEB (2011) Türk Edebiyatı dersi öğretim programından rastgele seçilen 100 adet kazanım, dil ve edebiyat öğretimi alanında yüksek lisans derecesi bulunan başka bir araştırmacıya, Bloom Taksonomisine (1956) göre sınıflandırma yapması için verilmiştir. Çıkan sonuçlar karşılaştırılmış ve sonuçlarda %90 oranında benzerlik sağlanmıştır. Belirlenen farklılıklar yeniden ele alınmış, fikir alışverişi yapılmış ve kazanım sınıflandırılması için ortak bir sonuca varılmıştır. Kazanımlar bu sağlama ile birlikte yeniden şekillendirilmiştir. Söz konusu yöntemin, kontrolünün ve sağlamasının yapılmış olması verilerin geçerliliğini ve güvenilirliğini desteklemek amacı taşımaktadır. Bu aşamanın tamamlanmasının ardından, Bloom Taksonomisine göre sınıflandırılmış olan kazanımlar, tek tek sayılmış ve sıklıkları Microsoft Excel programındaki şablonlarda gösterilmiştir. Öncelikle sınıflara göre yapılan bu ayırım, araştırmacının genel sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu bölümde sınıflandırılma kontrol edildikten sonra, öncelikli olarak IX, X, XI ve XII. sınıflar kendi içlerinde değerlendirilmek üzere ayrılmıştır. Daha sonra her sınıf kendi içinde ünitelerine göre yeniden düzenlenmiş ve ünitelere göre olan dağılım da grafiklerde gösterilmiştir. Tabloların her biri sayısal değerleri ile birlikte açıklanmış, sıklıkları belirtilmiş ve yorumlanmıştır.

BÖLÜM 4: BULGULAR

Giriş

Öğrenci kazanımları, bir konunun öğrenci tarafından ezberlenmenin ötesinde içselleştirilmesine yardımcı olacak hedef ve planları içinde barındıran önemli bir eğitim unsurudur. Tüm ülkenin okullarında uygulanması için hazırlanan bir öğretim programının öğrenci kazanımları, öğrencinin bilgiyi anlayabilmesi için yorumlamasına, analiz etmesine ve uygulamasına olanak tanınmalıdır. Bu nedenden yola çıkılarak, öğrenci kazanımlarının bilişsel becerilere göre sınıflandırılması araştırmanın temel amacıdır. Araştırmada, içerik analizi yöntemiyle MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programı öğrenci kazanımları Microsoft Excel programına aktarılmış ve Bloom Taksonomisi'ne (1956) göre düzenlenmiştir.

Öğrenci kazanımlarının belirlenmesi ve uygulanması süreci iki ana evre olarak düşünülürse eğer, kazanımların belirlenmesi sürecinin oldukça zahmetli ve dikkat isteyen bir durum olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin bilgi ve birikimlerinin bilinmesi, ihtiyaçların belirlenmesi ve öğrenilecek olan konunun doğru şekilde anlaşılıp kavranabilmesi için öğrenci kazanımlarının belirlenmesi oldukça büyük önem taşımaktadır. Çalışmada MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi IX, X, XI ve XII. sınıf öğretim programı içerdiği öğrenci kazanımları göz önünde bulundurularak, bilişsel becerileri sınıflandırılmasına göre düzenlenmiş ve bu düzenlenmeye ilişkin sonuçlar elde edilmiştir.

MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programında toplamda 660 kazanım bulunmaktadır (MEB, 2011). Bu kazanımların sınıflara göre dağılımları söz konusu tablolarda gösterilmiştir. MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim IX. sınıf

programında toplam 122 kazanım bulunmaktadır. Bu 122 kazanım yıl grubunda bulunan ünitelere Tablo 1’de gösterildiği şekilde ayrılmıştır.

Tablo 1
IX. sınıf ünite kazanım tablosu

Üniteler	Kazanım sayısı
Ünite 1: Güzel sanatlar ve edebiyat	36
Ünite 2: Coşku ve heyecanı dile getiren metinler şiir	38
Ünite 3: Olay çevresinde oluşan edebi metinler	36
Ünite 4: Öğretici metinler	12
Toplam	122

MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi X. sınıf programında toplamda 159 kazanım bulunmaktadır. Bu yıl grubunda bulunan toplam üç üniteye göre dağılmış kazanımlar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2
X. sınıf ünite kazanım tablosu

Üniteler	Kazanım sayısı
Ünite 1: Tarih içinde Türk edebiyatı	9
Ünite 2: Destan dönemi Türk edebiyatı	30
Ünite 3: İslam uygarlığı çevresinde gelişen Türk edebiyatı	120
Toplam	159

MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi XI. Sınıf programı kazanımları toplamda 200 tane olup yıl grubundaki ünite dağılımları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3

XI. sınıf ünite kazanım tablosu

Üniteler	Kazanım sayısı
Ünite 1: Batı tesirindeki Türk edebiyatı	5
Ünite 2:Tanzimat dönemi Türk edebiyatı	48
Ünite 3: Servet-i Fünun edebiyatı	64
Ünite 4: Milli Edebiyat dönemi	83
Toplam	200

MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi XII. sınıf programı toplam 179 kazanımdan oluşmuştur. Tablo 4’te kazanımların ünitelere olan dağılımları bulunmaktadır.

Tablo 4

XII. Sınıf kazanım tablosu

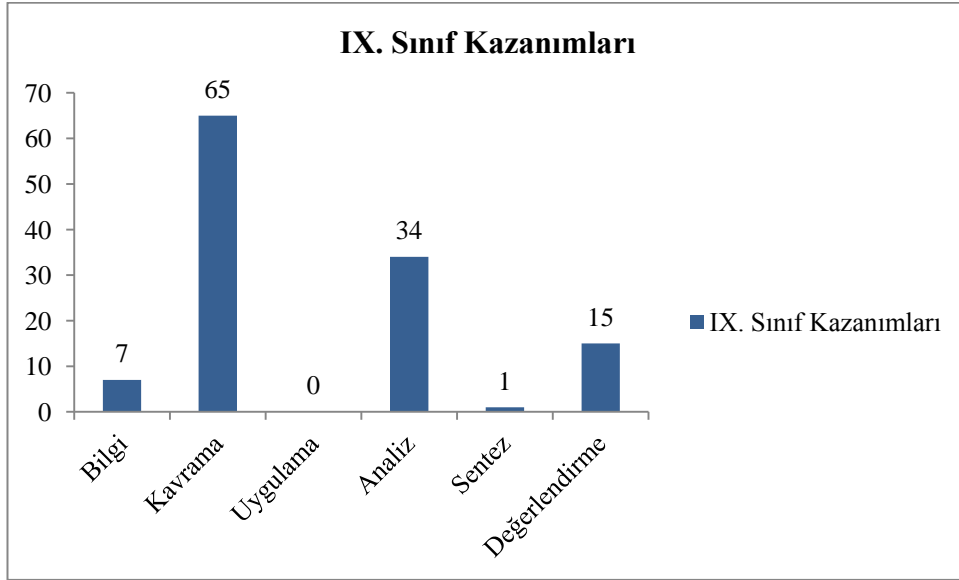
Üniteler	Kazanım sayısı
Ünite 1: Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı	6
Ünite 2: Cumhuriyet döneminden öğretici metinler	8
Ünite 3: Cumhuriyet döneminde coşku ve heyecanı dile getiren metinler	108
Ünite 4: Cumhuriyet döneminde olay çevresinde oluşan edebi metinler	57
Toplam	179

MEB Ortaöğretim Türk edebiyatı dersi programı (2011) edebi metinleri inceleme, değerlendirme ve yorumlama metotlarını öğrenciye kavratmayı amaçlayan bir öğretim programıdır. Bu amaçlardan yola çıkılarak, IX. sınıf itibarıyla başlanan edebi metin incelemeleri, Türk edebiyatı tarihi yelpazesine göre şekillenmiş, türlü örneklerle XII. sınıfa kadar devam ettirilmiştir. Dört yıl grubunda toplamda 660 kazanım bulunan program, ünitelere göre ayrılmış ve her bir üniteye kazanım ve etkinliklere yer verilmiştir. Programa göre üniteleri “edebî metinlerin incelenmesinde metot ve bilgi veren üniteler” ve “ bir dönemin metinlerini inceleyen, değerlendiren ve yorumlayan

üniteler” olarak iki gruba ayırmak mümkündür (MEB, 2011). Bu sınıflandırmaya göre IX. sınıf üniteleri daha çok edebi metin incelemesinin metotlarına yönelik olup X, XI ve XII. sınıf üniteleri ise Türk edebiyatı tarihi metinlerinin incelenmesini kapsamaktadır.

MEB Türk Edebiyatı dersi IX. sınıf öğrenci kazanımları

Dokuzuncu sınıf için hazırlanan programın genel yapısının oluşturulmasında Türk Edebiyatının genel hatlarını öğrenciye temel olarak vermek hedeflenmiştir (MEB, 2011). Yapılan analizler sonucunda dokuzuncu sınıf Türk Edebiyatı dersi genel kazanımları, bilişsel beceriler sınıflandırılmasına göre Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. IX. sınıf kazanımları

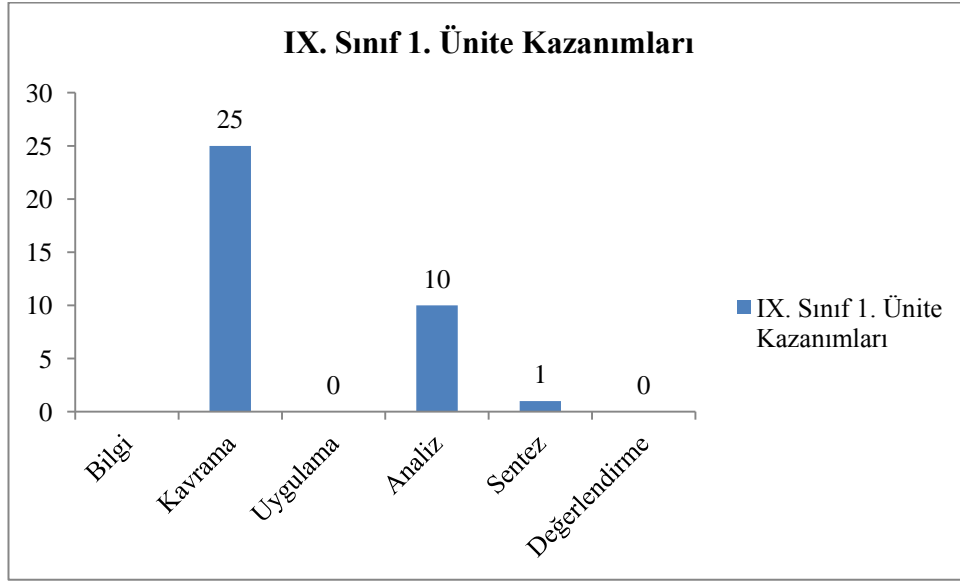
Taranan 122 kazanımın 7 tanesi *bilgi* basamağına ait olup toplam dağılımın %5,23’ü bu basamaktan oluşmaktadır. Kazanımların 65’i ise bilişsel beceriler sıralamasında temel ikinci basamağı oluşturan *kavrama* basamağına aittir. Dağılımın %53,2 gibi oldukça büyük bir basamağını kavrama basamağı oluşturmaktadır.

Toplam kazanımların 34 tanesi *analiz* basamağına ait olup, dağılımda %27,86’lık bir paya sahiptir. *Değerlendirme* basamağı toplam kazanımların içinde 15 tane

bulunmaktadır. Bu da genel dağılımın %12,29'luk payına eş değerdir. Sentez basamağından sadece 1 kazanım mevcut olup, tüm dağılımdaki payı %0,81 olarak belirlenmiştir. *Uygulama* basamamağında ise kazanım bulunmamaktadır.

IX. sınıf 1. ünite kazanımları

IX. Sınıfın ilk ünitesi “Güzel Sanatlar ve Edebiyat” adı taşımaktadır. Bu ünite de öğrenci, güzel sanatları pozitif bilimlerden ayırır ve güzel sanatların içinde edebiyatın yerini belirler (MEB, 2011). Edebiyatın yeri ve öneminin belirlendiği ve öğrenci tarafından yorumlandığı oldukça önemli bir bölüm olan bu ünite, öğrencinin ortaöğretim süresi boyunca edebiyatı temellendireceği en uygun bölümdür. IX. Sınıf 1. Ünite taraması Şekil 2’de gösterilmiştir.

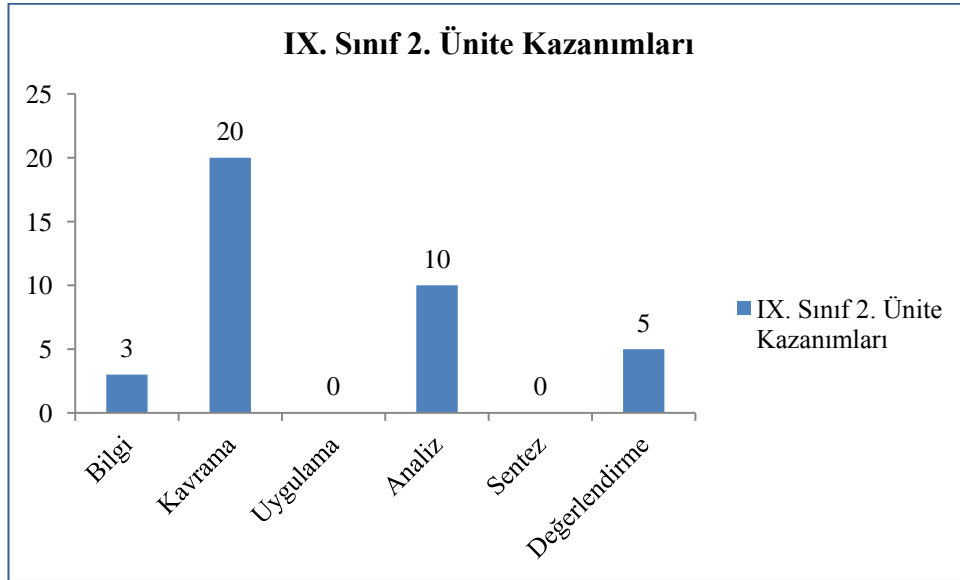
Şekil 2. IX. sınıf 1. ünite kazanımları

Taranan 36 kazanımın 25'i *kavrama* basamağına ait olup dağılımın %71,4'ünü oluşturmaktadır. Geriye kalan %29,6'lık kısım ise *analiz* basamağına ait olup, sayısı

10'dur. *Bilgi, uygulama, sentez ve değerlendirme* basamaklarında herhangi bir kazanım bulunmamaktadır.

IX. sınıf 2. ünite kazanımları

IX. Sınıf 2. Ünite “Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler: Şiir” adı taşımaktadır. Edebiyatın temel yapıtaşlarından birini oluşturan şiir türü üzerine kurulmuştur. Bu ünite de öğrenci, şiirlerin zihniyet, ahenk, dil, yapı, tema, anlam, gerçeklik ve gelenek bakımlarından nasıl incelenmesi ve yorumlanması gerektiği üzerine temel unsurları öğrenir. MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi Öğretim Programı'na (2011) göre bu ünitenin kazanım dağılımları öğrencilere yol gösterilerek; onların konuyla ilgili metinleri okuyarak arzu edilen becerilere ve anlayışa ulaşmalarına yardımcı olmak için düzenlenmiştir. IX. Sınıf 2. Ünite kazanımları Şekil 3'te gösterilmiştir.

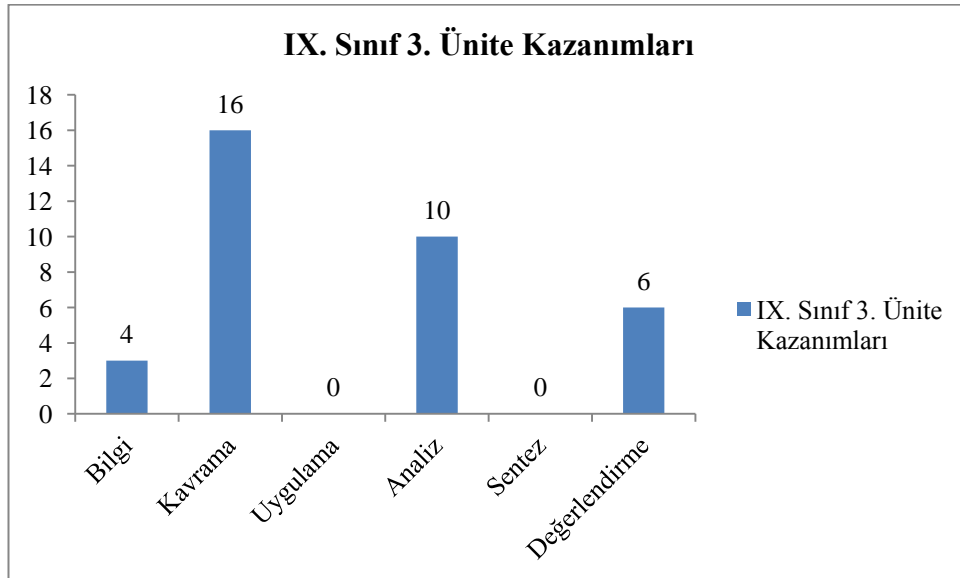
Şekil 3. IX. sınıf 2. ünite kazanımları

IX. Sınıf 2. Ünite'de taranan toplam 38 kazanımın 3'ü *bilgi* basamağını oluşturmaktadır. Dağılımın %7,89'u yine bu basamağa aittir. Ünite de *kavrama* basamağının sayısı 20 olup, dağılımın %52,6'sını oluşturmaktadır. Ünite de *uygulama* ve *sentez* basamaklarına

ait herhangi bir kazanım gözlemlenmemiştir. *Analiz* basamağında toplam 10 kazanım olup, dağılımın %26,3'ü bu basamaktan oluşmaktadır. *Değerlendirme* basamağında ise toplam 5 kazanım bulunmaktadır. Toplam dağılımın %13,15 ise bu basamağa aittir.

IX. sınıf 3. ünite kazanımları

IX. Sınıf 3. Ünite “Olay Çevresinde Oluşan Edebi Metinler” olarak adlandırılmaktadır. Bu ünite de masal, destan gibi Eski Türk Edebiyatı örneklerinden, modern zamanların hikâye ve roman türlerine kadar uzanan geniş bir yelpazede düz yazı türü işlenmektedir. MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi Öğretim Programı (2011) bu ünite de öğrenciyi edebi metinlerin farklı türleri ile karşılaşmasını sağlamış, bu metinlerin zihniyet, yapı, tema, dil ve anlatım, anlam, yorum, gelenek, metin ve yazar/şair bakımlarından nasıl incelenmesi gerektiği hakkında yönlendirmelerde bulunmuştur. Öğrencilerin bunlardan hareketle metin parçalarını okuyup inceleyerek bağımsız metinleri inceleyip yorumlayacak beceriler kazanması hedeflenmiştir. IX. Sınıf 3. Ünite kazanım dağılımı Şekil 4’te belirtilmiştir.

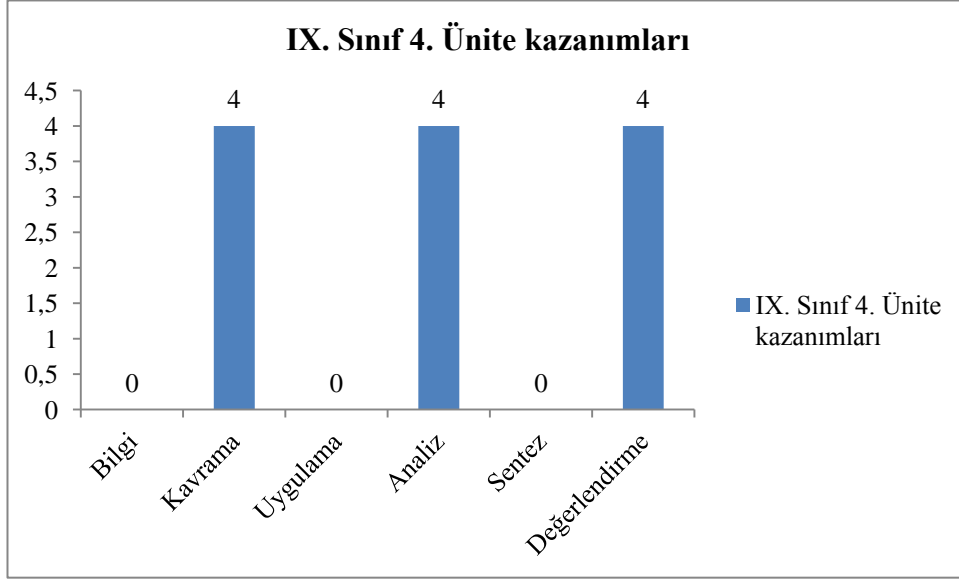

Şekil 4. IX. sınıf 3. ünite kazanımları

Toplam 36 kazanımın 4'ü *bilgi* basamağına aittir. Toplam dağılımın %11,1'ini oluşturan bilgi basamağı, bu ünite de öğrencinin olay çerçevesinde oluşan edebi metinler hakkında temel unsurları içeren kazanımlardır. *Kavrama* basamağı sayısı bu ünite de 16 olarak belirlenmiştir ve toplam dağılımın %45,7'lik bölümünü oluşturmaktadır. IX. Sınıf 3. Ünite kazanım dağılımlarında *uygulama* ve *sentez* basamaklarına rastlanmamıştır. *Analiz* basamağının sayısı 10 olarak belirlenmiştir. Toplam dağılımın %28,57'lik kısmını oluşturan analiz basamağı, olay çerçevesinde oluşan edebi metinlerin incelenmesi için önemli bir basamaktır. Toplam dağılımın %17,14'lük kısmını oluşturan değerlendirme basamağının bu ünite de toplamda 6 kazanımı mevcuttur. Edebi metinlerin incelendikten sonra öğrenci tarafından yorumlanması ve değerlendirmesi için oldukça önemli bir kısmını oluşturan bu basamak, 3. Ünite de yer almaktadır.

IX. sınıf 4. ünite kazanımları

IX. Sınıf 4. Ünite, “Öğretici Metinler” olarak adlandırılmaktadır. Bu ünite de öğretici metinlerin yapı (plan), ana düşünce, dil ve anlatım, metin ve gelenek, anlam bakımlarından nasıl inceleneceği ve yorumlanacağı konularında birbirini tamamlayarak verilen kazanım, etkinli ve açıklamalarla öğrencilerin zevklerinin gelişmesi ve metni inceleyip yorumlayacak beceriler kazanmaları hedeflenmiştir (MEB, 2011). IX. Sınıf 4. Ünite kazanım dağılımı Şekil 5'te belirtilmiştir.

Şekil 5. IX. sınıf 4. ünite kazanımları

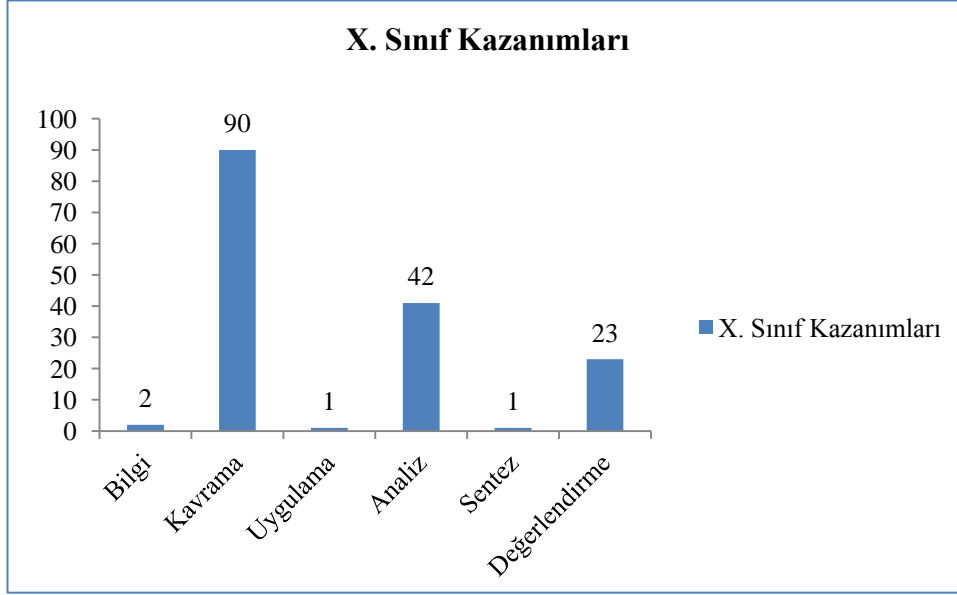
Toplam 12 kazanımda *bilgi*, *uygulama* ve *sentez* basamakları bulunmamaktadır.

Kavrama, *analiz* ve *değerlendirme* basamaklarının sayısı ise 4'tür. Toplam dağılımın %33,3'lük dilimlerini oluşturmaktadırlar.

MEB Türk Edebiyatı dersi X. sınıf öğrenci kazanımları

X. sınıf Türk Edebiyatı dersi toplam üç üniteden oluşmaktadır. Bu üç ünite, Türk Edebiyatı tarihi başlangıcından Tanzimat'a kadar geçen sürede ortaya konan metinler dokuzuncu sınıfta verilen edebî zevk ve anlayış, kazandırılan metot bilgisi ve becerilerle incelenerek yorumlanmıştır (MEB, 2011). Edebi metinlerin modern zaman metinleriyle etkileşiminin anlaşılması temel kazanımlardan biri olarak nitelendirilmiş ve metinlerin kavranması, incelenmesi ve yorumlanması üzerine kazanımlar oluşturulmuştur.

Yapılan analizler sonucunda X. sınıf Türk Edebiyatı dersi genel kazanımları, bilişsel beceri sınıflandırılmasına göre Şekil 6'da gösterilmiştir.

Şekil 6. X. sınıf kazanımları

Toplam 159 kazanımın genel dağılımı aşamalı basamaklandırma açısından düzensiz olup, en fazla bulunan kazanım *kavrama* basamağına aittir. Toplam 158 kazanımın 2'si *bilgi* basamağına ait olup toplam dağılımın %1,89'luk kısımlık bölümünü oluşturmaktadır. 90 kazanımla, tüm üniteler arasında en fazla sayıda bulunan *kavrama* basamağı toplam dağılımın %56,9'luk kısmını oluşturmaktadır. *Uygulama* ve *sentez* basamağı %1,58'lik kısımlardan ibaret olup genel dağılımda sadece birer tane bulunmaktadır. 42 tane kazanım içeren *analiz* basamağı genel dağılımın %26,4'lük payına sahiptir. Toplamda 23 kazanım içeren *değerlendirme* basamağı ise dağılımın %14,5'lik kısmını oluşturmaktadır.

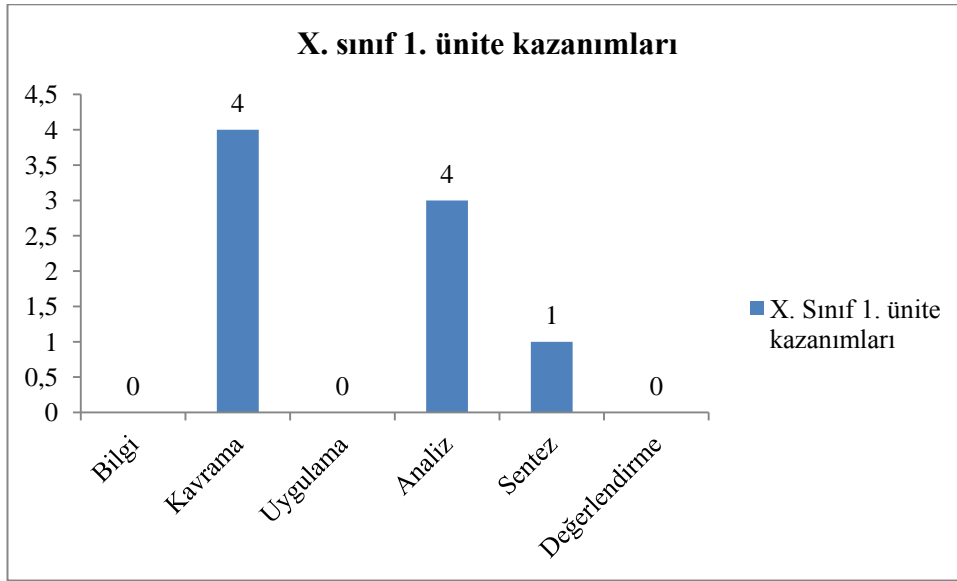
X. sınıf 1. ünite kazanımları

X. sınıf 1. ünite “Tarih İçinde Türk Edebiyatı” olarak adlandırılmaktadır. Bu ünite edebi metinlerin birer tarihi belge niteliği taşıdığı üzerinde önemle durulmuştur.

Metinlerin yazıldığı zihniyet, metinlerin yapısı, önemi ve dili hakkında öğrencilerin

bilgilenmesi amaçlanmıştır (MEB, 2011). X. Sınıf 1. Ünite kazanım tablosu Şekil 7’de belirtilmiştir.

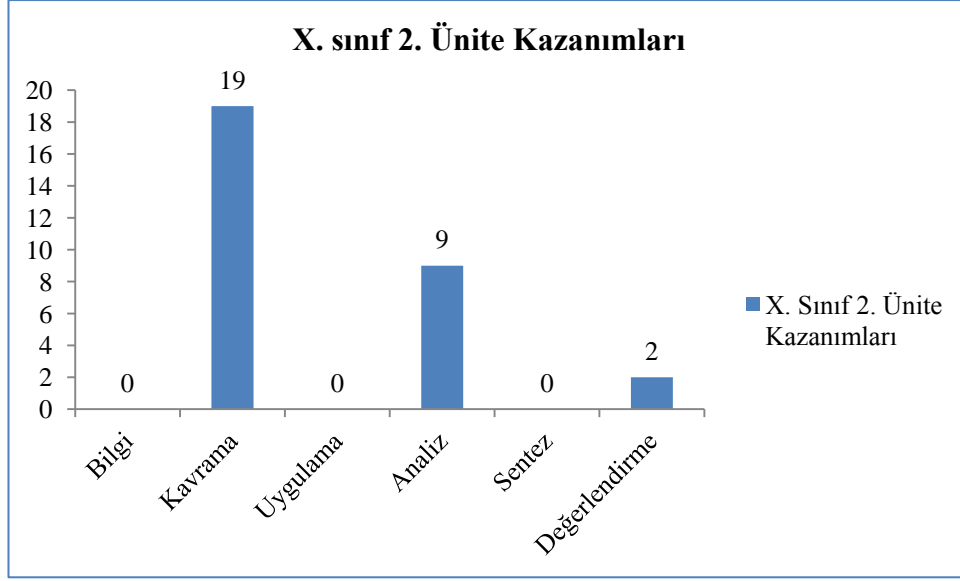

Şekil 7. X. sınıf 1. ünite kazanımları

X. Sınıf 1. Ünite kazanım sayısı 9 olarak belirlenmiştir. 9 kazanımın içinde *bilgi*, *uygulama* ve *değerlendirme* basamaklarına ait kazanım bulunmamaktadır. 4 kazanım ise *kavrama* basamağına aittir. Kavrama basamağındaki kazanımlar genel dağılımın %55,5’lik kısmını oluşturmaktadır. Toplam kazanımların 4’ü *analiz* basamağına ait olup, genel dağılımın %44,4’lük kısmını oluşturmaktadır. Geriye kalan kazanımın 1’i *sentez* basamağına ait olup genel dağılımdaki payı %11,1 olarak belirlenmiştir.

X. sınıf 2. ünite kazanımları

X. Sınıf 2. Ünite “Destan Dönemi Türk Edebiyatı” olarak adlandırılmıştır. Destan Dönemi’ne ait edebi metinler, dönemin zihniyeti ve kullanılan dilin incelendiği ve yorumlandığı bir ünite olan bölümün kazanım dağılımı Şekil 8’de bulunmaktadır.

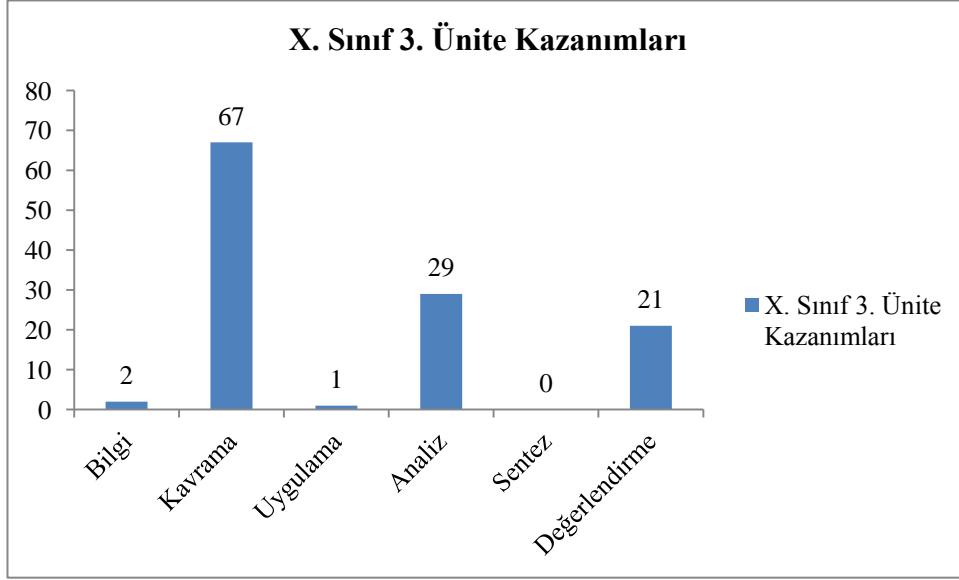

Şekil 8. X. sınıf 2. ünite kazanımları

X. Sınıf 2. Ünite'nin toplam kazanım sayısı 30'dur. *Bilgi, uygulama ve sentez* basamağında kazanım bulundurmeyen ünite, 19 tane *kavrama* basamağına ait olan kazanım bulundurmaktadır. Kavrama basamağına ait olan kazanımların yüzdeler dağılımındaki değeri %64,5'tir. *Analiz* basamağındaki kazanım sayısı ise 9'dur ve genel dağılımın %29'luk kısmını oluşturmaktadır. Toplamda 2 tane *değerlendirme* basamağına ait kazanım bulunmaktadır ve bu kazanımlar genel dağılımın %6,45'lik payına sahiptir.

X. sınıf 3. ünite kazanımları

X. Sınıf 3. Ünite "İslam Uygarlığı Çerçevesinde Gelişen Türk Edebiyatı" olarak adlandırılmaktadır. İslamiyet'le birlikte değişen sosyal ve kültürel unsurların Türk Edebiyatına olan yansımaların incelendiği; bu geleneğe ait edebi türlere ait örneklerin bulunduğu bir ünite. X. Sınıf 3. Ünite kazanım dağılımı Şekil 9'da gösterilmiştir.

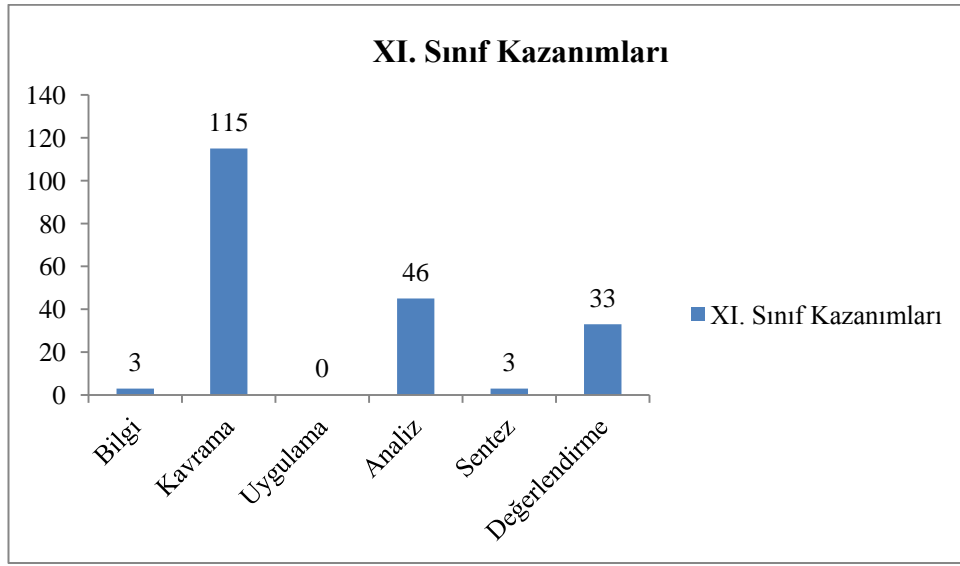
Şekil 9. X. sınıf 3. ünite kazanımları

X. Sınıf 3. Ünite, içerik olarak oldukça geniş bir ünite. Yaklaşık olarak bin yıllık bir edebiyat tarihi konusu, bu ünite işlenir. Öğrencinin tarihi geçişleri iyi kavrayabilmesi, metinleri modern hayatla ilişkilendirip yorumlayabilmesinin önemli olduğu bir bölümdür. Dolayısıyla öğrenci, bilgilerin çeşitlendirilip uygulanabileceği, değerlendirilebileceği kazanımlara ihtiyaç duymaktadır. Taranan ünite toplam 120 kazanım mevcuttur. Toplam dağılımın %1,66'lık kısmını oluşturan *bilgi* basamağına ait kazanım sayısı 2'dir. *Kavrama* basamağı toplam dağılımın %55,8'lik payına sahiptir ve kazanım sayısı 67'dir. *Uygulama* basamağı genel dağılımın en az kazanımı olan basamaktır. Toplam kazanımın içinde 1 tane bulunan kazanımla, dağılımın %1,2'lik kısmını oluşturmaktadır. *Analiz* basamağında bulunan kazanım sayısı 29'dur ve tüm dağılımın %24,1'lik kısmını bu basamak oluşturmaktadır. *Sentez* basamağına ait kazanım bu ünite bulunmamaktadır. *Değerlendirme* basamağına ait kazanım sayısı 21'dir ve genel dağılımın %17,5'lik payını bu basamak oluşturmaktadır.

MEB Türk Edebiyatı dersi XI. sınıf öğrenci kazanımları

XI. sınıf Türk Edebiyatı dersi Öğretim Programı “Batı Tesirindeki Türk Edebiyatına Giriş”, “Tanzimat Dönem Edebiyatı”, “Servet-i Fünûn Edebiyatı ve Fecr-i Âti Edebiyatı”, “Millî Edebiyat Dönemi” olmak üzere dört üniteden oluşmaktadır.

Yapılan analizler sonucunda XI. Sınıf Türk Edebiyatı dersi genel kazanımları, bilişsel beceri sınıflandırılmasına göre Şekil 10’da gösterilmiştir.

Şekil 10. XI. sınıf kazanımları

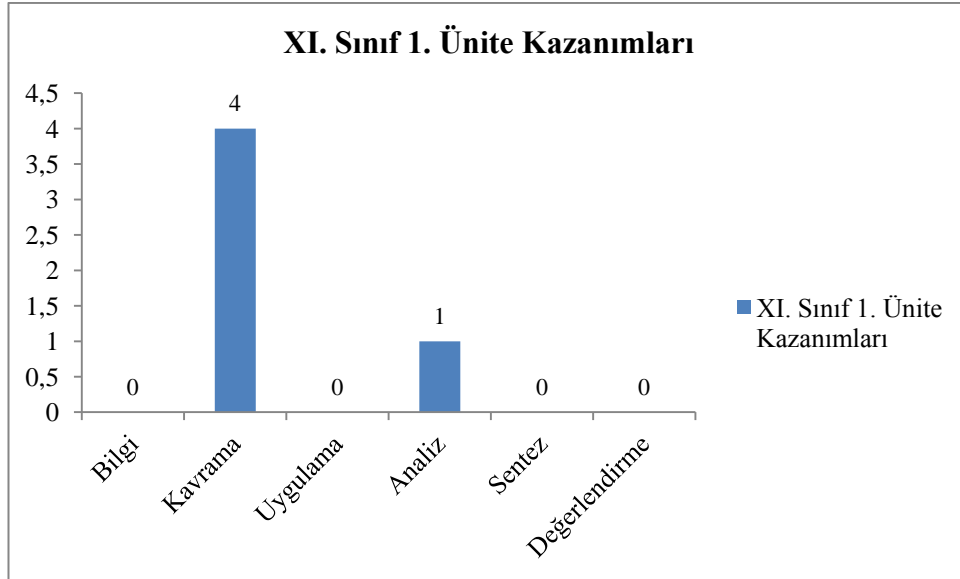
XI. Sınıfın toplam üç ünitesinde 200 tane kazanım bulunmaktadır. Bu kazanımların Bloom Taksonomisi’ne göre dağılımı Şekil 10’da gösterilmiştir. Toplam 3 kazanım bulunduran *bilgi* basamağı genel dağılımın % 1,50’lik kısmını oluşturmaktadır.

Kavrama basamağı kazanımlar arasında en fazla karşılaşılan basamaktır. XI. Sınıf kazanımlarında toplam 115 tane kavrama basamağına ait kazanım bulunmaktadır. Genel dağılımın %57,5’lik kısmına bu basamak sahiptir. *Uygulama* basamağına ise, XI. sınıfın hiçbir kazanımında rastlanmamıştır. *Analiz* basamağında toplam 45 kazanım bulunmaktadır. Genel dağılım %22,5’i analiz basamağı kazanımlarından oluşturmaktadır. XI. Sınıf kazanımlarında 3 tane *sentez* basamağında ait kazanım

bulunmaktadır. Sentez basamağına dâhil olan kazanımların genel dağılıma oranı %1,50'dir. *Değerlendirme* basamağına ait olan kazanımların sayısı 33'tür. Toplamda %16,5'lik kısım bu basamağa aittir.

XI. sınıf 1. ünite kazanımları

XI. Sınıf 1. Ünite “Batı Tesirindeki Türk Edebiyatına Giriş” olarak adlandırılmıştır. Bu ünitenin temeli tarihi olaylara oturtulmuş, yaşanan sosyal durumların sanata ve edebiyata nasıl yansıtıldığı üzerinde durulmuştur. MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi Öğretim Programı'na (2011) göre bu ünitenin asıl amacı değişen zihniyeti öğrencinin sezebilmesidir. XI. Sınıf 1. Ünite kazanım dağılımı Şekil 11'de belirtilmiştir:

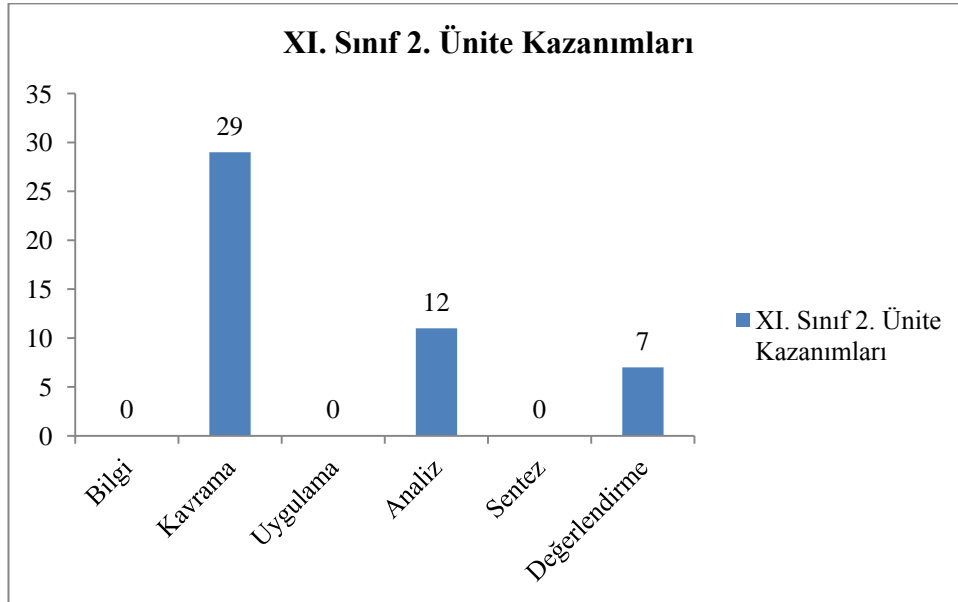
Şekil 11. XI. sınıf 1. ünite kazanımları

XI. Sınıf 1. Ünite 5 kazanımdan oluşmaktadır. Bu ünite daha çok tarihi olayların tartışıldığı giriş bölümüdür. Öğrenci Tanzimat Edebiyatı'nı oluşturan tarihi arka plan hakkında fikir sahibi olur ve bu olayları değerlendirir. Kazanımlar arasında 4 adet *kavrama* basamağına ait kazanım bulunmaktadır. Genel dağılımın %80'ni bu

basamaktan oluşmaktadır. *Analiz* basamağı da 1 adet kazanım bulundurmaktadır. Toplam dağılımın %20'si de analiz basamağına aittir. *Bilgi, uygulama, sentez* ve *değerlendirme* basamaklarına ait kazanımlar ise bu ünite de bulunmamaktadır.

XI. sınıf 2. ünite kazanımları

XI. Sınıf 2. Ünite “Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı” olarak adlandırılmaktadır. Bu ünite de öğrenci, Tanzimat Fermanı’ndan başlayarak tüm sosyal olayları değerlendirdikten sonra, bu olayları edebiyatla ilişkilendirmeye başlar. Tanzimat Dönemi sanatçıları, yenileşme hareketlerinin edebiyata yansması ve yazılan edebi eserler bu ünite de incelenir ve yorumlanır. Öğrencilerin inceledikleri metinlerden hareketle dönemin yaşama biçimi, zihniyeti, hâkim sanat anlayışı ve zevki hakkında bilgi edinmeleri amaçlanmıştır (MEB, 2011). XI. Sınıf 2. Ünite kazanım dağılımı Şekil 12’de incelenmiştir.

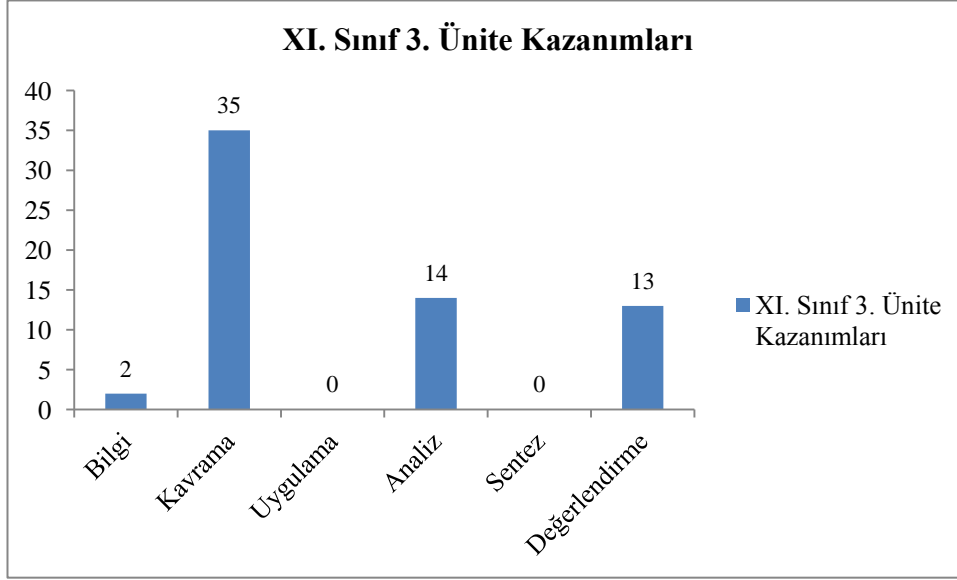

Şekil 12. XI. sınıf 2. ünite kazanımları

XI. Sınıf 2. Ünite toplam 48 kazanımdan oluşmaktadır. *Bilgi, uygulama ve sentez* basamağı bulundurmeyen ünitenin 29 kazanımı *kavrama* basamağına aittir. Kavrama basamağı toplam dağılımın %61,7'sini oluşturmaktadır. *Analiz* basamağında ise toplam 12 kazanım mevcuttur ve dağılımın %25'i bu basamaktan oluşmaktadır. *Değerlendirme* basamağı 7 kazanım içermektedir. Toplam dağılımın %14,8'i bu basamağa aittir.

XI. sınıf 3. ünite kazanımları

XI. Sınıf 3. Ünite “Servet-i Fünûn ve Fecr-i Âti Edebiyatı” başlığı altında bölümler halinde incelenmiştir. Bunlar “Servet-i Fünûn Edebiyatının Oluşumu”, “Öğretici Metinleri İnceleme”, “Şiir ve Mensur Şiir”, “Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler”, “Metin-Şair ve Yazar”, “Servet-i Fünûn Edebiyatının Genel Özellikleri” ile “Fecr-i Âti Topluluğu” olarak belirtilmiştir. Bu ünite, yeni Türk Edebiyatının batı etkisiyle farklı edebi türleri ve yorumları içine katmaya başladığı bölümleri içermektedir. Dolayısıyla öğrenci sık sık Fransız Edebiyatı örneklerini inceler ve Türk Edebiyatı ile olan etkileşimi üzerinde durur. Servet-i Fünûn Edebiyatının oluşumu ile ilgili kazanımlarla, öğrencilerin yeni hareketlerin genellikle, eski olarak kabul edilenlere tepki olarak ortaya çıktığını, eski-yeni arasında da ılımlıların bulunduğunu fark etmelerine imkân hazırlanmıştır. Burada öğrencilerin eski-yeni ilişkisini kavrama ve değerlendirmeleri amaçlanmıştır. Ayrıca bu dönemde edebî alanda yeniyi savunmayı üstlenenlerin hareket noktaları sezdirilmek istenmiştir (MEB, 2011). XI. Sınıf 3. Ünite kazanım dağılımı Şekil 13'te belirtilmiştir.

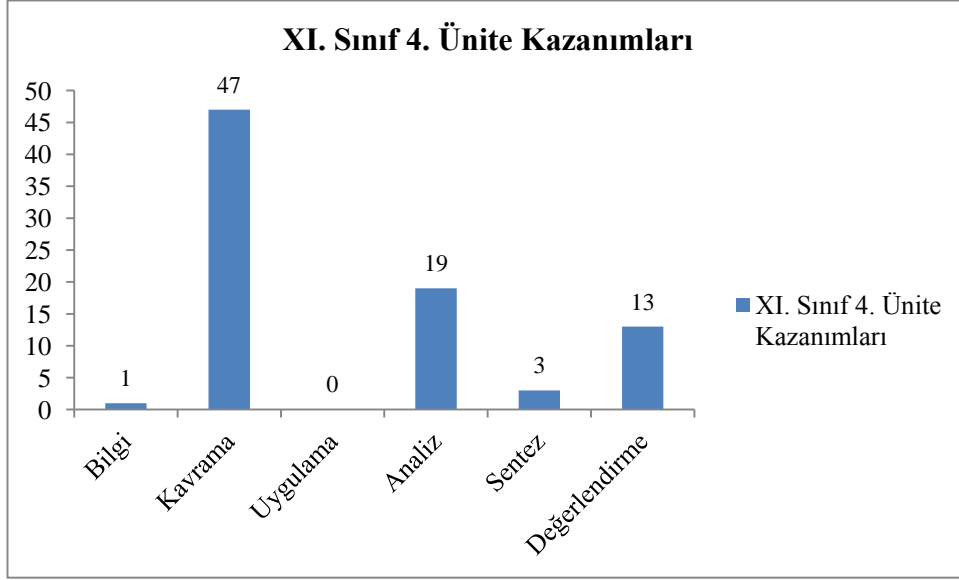
Şekil 13. XI. sınıf 3. ünite kazanımları

XI. Sınıf 3. Ünite toplamda 64 kazanımdan oluşmaktadır. Bu üniteye 2 adet *bilgi* basamağına ait kazanım bulunmaktadır. Bilgi basamağı toplam dağılımın %3,12'sini oluşturmaktadır. *Kavrama* basamağına ait toplam kazanım sayısı 35'tir ve toplam dağılımın %54,6'sı bu basamağa aittir. *Uygulama* ve *sentez* basamaklarına ait kazanım bu üniteye de bulunmamaktadır. *Analiz* basamağına ait 14 kazanım bulunmaktadır ve tüm dağılımın %21,8'i bu basamaktan oluşmaktadır. *Değerlendirme* basamağı toplamda 13 kazanım içermektedir. Tüm dağılımın %20,3'ü bu basamağa aittir.

XI. sınıf 4. ünite kazanımları

XI. Sınıf 4. Ünite “Millî Edebiyat Döneminin Oluşumu”, “Öğretici Metinler”, “Şiir”, “Anlatmaya Bağlı Edebî Metinler”, “Göstermeye Bağlı Edebî Metinler”, “Metin-Şair ve Yazar”, “Millî Edebiyat Döneminin Genel Özellikleri” başlıkları altında toplanmıştır. XI. Sınıf 4. Ünite kazanım dağılımı Şekil 14'te belirtilmiştir.

Şekil 14. XI. sınıf 4. ünite kazanımları

XI. Sınıf 4. Ünite toplamda 83 kazanımdan oluşmaktadır. *Bilgi* basamağına ait kazanım sayısı 3'tür ve genel dağılımın %3,61'lik kısmını bu basamak oluşturmaktadır.

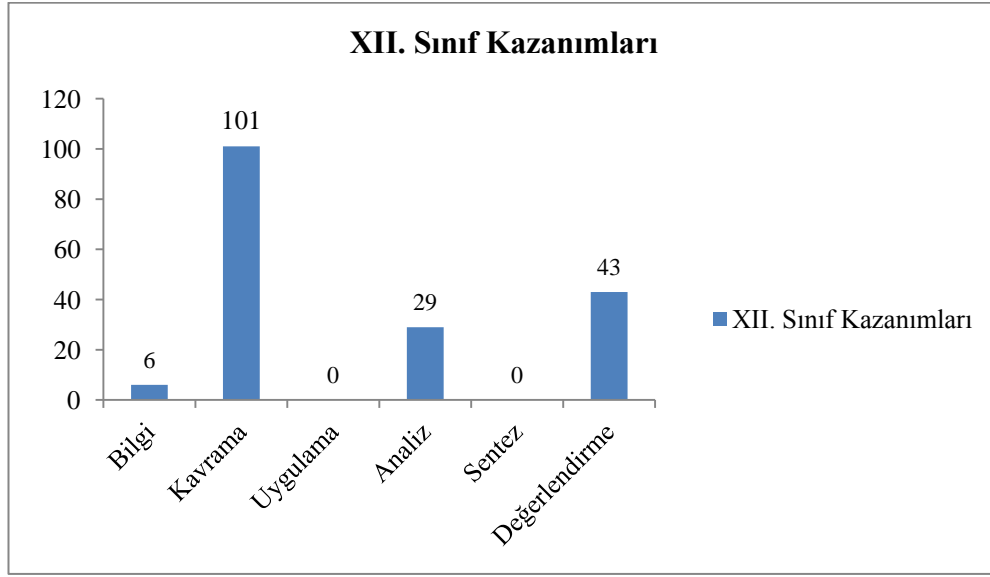
Kavrama basamağı sınıflamada en fazla kazanıma sahip olan bölümdür. Toplamda 47 kazanım içeren bu basamağın genel dağılımdaki yüzdesi %56,6'dır. *Analiz* basamağında 19 kazanım mevcuttur. *Analiz* basamağı genel dağılımın %22,8'inden oluşmaktadır.

Sentez basamağında ait 3 kazanım bulunmaktadır. Genel dağılımın %3,61'i bu basamağın kazanımlarından oluşmaktadır. *Değerlendirme* basamağı üniteye toplam 13 kazanımla mevcuttur. Genel dağılımın %15,6'sı bu basamağa aittir. *Uygulama* basamağına ait kazanım ise üniteye bulunmamaktadır.

MEB Türk Edebiyatı dersi XII. sınıf öğrenci kazanımları

XII. Sınıf Türk Edebiyatı dersi “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının Oluşumu”, “Öğretici Metinler”, “Şiir”, “Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler” olmak üzere dört üniteden oluşmaktadır. Bu ünitelerde öğrenci, Türkiye Cumhuriyeti'nin edebi anlayışını geçen yıllarda öğrendiği tarihi arka plana göre değerlendirir, cumhuriyet döneminin yeni edebi türlerini ve ürünlerini inceler ve yorumlar.

XII. Sınıf Türk Edebiyatı'nın genel kazanım dağılımı Şekil 15'te belirtilmiştir.

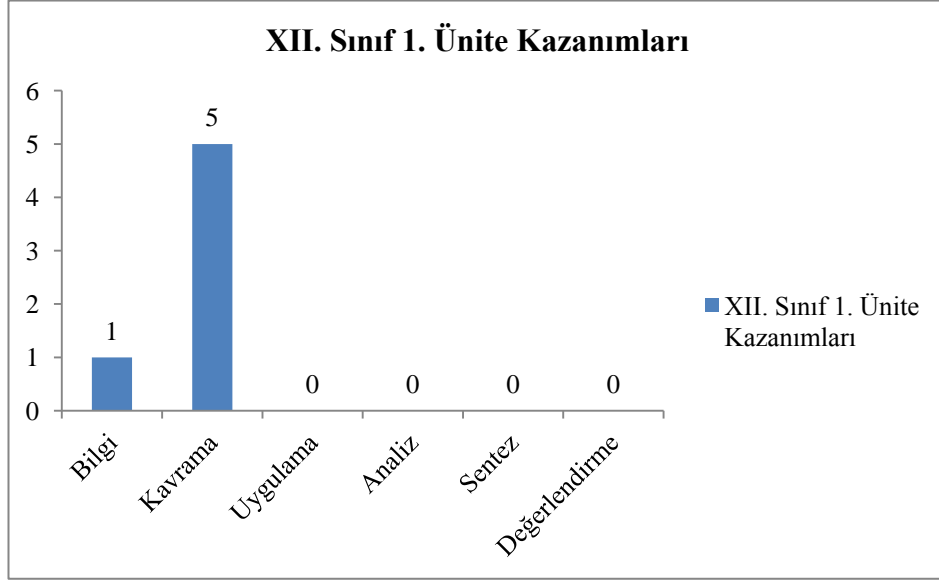

Şekil 15. XII. sınıf kazanımları

XII. Sınıf Türk Edebiyatı dersinin toplam kazanım sayısı 179'dur. *Bilgi* basamağına ait toplamda 6 kazanım bulunmaktadır. Toplam dağılımın %3,35'i bu basamağına aittir. *Kavrama* basamağında toplamda 101 adet kazanım bulunmaktadır. %56,4'lük pay kazanım basamağına aittir. XII. Sınıf Türk Edebiyatı dersinin kazanımlarında *uygulama* ve *sentez* basamakları bulunmamaktadır. *Analiz* basamağına ait 29 kazanım mevcuttur. Bu da genel dağılımda %16,2'lik paya eşdeğerdur. *Değerlendirme* basamağına ait kazanım sayısı 43'tür. Genel dağılımın %24'ü değerlendirme basamağı kazanımlarından oluşmaktadır.

XII. sınıf 1. ünite kazanımları

XII. Sınıf Türk Edebiyatı dersi 1. Ünite “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının Oluşumu” olarak adlandırılmaktadır. Ünite kazanım dağılımları Şekil 16’da incelenmiştir:

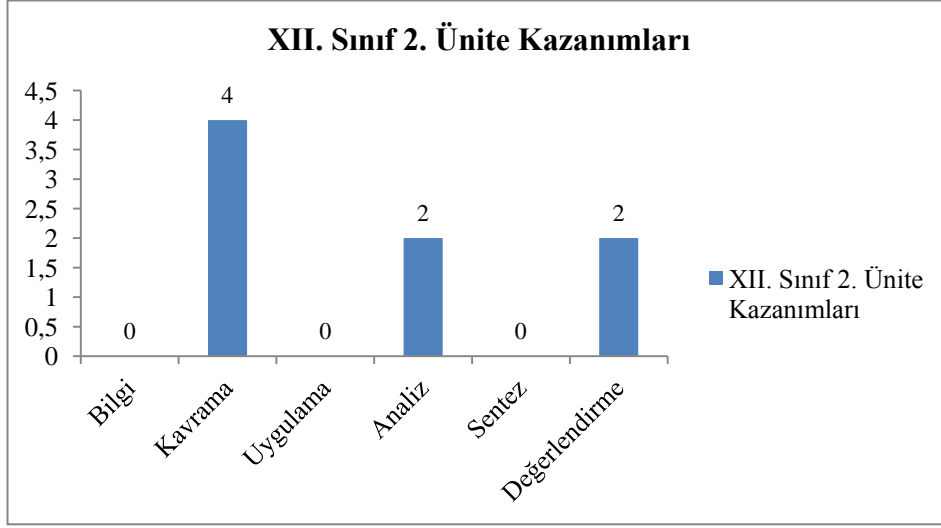

Şekil 16. XII. sınıf 1. ünite kazanımları

XII. Sınıf 1. Ünite toplamda 6 tane kazanım bulunmaktadır. Bu kazanımların 1 tanesi *bilgi* basamağına ait olup, genel dağılımın %16,6’lık bölümünü oluşturmaktadır. Geriye kalan diğer 5 kazanım ise *kavrama* basamağına aittir ve genel dağılımın %83,3’lük kısmı bu basamağa aittir.

XII. sınıf 2. ünite kazanımları

XII. Sınıf Türk Edebiyatı dersi 2. Ünite “Öğretici Metinler” olarak adlandırılmaktadır. Bu ünitenin kazanım dağılımı Şekil 17’de belirtilmiştir.

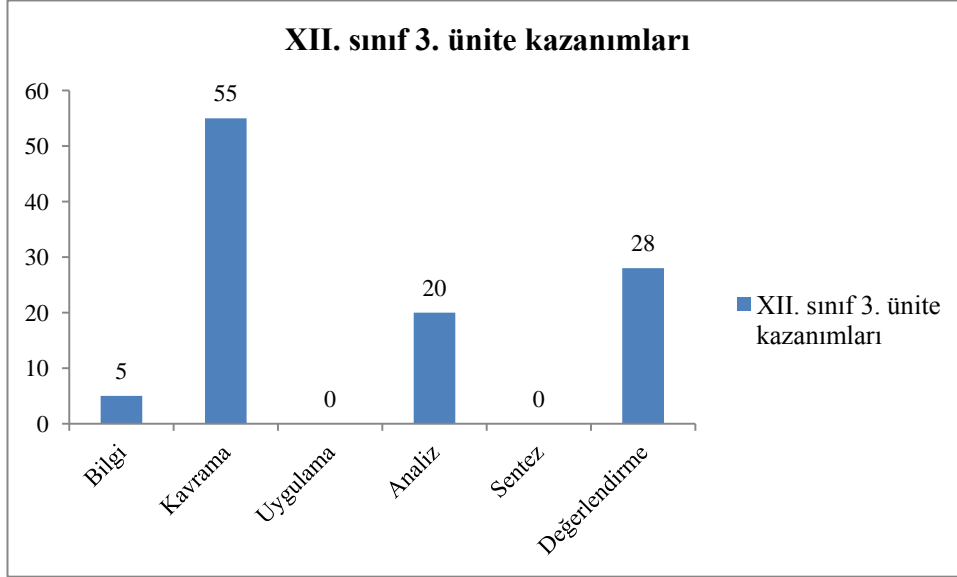

Şekil 17. XII. sınıf 2. ünite kazanımları

XII. Sınıf 2. Ünite kazanım sayısı 8’dir. *Bilgi*, *uygulama* ve *sentez* basamaklarının bulunmadığı ünite toplam 4 adet kavrama basamağına ait kazanım mevcuttur. Bu da toplam dağılımın %50’sini oluşturmaktadır. *Analiz* ve *değerlendirme* basamaklarında ise 2’şer kazanım mevcut olup, genel dağılımın %25’lik bölümleri de bu basamaklara aittir. Öğretici metninin özelliklerinin açıklandığı bu ünite, bu metinlerin içerik çözümlerini de beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla değerlendirme basamağı bu metinler için oldukça büyük bir önem taşımaktadır.

XII. sınıf 3. ünite kazanımları

XII. Sınıf 3. Ünite “Cumhuriyet Döneminde Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler (Şiir)” olarak adlandırılmıştır. XII. Sınıf 3. Ünite kazanımları Şekil 18’de incelenmiştir.

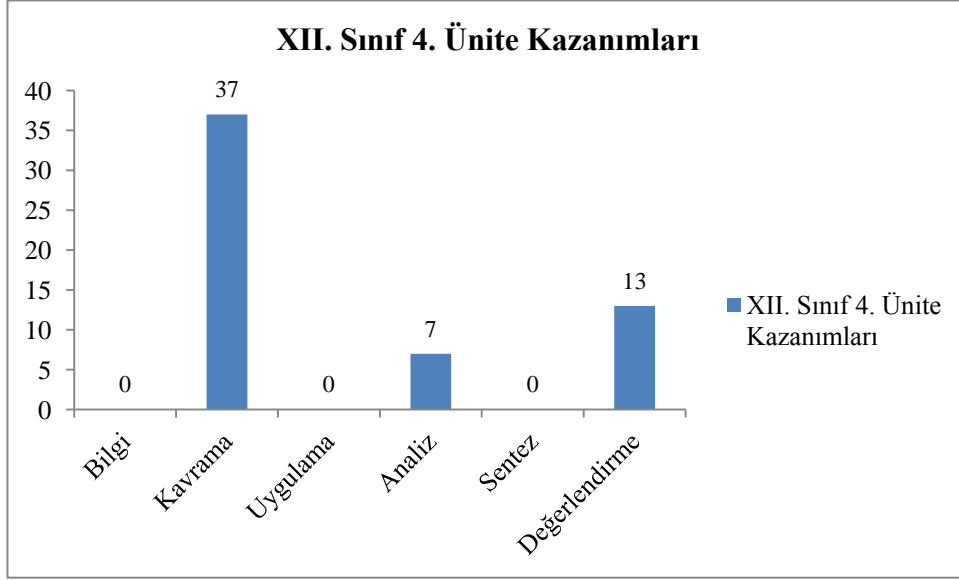

Şekil 18. XII. sınıf 3. ünite kazanımları

XII. Sınıf 3. Ünite kazanımları toplamda 108 kazanımdan oluşmaktadır. *Bilgi* basamağına ait 5 kazanım bulunmakla beraber, genel dağılım %4,62'si bu basamağa aittir. *Kavrama* basamağında toplamda 55 tane kazanım bulunmaktadır. %50,9'luk kısmı kavrama basamağına ait kazanımlar oluşturmaktadır. *Uygulama ve sentez* basamaklarına ait kazanım bulunmayan 3. Ünite 20 tane analiz basamağına ait kazanım bulunmaktadır. *Analiz* basamağına ait kazanımların genel dağılımdaki payı %15,5'tir. *Değerlendirme* basamağında ise 28 kazanım bulunmaktadır. Bu basamağın yüzdeler dağılımdaki değeri 25,9'dur.

XII. sınıf 4. ünite kazanımları

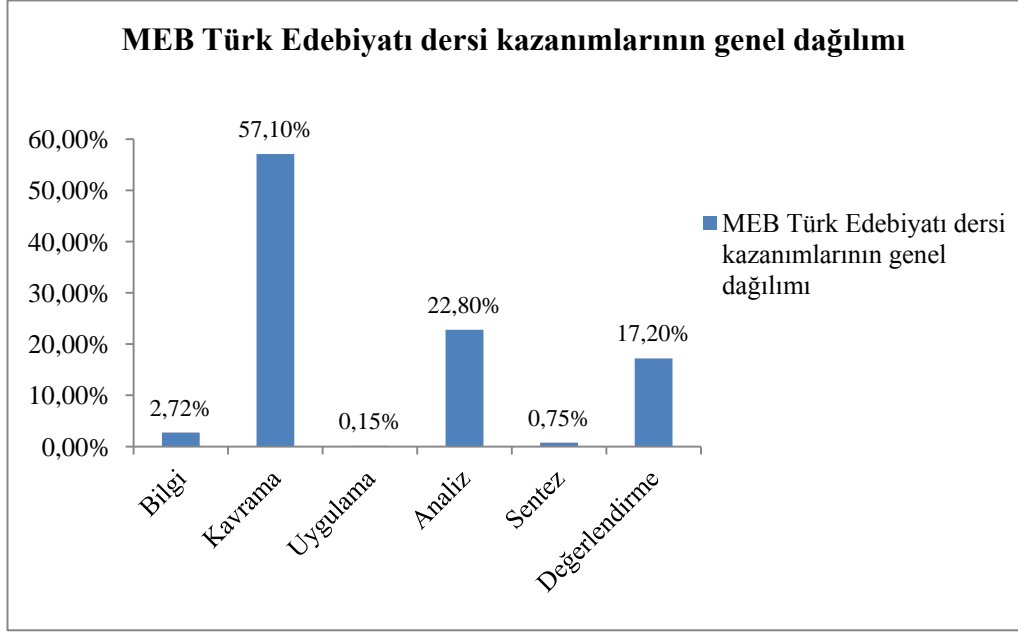
XII. Sınıf 4. Ünite “Cumhuriyet Döneminde Olay Çerçevesinde Gelişen Edebi Metinler” olarak adlandırılmaktadır. XII. Sınıf 4. Ünite kazanımlarının dağılımları Şekil 19'da gösterilmiştir.

Şekil 19. XII. sınıf 4. ünite kazanımları

XII. Sınıf 4. Ünite, toplamda 57 kazanımdan oluşmaktadır. Bu üniteye *bilgi*, *uygulama* ve *sentez* basamaklarına ait kazanımlar mevcut değildir. *Kavrama* basamağına ait olan kazanımların sayısı 37'dir ve genel dağılım %64,9'unu bu basamak oluşturmaktadır. *Analiz* basamağı bu üniteye 7 kazanıma sahiptir. Genel dağılım %12,2'si analiz basamağına ait kazanımlardan oluşmaktadır. *Değerlendirme* basamağında ise toplamda 13 basamak vardır. Ünitenin yüzdeler dağılımında değerlendirme basamağına ait olan kazanım sayısının oranı %22,8'dir.

MEB (2011) Türk Edebiyatı dersi öğretim programı kazanımlarının Bloom Taksonomisine (1956) göre incelenen dağılım grafiklerine bakıldığında *bilgi* basamağının genel dağılımın %2,72'sini, *kavrama* basamağının %57,1'ini, *uygulama* basamağının %0,15'ini, *analiz* basamağının %22,8'ini, *sentez* basamağının %0,75'ini ve *değerlendirme* basamağının ise genel dağılımın %17,2'sini oluşturduğu belirlenmiştir. Şekil 20'de kazanımların taksonomi dağılımı incelenmiştir.

Şekil 20. MEB Türk Edebiyatı dersi kazanımlarının genel dağılımı

Bu sonuçlardan yola çıkılarak genel dağılımda en fazla kazanımı bulunan basamağın *kavrama* basamağı olduğu tespit edilmiştir. Kavrama basamağını takip eden basamaklar, *analiz* ve *değerlendirme* basamakları olmuştur. Bununla birlikte *bilgi*, *uygulama* ve *sentez* basamaklarına ait kazanım sayısı oldukça azdır. Bu veriler dâhilinde, sonuç ve öneriler kısmında MEB (2011) Türk Edebiyatı dersi öğrenci kazanımları; Bloom Taksonomisi incelemesine ilişkin genel sonuçlar, yıl gruplarına ilişkin sonuçlar ve söz konusu yıl gruplarının ünitelerine ilişkin sonuçlar çerçevesinde tartışılmıştır.

BÖLÜM 5: SONUÇ VE ÖNERİLER

Giriş

Bu araştırma, MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programının kazanımlarını bilişsel beceri basamaklarına göre inceleme amacı taşımaktadır. Öğretim programında bulunan öğrenci kazanımlarında bilişsel becerilerin yeri, basamak dağılımı ve bu dağılımın ünitelere göre sınıflandırması esas amaçlar olarak belirlenmiştir. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki araştırma soruları belirlenmiştir.

1. MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programı (2011) kazanımları çerçevesinde ifade edilen bilişsel beceriler Bloom Taksonomisine (1956) göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi programındaki (2011) kazanımlarda yer alan bilişsel beceriler, Bloom Taksonomisine (1956) göre yıl gruplarında nasıl bir dağılım izlemektedir?
3. MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi programındaki (2011) bilişsel becerilerin, Bloom Taksonomisine (1956) göre mevcut sınıflarda yer alan ünitelerdeki dağılımı nasıldır?

Bu çalışmada MEB (2011) Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programındaki öğrenci kazanımları Bloom taksonomisine (1956) göre sınıflandırılmış ve incelenmiştir. Elde edilen veriler sınıflara ve sınıfların ünite dağılımlarına göre tasnif edilmiş ve yorumlanmıştır.

IX. Sınıf öğrenci kazanımlarına ilişkin sonuçlar

MEB Ortaöğretim Dokuzuncu sınıf Türk Edebiyatının dersi içeriği; güzel sanatlar içinde edebiyatın yeri, edebî metinlerin genel özellikleri, edebiyat ve gerçeklik gibi temel kavramlar birinci üniteye karşımıza çıkmaktadır. Zihniyet, yapı, tema, dil ve anlatım, anlam, yorum, gelenek, metin gibi edebiyatın temel kavramları üzerinde durulmuştur (MEB,2011).

Dokuzuncu sınıf, lise öğretiminin son basamağına kadar öğrencinin edebiyat hakkında göreceği tüm konuların temelini oluşturan oldukça önemli bir süreçtir. Bu nedenle, programda yer alan kazanımların temel becerileri karşılayacak nitelikte olması gerekmektedir. Bu noktadan hareketle dokuzuncu sınıf Türk Edebiyatı dersi öğrenci kazanımlarının bilişsel boyutta basitten zora uzanan düzenli bir dağılım göstermesi beklenmektedir.

Şekil 1'den yola çıkarak IX. Sınıf Türk Edebiyatı dersi öğrenci kazanımları dağılımında kavrama basamağı, büyük bir farkla diğerlerinden öne çıkmaktadır. Kavrama basamağı, öğrencinin temel kavramları açıklayabilme, örneklendirebilme, gruplandırabilme gibi temel becerileri kapsayan bir sınıflandırmadır (Demirel, 1987). Bu noktadan hareketle, öğrencinin öğrendiklerini temellendirmesi açısından oldukça büyük bir öneme sahiptir. Dokuzuncu sınıfın Türk Edebiyatı dersi için bir temellendirme niteliği görmesinden yola çıkarak, bu sınıftaki kazanımların bilgi ve kavrama basamakları açısından daha zengin olması önemli bir noktadır. MEB (2011) Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programının IX. Sınıflar bölümünün tanıtımında ise bu sınıfta genel olarak teorik bilgiden kaçınılarak, etkinliklerin de desteğiyle yaratıcı düşünme, problem çözme, eleştirel düşünme becerileri gibi önemli becerileri kazandırmak amaçlanmaktadır. *Şekil 2*'de IX. Sınıf 1. Ünite kazanımlarının dağılımları incelenmiştir. İnceleme neticesinde IX. Sınıf I. Ünitenin sadece kavrama ve analiz basamağından oluştuğu

gözlemlenmiştir. Bu neticeden yola çıkarak, ünitenin daha çok temel bilgileri gösterme, bunları açıklama ve inceleme olarak öğrenciye sunduğu sonucu çıkarılmaktadır. Fakat bilgiyi öğrenme yollarının çeşitlendirilip öğrenciye sunulması noktasından yola çıkılacak olursa, taksonominin diğer basamaklarına atıfta bulunulmadığı görülmektedir.

IX. Sınıf 1. Ünite'nin en büyük önemi, öğrencinin ortaöğretim hayatı boyunca Türk Edebiyatının temel unsurlarını öğrenebileceği bir ünite olmasıdır. Bu ünitenin iyi hazırlanmış bir programla desteklenmesi, hem öğretmene hem de öğrenciye oldukça büyük bir kolaylık sağlayacaktır. Yalnız, temel bilgilerin sadece ezberlendiği ya da desteklenmeden yapılan edebi incelemelerin olduğu bir ünite, öğrencinin Türk Edebiyatı dersini anlamlandıramamasına ya da sadece ezberden oluşan bir ders olarak görmesine sebep olabilmektedir. Bunun için kazanımların alt düzeyden üst düzey becerilere ulaşan düzgün bir dağılımdan oluşması gerekmektedir. Böylelikle öğrenci, öğrendiği bilgiyi çeşitlendirebilecek ve farklı açılardan yorumlayabilecektir.

IX. Sınıf 2. Ünite "Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler: Şiir" adı taşımaktadır. Bu ünite de şiir türü; ses, yapı, ahenk, tema ve zihniyet kavramları çerçevesinde incelenmektedir (MEB, 2011). MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi programında IX. Sınıf 2. Ünite için belirtilen amaçlar dâhilinde şiir türü ele alınmıştır. Şiir, genel itibarıyla soyut düşünceler üzerine kurulu ve tekniğe dayalı bir edebi türdür. Dolayısıyla öğrencinin, öncelikle şiir hakkında tarihsel ve yapısal olarak bilgi sahibi olması önemlidir. Daha sonra ise okuduğu şiirlerden yola çıkarak, şiiri anlamlandırabilmesi ve yorumlayabilmesi gerekmektedir. Üst seviye öğrenci kazanımlarına ek olarak ise öğrenciyi yaratıcılık becerisinde şiir yazmaya yöneltmek önemli bir nokta oluşturmaktadır.

IX. Sınıf 2. Ünite dağılımı genel itibarıyla bilgi, kavrama, analiz ve değerlendirme basamaklarından oluşmaktadır. Kazanım dağılımı genel olarak kavrama basamağına

aittir fakat üst seviye bilişsel becerilerin de dağılıma dâhil olduğu görülmektedir. Bu durum, öğrencinin şiir türünü doğru kavrayabilmesi ve farklı şiir türleriyle pekiştirmesi bakımından önem taşımaktadır. Şiirin temel kavramlarının öğretilmesinin amaçlanması ve bu noktadan sonra elde edilen bilgilerin ışığında şiir yorumlaması ve incelemesi için gerekli öğrenci kazanımlarının belirlenmiş olması önemli bir noktadır.

MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programı (2011) IX. Sınıf 3. ünitesinde; masal ve destandan, hikâye ve romana uzanan çizgide anlatmaya bağlı edebî metinlerin incelenmesi, değerlendirilmesi ve yorumlanması hedeflenmiştir. “Anlatmaya Dayalı Edebi Metinler” olarak adlandırılan ünitenin mevcut kazanımlardan yola çıkılarak, öğrencinin kavrama, bilgi, analiz ve değerlendirme basamaklarına ait kazanımların bulunduğu görülmektedir.

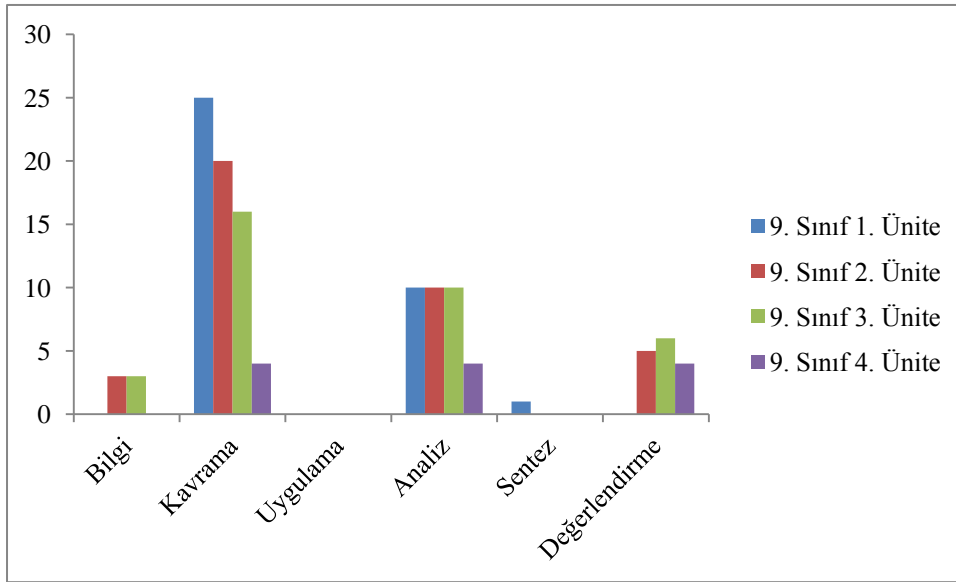
Edebi metinlerin tarihi gelişimi, değişen zihniyetle türlerin etkileşimi, metinlerin incelenmesi ve yorumlanması açısından önemli bir temel basamağı oluşturan 3. Ünite, aşamalı basamaklar itibarıyla düzensiz bir dağılım göstermektedir. Öğrencinin kavraması gereken temel bilgiler için yeterli kazanım bulunurken, bu metinleri farklı alanlarla etkileşim içine sokabileceği ya da uygulayabileceği bir basamak bulunmamaktadır. Metinlerin edebi incelemesine yönlendirebilecek analiz basamağı oldukça fazla sayıdaiken, bunların yorumlanıp değerlendirileceği değerlendirme basamağı yeterli sayıda yer almamaktadır.

IX. Sınıf Türk Edebiyatı dersi 4. Ünite “Öğretici Metinler” olarak adlandırılmaktadır (MEB, 2011). Öğretici metinlerde ana düşünce, dilin işlevi, bakış açısı, metnin yazarıyla olan ilişki gibi özellikler bu üniteye kazanılmaktadır. Öğrenci bu türlerin temel bilgisini aldıktan sonra metinleri karşılaştırmaya, incelemeye, yorumlamaya ve güncelleştirmeye hazır hale gelir. *Şekil 5*'ten yola çıkılarak bu ünitenin toplam dağılımında bilgi, uygulama ve sentez basamakları bulunmadığı görülmüştür ve alt

seviye bilişsel becerilerden üst seviyeye taşınan herhangi bir sarmal yapı mevcut değildir. Fakat bu bölüm genel olarak üç basamakta eşit kazanım göstermekte ve öğrencinin kavrama, analiz ve değerlendirme basamaklarını destekleyen kazanımlar içermektedir. Öğretici metinleri incelerken kazanılması gereken kavramların kazanımlar içerisinde yer alması oldukça önem taşımaktadır.

IX. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımlarına ilişkin sonuçlar

IX. Sınıf Türk Edebiyatı dersi, öğrencilerin önlerindeki dört yıl boyunca Türk edebiyatının temel öğelerini öğreneceği, örneklendireceği ve yorumlayabileceği önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle temel bilgi ve becerilerin öğrenci tarafından kazanılması esas amaçtır (MEB,2011). Ünite dağılımlarının yeterli ve düzenli bir kazanım dağılımı içermesi öğrencinin dersi daha kalıcı olarak temellendirebileceği anlamına gelmektedir. IX. Sınıf karşılaştırmalı ünite dağılımları Şekil 21’de belirtilmiştir.

Şekil 21. IX. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımları

IX. Sınıf kazanımlarında *bilgi* basamağının genel olarak her ünite kullanılmadığı görülmektedir. Genel dağılımda sayısının az olması ile birlikte 4. ünite hiç kullanılmadığı belirlenmiştir. Bu basamakta öğrencinin konuyla ilgili olan bilgileri anımsaması veya ezberlemesi söz konusudur. IX. Sınıf ders programında bu basamakta

yer alan kazanımlardan sadece 6 tane bulunmaktadır. *Kavrama* basamağı IX. Sınıf Türk Edebiyatı dersi öğretim programı kazanımlarında en sık rastlanılan basamak olarak belirlenmiştir. Toplam dört ünite de kavrama basamağına ait olan kazanımlar sayıca fazladır. Bu kazanımların fazlalığı, verilen bilgilerin örneklendirilmesi, açıklanması veya adlandırılması ile çeşitlendiğini göstermektedir. *Uygulama* basamağı, IX. Sınıf Türk Edebiyatı dersi programında hiç bulunmamaktadır. Öğrencinin verilen bilgiler ışığında, diğer bir bilgiye ulaşmak için bilgiyi kullanabileceği, çeşitlendirebileceği bu basamağın temel bilgilerin verildiği IX. Sınıfta bulunmaması dikkat çekicidir. *Analiz* basamağı, genel ünite dağılımlarında her ünite de bulunan diğer bir basamaktır. Genel olarak en düzenli dağılım bu basamakta görülmektedir. *Sentez* basamağı ise tüm ünite dağılımlarında sadece 1 tane kazanımla yer almaktadır. *Sentez* basamağı, üst düzey bilişsel becerilerin arasında önemli bir yere sahiptir ve öğrenci kazanımlarının hazırlanma aşamasında büyük yer tutmaktadır. *Değerlendirme* basamağı, toplam dağılımda 11 adet kazanımla IX. Sınıf Türk Edebiyatı dersi programında yer almıştır.

X. sınıf öğrenci kazanımlarına ilişkin sonuçlar

X. Sınıf Türk Edebiyatı dersi toplamda üç ünite den oluşmaktadır. X. Sınıf, Türk Edebiyatı'nın yaklaşık 13 yüzyıllık geniş tarihine atılan ilk adım olarak düşünülmüştür. Öğrenci, IX. Sınıfta edebi zevkin önemini kavramış, edebi ürünlerin yapı, konu, dil ve tema bakımından incelemesini yapabilmış ve bu metinleri yorumlayıp değerlendirebilmiş olarak kabul edilmiştir. IX. Sınıfta Türk Edebiyatı'na dair öğrendiği tüm temel unsurları, X. Sınıftan itibaren başlayarak tüm edebi ürünlerde uygulaması beklenmektedir.

X. Sınıf Türk Edebiyatı, Türklerin ilk ana yurdu olarak kabul edilen Orta Asya'da İslamiyet'in henüz ortaya çıkmadığı dönemde yazılmış edebi metinlerle başlayan ve Tanzimat Dönemi'ne kadar uzanan yaklaşık bin yıllık tarihi içine alan geniş bir derstir.

Tarihi yelpazenin genişliği, edebi metinlerin çeşitliliğine de yansımış olup, öğrenciyi genel zihniyetin ve sosyal olayların değişimi ile edebiyatın nasıl şekillendiği konusunda yönlendiren bir bölümü kapsamaktadır. Bu noktadan yola çıkarak, öğrencinin konuların temel unsurlarını kavrayabilmesi, metinleri analiz edebilmesi ve bunları yorumlayıp değerlendirmesi oldukça büyük bir önem taşımaktadır.

X. Sınıf 1. Ünite “Tarih İçinde Türk Edebiyatı” olarak adlandırılmıştır. Genel olarak Türk Edebiyatı’nın dönemlere ayrılmasındaki ölçütleri içeren bir ünedir. Dolayısıyla öğrenciden beklenen Türk Edebiyatı’nın dönemlerini bilmesi, bunları sebep sonuç ilişkilerine dayanarak açıklaması ve sınıflandırabilmesidir. Bu alanda hedeflenen kazanımlarda kavrama basamağına olan atfın fazla olması beklenen bir sonuçtur. Fakat bu ünite de dengeli bir dağılım gözlenmemiştir.

X. Sınıf 2. Ünite “Destan Dönemi Türk Edebiyatı” olarak adlandırılmaktadır. Destan Dönemi, Türk Edebiyat tarihinin en temel yapıtaşlarını oluşturan bölümdür. Sadece edebiyatın değil, diğer sanat dallarıyla da olan etkileşimlerin önemli yer tuttuğu mit, destan, masal ve efsane gibi türlerin adlandırıldığı ve incelendiği bölümdür. Bu bölüm için öğrencinin, sanatın temellerinin atıldığı tarihe tanıklık etmesi beklenmektedir. Sadece tarihi metinlerin adlarının ezberlenmesi değil, bu metinlerin özelliklerinin ve önemlerinin yorumlanması gerekmektedir. Genel kazanım dağılımında kavrama ve analiz basamaklarının sıkça yer aldığı görülmektedir. Bu noktadan hareketle edebiyat tarihinin ve ürünlerinin kavranması ve bunların incelenmesi önemli bir yer tutmaktadır. MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi Öğretim Programı açıklamalarında X. Sınıf 2. Ünite için, öğrencinin metinleri kavrayıp inceleme becerilerinin gelişmesine yönelik kazanımlar bulunduğunu açıklamaktadır. Fakat bu kazanımların hiçbirini uygulama basamağı içermemektedir. Oysa öğrenci, ders sırasında tarihi metinlerin

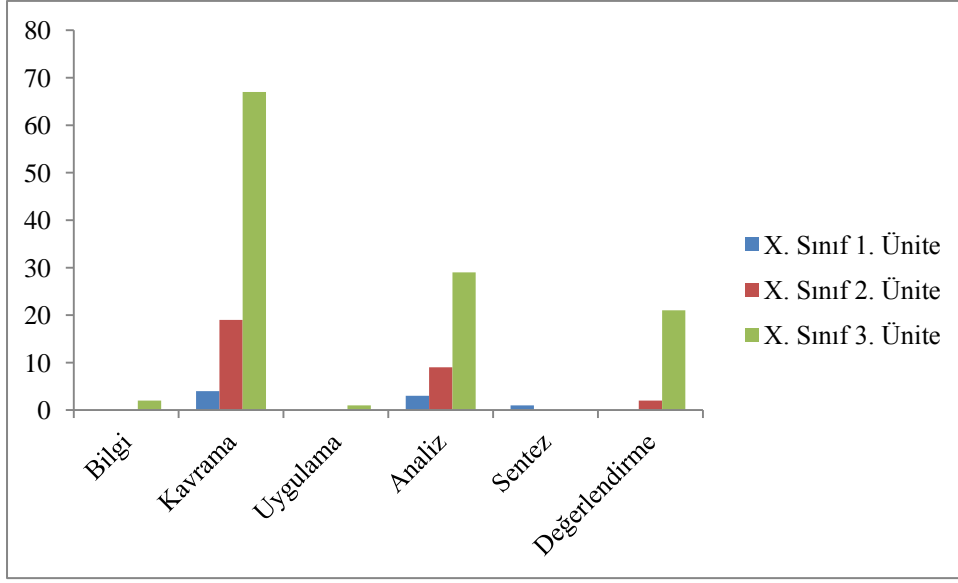
uygulanabileceği ve daha anlaşılabilir hale geleceği durumlara ihtiyaç duymaktadır. Bu ünite de genel olarak “uygulama” basamağı eksikliği mevcuttur.

X. Sınıf 3. Ünite “İslam Uygarlığı Çerçevesinde Gelişen Türk Edebiyatı” olarak adlandırılmaktadır. Bu ünite İslam uygarlığının Türk Edebiyatı’nı etkilediği noktalara değinmekle başlamış, daha sonra XI- XIII. Yüzyıl metnlerinin incelenmesi ile devam etmektedir. Öğrencinin bu noktada tarihi metinleri, yazarları ve özellikleri aklında tutmak konusunda zorluk yaşaması muhtemel bir ünite dir. Çünkü hem dil oldukça farklılaşmakta, hem de mevcut zihniyet, şimdiki dünya düşüncesinden oldukça farklı seyretmektedir. Bu noktada öğrenciyi özellikle uygulama ve değerlendirme gibi bilişsel becerilerin olduğu kazanımlarla derse teşvik etmek gerekmektedir. Analiz, sentez ve değerlendirme basamağından oluşan üst düzey bilişsel beceriler öğrencinin yaşadığı modern dünya ile yaklaşık bin yıl önceki zihniyeti karşılaştırabileceği, benzerlikleri keşfedebileceği kazanımlar sağlayacaktır. MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi Öğretim Programı (2011) X. Sınıf açıklamalarında bu ünite için öğrencilerin hazır hükümler ve kalıplaşmış cümlelerle değil; kazandırılmış beceri ve alışkanlıklardan hareketle seçilmiş metinleri yorumlamaları ve değerlendirmeleri hedeflenmiştir. Bu noktadan hareketle *kavrama, analiz ve değerlendirme* basamaklarına ait olan kazanımlar öne çıkmaktadır. Temel bilgilerin aktarılmasında önemli rol oynayan kavrama basamağının bu ünite de fazla sayıda yer bulması mümkündür. Fakat öğrencinin öğrendiklerini uygulayabileceği, ya da diğer sanat dallarından atıflarla çalışmalar yapabileceği *uygulama* basamağının bulunmaması dikkat çekicidir.

X. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımlarına ilişkin sonuçlar

X. Sınıf Türk Edebiyatı dersi programı geniş bir edebiyat tarihini içinde barındırmaktadır. Öğrencilerin, Türk Edebiyatının tarihsel gelişimini kavrayabilmesi açısından oldukça önem taşıyan bir dönemdir. Bu noktadan yola çıkılarak hazırlanan

kazanımların düzenli ve birbirini tamamlayacak nitelikte olması önemlidir. Şekil 22’de X. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımları incelenmiştir.

Şekil 22. X. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımları

X. Sınıf kazanımlarında *bilgi* basamağına ait kazanım sadece iki adettir. Bu basamağa ait kazanım ise sadece “İslam Uygarlığı Çerçevesinde Gelişen Türk Edebiyatı” ünitesinde bulunmaktadır. Genel itibarıyla X. Sınıf konuları Divan Edebiyatı ve Halk Edebiyatı ürünlerinin ve metinlerinin işlendiği bir üniteden oluşmaktadır. Bu ünitelerde öğrencinin öğrendiklerini temellendirebilmesi için hatırlaması ve ezberlemesi gereken bilgiye ihtiyaç duymaktadır. *Kavrama* basamağı X. Sınıf kazanımlarında diğer kazanımlara göre oldukça fazla sayıda bulunmaktadır. Genel dağılımın yüzdelerinde en fazla pay, üç ünite de kavrama basamağına aittir. Muhakkak, edebiyat tarihi öğretiminde kavrama basamağına ihtiyaç duyulmaktadır. Öğrencinin temel bilgileri kavradıktan sonra üst seviye bilişsel becerilere geçişi mümkün olmaktadır. *Uygulama* basamağı X. Sınıf ünitelerinde sadece bir adet bulunmaktadır. Öğrencinin bilgiyi kullanabileceği ve çeşitlendireceği bölüm olan uygulama basamağı, bilgilerin kavradıktan sonra öğrenci için daha kalıcı hale gelebilecek önemli bir basamaktır. Özellikle edebiyat tarihinin yoğunlukla işlendiği X. Sınıf, öğrencinin bilgileri hazır olarak almasından ziyade, onları uygulayıp içselleştirebileceği bir basamak olarak

kullanılabilir. *Analiz* basamağı her üç ünite de yer almıştır. Toplam kazanım dağılımlarında kavrama basamağından sonra en çok kazanım analiz basamağında gözlemlenmiştir. *Sentez* basamağı, bir diğer az kazanım bulunan bölüm olarak tespit edilmiştir. Üç ünite içerisinde sadece bir tane kazanımda bulunan sentez basamağı, bilginin yapılandığı bir basamaktır. Düzenlemek, eleştirmek veya sonuca ulaşmak gibi karmaşık basamakları içerir. Öğrencinin bu basamağa ait kazanımlarla bir konuyu kavraması, o konunun uzun süre kalıcılığını korumasına da yardımcı olacaktır. *Değerlendirme* basamağı toplam üç ünitenin ikisinde bulunmaktadır. Toplam dağılımda kavrama ve analiz basamağından sonra en fazla kazanıma sahip olan üçüncü basamaktır.

XI. sınıf öğrenci kazanımlarına ilişkin sonuçlar

XI. sınıf Türk Edebiyatı dersi Öğretim Programı “Batı Tesirindeki Türk Edebiyatına Giriş”, “Tanzimat Dönem Edebiyatı”, “Servet-i Fünûn Edebiyatı ve Fecr-i Âti Edebiyatı”, “Millî Edebiyat Dönemi” olmak üzere dört ünitelerden oluşmaktadır.

XI. Sınıf, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinden Türkiye Cumhuriyeti’ne uzanan bir tarihi akışın edebiyatını kapsayan ünitelerle devam etmektedir. Öğrenci, Osmanlı Devleti’nin çöküş ve yıkılış döneminde gelişen sosyal olayların, batı etkisinin topluma ve edebiyata nasıl yansıdığını fark eder; bu dönemde ortaya çıkan farklı edebi türleri değerlendirir ve yaşadığı modern hayatla ilişkilendirir.

XI. Sınıf Türk Edebiyatı dersi 1. Ünitesi “Batı Tesirindeki Türk Edebiyatına Giriş” olarak adlandırılmıştır. Tarihi arka planın önemli bir yer tuttuğu 1. Ünite, öğrencinin Tanzimat Edebiyatı’nın özelliklerini temellendirebileceği bir bölümdür. Kavrama basamağının bu ünite için fazla olması, tarihi olayların edebi dönemle ilişkilendirmesinden yola çıkılarak uygun olmuştur. Fakat bilgilerin kavrandıktan sonra öğrenci tarafından farklı aktivitelerle yorumlanabilmesi, üst düzey bilişsel becerilerin de ünite de yer alması gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

XI. Sınıf 2. Ünite, “Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı” olarak adlandırılmıştır.

Dolayısıyla ünite, Tanzimat Dönemi edebi metinlerinin örneklerini içermektedir. Bu metinler öğrenci tarafından çözümlenir ve yorumlanır. Buna dair kazanım atıfları ünite de mevcuttur fakat söz konusu metinler, uygulama veya sentez gibi becerilerle öğrenci tarafından daha ayrıntılı ve kalıcı olarak anlamlandırılabilir. Dolayısıyla bu ünite de uygulama ve sentez basamağına ihtiyaç vardır.

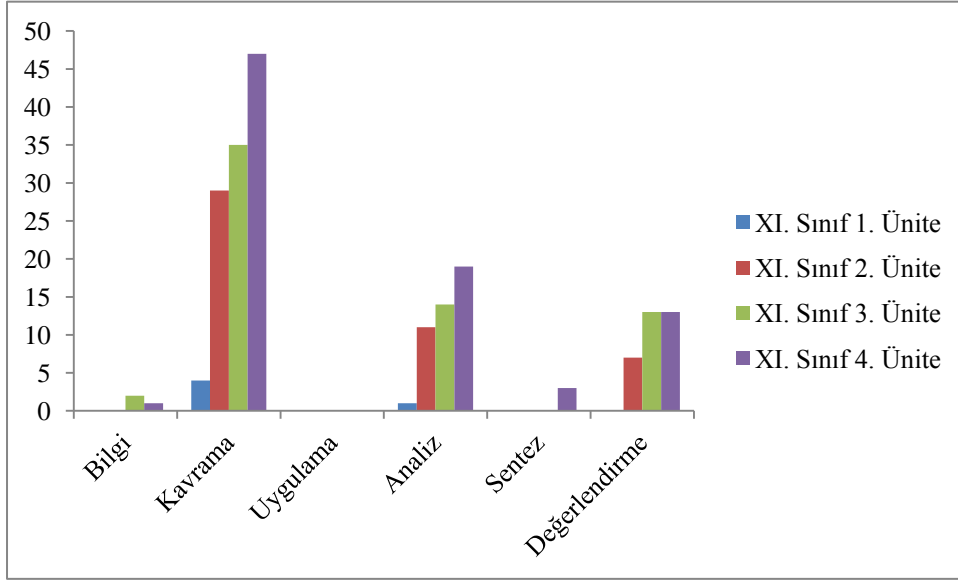
XI. Sınıf 3. Ünite de Servet-i Fünûn Döneminde yazılmış metinlerden hareketle öğrencilerin edebî metinleri dönemin zihniyetiyle ilişkilendirme becerilerini geliştirecek kazanımlara önem verilmiştir. Faydayı ön planda tutan metinlerle zevki ön planda tutanların farklılıkları ve kaynakları üzerinde öğrencilerin düşünmelerine zemin hazırlanmıştır. Ayrıca edebî metinlerde Tanzimat sonrasında başlayarak soyuttan somuta neden ve nasıl geçildiği; bunun dile, anlatıma ve sanat zevkine yansıma biçimlerinin öğrencilere kavratılması amaçlanmıştır (MEB, 2011). Bu amaçlardan yola çıkılarak metinlerin zihniyetle ilişkilendirme sürecine atıfta bulunan kavrama basamağına ait birçok kazanım bulunmaktadır. Aynı zamanda döneme ait metinlerin yorumlanıp güncelleştirilmesi için de ünite de değerlendirme basamağına atıflar mevcuttur. Söz konusu metinlerin yorumlanması ve incelenmesi kadar farklı alanlarda uygulanabilmesi de önem taşımaktadır fakat bu yönde geliştirilen kazanımlar bu ünite de mevcut değildir.

IX. Sınıf 4. Ünite “Milli Edebiyat” başlığı altında toplanmıştır. Batılılaşma ile başlayan sosyal değişim, edebiyata da yansımış ve hem edebi eserlere hem de edebi anlayışa yepyeni bir yön vermiştir. Bu noktadan hareketle hazırlanan 4. Ünite, öğrencinin bu dönemde yazılan metinleri, tarihi arka planla birlikte değerlendirmesini, şair ve yazarların edebi kişiliklerini karşılaştırabilmesini ve farklı edebi türlerin kavranmasını amaçlamıştır. “Şiir” başlığı altında şiir metinleri XX. yüzyıl başlarında “Sade Dil ve

Hece Ölçüsüyle Yazılanlar”; “Saf Şiir Anlayışı Çevresinde Yazılanlar”,”Halkın Yaşama Tarzını ve Değerlerini Ön Plana Çıkaran Manzumeler” olmak üzere gruplandırılmıştır. “Anlatmaya Bağlı Edebî Metinler” başlığı altında ise hikâye ve romanlar sürdürülmüştür. Bu dönemde yazılmış hikâye ve romanların hangi kazanımlardan hareketle ve ne tür etkinliklerle incelenip yorumlanabileceği belirtilmiştir. XI. Sınıf Türk Edebiyatı dersi 4. Ünite Servet-i Fünûn devrinin önemli edebi eserlerinin incelendiği bölüm olarak tanımlanmaktadır. Öğrenci bu ünite de bu dönemin eserlerinden örnekleri okur, dönemin getirdiği edebi tarzın yansımaları hakkında yorumda bulunur. Ünite dağılımı incelendiğinde kavrama basamağına yapılan atıf oldukça fazla görünmektedir. Bunun yanı sıra analiz, sentez ve değerlendirme basamakları da sınıflandırmada yer almaktadır. Bilgilerin çeşitlenmesi ve öğrencinin farklı alanlarla öğrendiklerini pekiştirebilmesi için ise uygulama basamağına ait kazanımlar bu ünite de yeterli sayıda bulunmamaktadır.

XI. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımlarına ilişkin sonuçlar

XI. Sınıf Türk Edebiyatı, Divan Edebiyatı’nın sonlanmasıyla yüzünü batıya dönen Türk Edebiyatı’nın bu coğrafyadaki edebi kuramlardan etkilenmesiyle oluşan yeni bir edebiyatı işleyen ünitelerin bulunduğu bir bölümdür. Öğrencinin siyasi ve sosyal etkilerle ortaya çıkmış ve sanatın her alanına olduğu gibi edebiyata da yansımış olan bu yeni fikirleri kavraması çok büyük önem taşımaktadır. Şekil 23’te XI. Sınıf Türk Edebiyatı dersi ünitelerinin karşılaştırmalı kazanım dağılımı incelenmiştir.

Şekil 23. XI. Sınıf Karşılaştırmalı Ünite Kazanımları

Toplam dört ünitelerden oluşan XI. Sınıf Türk Edebiyatı dersi, 3 adet *bilgi* basamağında kazanım içermektedir. Bu kazanımların ünitelere dağılımı ise düzensizdir. *Kavrama* basamağı tüm ünitelerde en fazla kazanıma sahip olan basamaktır. Tüm ünitelerde kazanım sayılarının dağılımına göre en büyük yüzdeleri dilimlere kavrama basamağı sahiptir. XI. Sınıf Türk Edebiyatı dersinin hiçbir ünitesi *uygulama* basamağına ait kazanıma sahip değildir. *Analiz* basamağı da dört ünite de bulunan diğer bir başka basamaktır. Kavrama basamağından sonra genel dağılımda ikinci büyük pay analiz basamağına aittir. *Sentez* basamağında toplamda sadece üç kazanım mevcuttur ve bu kazanımların ünitelere olan dağılımı düzensizdir. İlk üç ünite sentez basamağına ait kazanım bulunmazken, dördüncü ünite üç adet bulunmaktadır. *Değerlendirme* basamağı genel dağılımda üçüncü büyük yüzdeleri dilime sahip olan basamaktır. Toplam dört ünitenin üçünde değerlendirme basamağına ait kazanım bulunmaktadır.

XII. sınıf öğrenci kazanımlarına ilişkin sonuçlar

XII. Sınıf Türk Edebiyatı dersi “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının Oluşumu”, “Öğretici Metinler”, “Şiir”, “Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler” olmak üzere dört üniteden oluşmaktadır.

XII. Sınıf, ortaöğretimin son basamağı olup öğrenciyi akademi bilincine ulaşmasını sağlayan çok önemli basamaklardan biridir. Öğrenci bu süreçte dört sene boyunca öğrendiği tüm Türk Edebiyatı tarihini sentezler ve cumhuriyetle birlikte yenileşen ve değişen çağdaş edebiyata ilk adımını atar. Bu süreçte öğrencinin Türk Edebiyatı hakkında belli bir birikimi almış olması gerekmektedir. Çünkü bu dört senelik süreç sürekli olarak ondan önceki döneme atıflarda bulunan bölünmez bir dönemdir. Öğrencinin bu dönemde öğrendiklerini kavramasından öte, bu bilgileri üst seviyeye taşıyarak çeşitlendirebilmesi, uygulayabilmesi, çıkarımlar yapabilmesi ve değerlendirebilmesi önemlidir. MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programlarının tanıtımında da belirtildiği üzere XII. Sınıf için öğrencilerin dokuzuncu sınıfta kazandıkları becerilerden hareketle metinleri inceleyip çözümlenmeleri, yorumlamaları ve değerlendirmeleri hedeflenmiştir (MEB, 2011). Dolayısıyla üst seviye bilişsel beceriler XII. Sınıfta daha da büyük bir önem taşımaktadır.

XII. Sınıf Türk Edebiyatı dersi kazanımları genel dağılımına bakıldığında, kavrama basamağına ait kazanımlar ilk sırada yer almaktadır. Bunu değerlendirme ve analiz basamakları izlemektedir. Fakat uygulama ve sentez basamağına ait kazanımların bulunmayışı taksonomideki düzensizliği ortaya koymaktadır.

XII. Sınıf Türk Edebiyatı dersi 1. Ünite “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının Oluşumu” olarak adlandırılmaktadır. Bu ünite 1918- 2000 yılları arasında meydana gelmiş örnek edebi ürünlerin nasıl bir siyasi ve sosyal çevrede oluştuğunu işleyen bir ünitedir. Milli mücadele ile başlayan sosyal olayların edebiyata nasıl aksettği, üretilen

edebi eserlerin halkta ve edebiyat camiasındaki yankıları, cumhuriyeti izleyen yıllarda modernleşme ile birlikte ortaya atılan yeni fikirlerin Türk Edebiyatında bıraktığı izler ve etkiler bu ünite de öğrencilerin yorumlarına sunulmuştur. Geniş bir tarihi yelpazeyi bulunduran bu ünite öğrencinin çağdaş edebiyatı anlamlandırabilmesi için önemli bir süreci kapsamaktadır.

Cumhuriyet dönemi Türk Edebiyatının oluşumunun temelindeki siyasi ve sosyal olayların işlendiği bu ünite de öğrencinin neden-sonuç ilişkisine dayalı çıkarımlar yapması oldukça önemlidir. Toplam altı kazanımdan oluşan ünite de sadece *bilgi* ve *kavrama* basamağına atıflar bulunmaktadır. Bu kazanımların dağılımın üst seviye bilişsel becerilerle desteklenmesi büyük önem taşımaktadır.

XII. Sınıf 3. Ünite, “öğretici metinler” olarak belirlenmiştir. Dönemin getirmiş olduğu sosyal değişimler, edebiyatçıları eserlerini bu değişikliklerden halkı haberdar etmek için yazmaya götürmüştür. Dolayısıyla değişen koşullarla birlikte cumhuriyet dönemi edebiyatı halka daha açıklayıcı ve öğretici olmak konusunda bir özellik kazanmıştır. Bu gelişmelerin aktarıldığı ünite de toplam sekiz kazanım *kavrama*, *analiz* ve *değerlendirme* basamaklarına sahiptir.

XII. Sınıf 3. Ünite “Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler: Şiir” olarak adlandırılmıştır. Bu ünite de 1930’ların ortalarından İkinci Yeni akımına kadar geçen sürede oluşan şiirin yapısı ve teması hakkında belirlenmiş şiirler mevcuttur. Öğrenci bu ünite de yazılan şiirlerin dönemdeki etkilerini, şiirin temasını, yapısını inceler ve örneklendirir. XII. Sınıf 3. Ünite Cumhuriyet dönemimin şiir anlayışının işlendiği bir ünite dir. Bu ünite de örnek şair ve temalardan seçilmiş örnek şiirler yoluyla öğrencinin cumhuriyet dönemindeki şiirin yapısı ve özellikleri hakkında bilgilenmesi amaçlanmıştır. Şiir incelemesinde kavrama basamağından ziyade, şiiri çözümlmek için analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst seviye bilişsel becerilere daha çok ihtiyaç

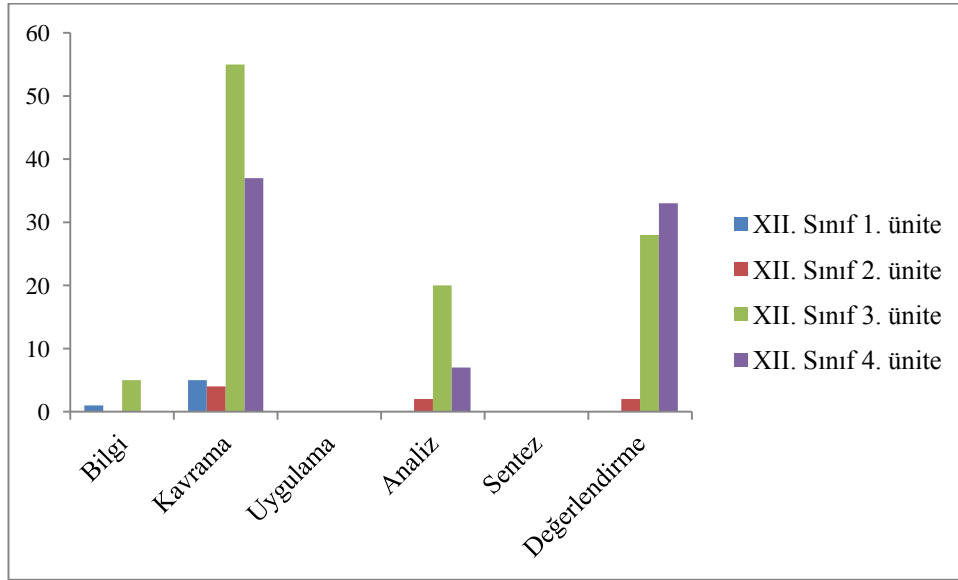
duyulmaktadır. Oysa bu ünitenin dağılımlarında alt seviye bilişsel becerilerin daha sık yer aldığı görülmektedir.

XII. Sınıf 4. Ünite “Cumhuriyet Döneminde Olay Çerçevesinde Gelişen Metinler” olarak adlandırılmıştır. Bu ünite öncelikle anlatmaya dayalı metinler olan hikâye ve roman türleri ele alınmıştır. Milli Edebiyat ve zevk ve anlayışını sürdüren metinler, toplumcu gerçekçi eserler, bireyin iç dünyasını konu alan eserler, modernizmi esas alan eserler olarak ayrılan bu ünitenin diğer yarısında da göstermeye dayalı metinlerden Cumhuriyet dönemi tiyatro metinleri işlenmektedir. Ünite, Cumhuriyet dönemi Türk Edebiyatı'nın genel özelliklerinin özetlenmesiyle sonlanmaktadır.

XII. Sınıf 4. Ünite, öğrencinin cumhuriyet dönemi Türk Edebiyatı'nın mensur eserleri ile tanıştığı bir bölümdür. MEB, programın bu ünitesini edebi türlere ve dönemlere ayırarak vermiş ve öğrencilerin çağdaş edebiyatın ürünlerini incelemesini, örneklendirmesini, değerlendirip yorumlamasını amaçlamıştır (MEB, 2011). Ünite kazanım dağılımlarında kavrama, analiz ve değerlendirme basamaklarına ait kazanımlar bulunurken; sentez ve uygulama gibi üst bilişsel becerilere ait kazanımların eksikliği gözlemlenmiştir. Bu ünitenin konu içeriğinden yola çıkılarak özellikle uygulama basamağına ait kazanımların daha fazla olması, öğrencinin edebi metinleri diğer sanat dallarıyla çeşitlendirmesinde yardımcı olması beklenmektedir. Programda belirtildiğı üzere bu programı bitiren bir öğrenci, özel bir uzmanlık gerektirmeyen her türlü metni anlayıp yorumlayabilecek dil kapasitesine, sanat zevkine sahip olacaktır.

XII. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımlarına ilişkin sonuçlar

XII. Sınıf toplam dört üniteden oluşmaktadır. Dört yıllık Türk Edebiyatı dersi öğretimin bu son basamağı Cumhuriyet Dönemi ürünlerine ayrılmıştır. Şekil 28’de XII. sınıf ünitelerinin kazanım dağılımları incelenmiştir.

Şekil 24. XII. sınıf karşılaştırmalı ünite kazanımları

Dört ünitenin kazanım dağılım sonuçlarına göre bilgi basamağının her üniteye bulunmadığı görülmektedir. Kavrama basamağı dört üniteye diğer kazanımlara göre daha fazla olup, en fazla kazanıma sahiptir. Uygulama ve sentez basamağına ait hiçbir kazanım XII. Sınıf ünitelerinde bulunmamaktadır. Analiz basamağında üç, değerlendirme basamağına ise iki üniteye rastlanmıştır.

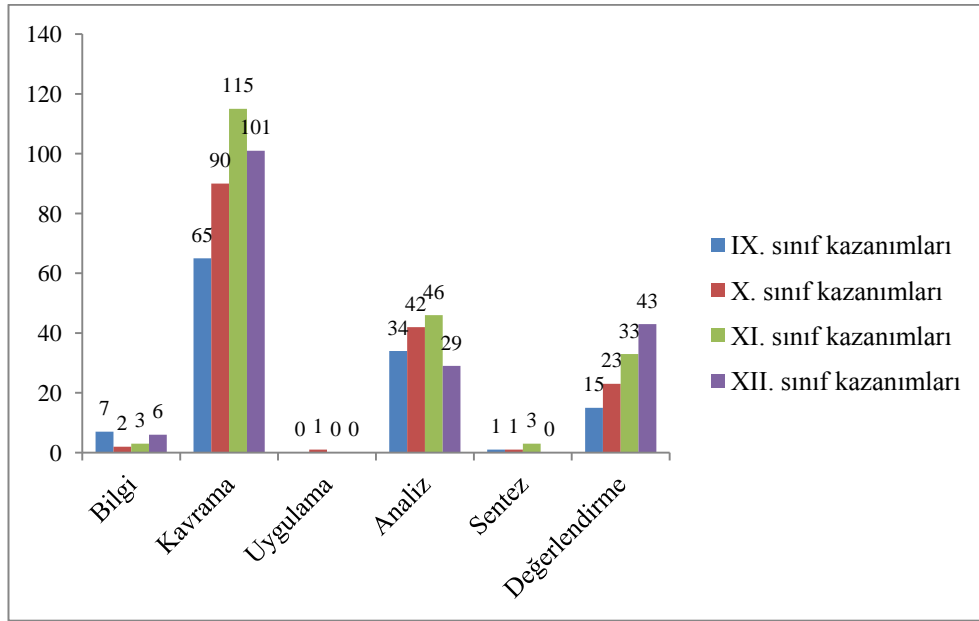
XII. Sınıf ortaöğretim döneminin son basamağını kapsamaktadır. Dolayısıyla öğrenci bin yılı aşkın bir süredir var olan Türk Edebiyatı'nın her evresini tanımış, örnek metin ve şiirlerle öğrendiklerini desteklemiş, Türk edebiyatının diğer sosyal ve siyasi olaylarla olan ilişkisini değerlendirebilmiş, bundan sonraki hayatında herhangi bir edebi eseri hakkında yorum yapabilecek temel bir sanat zevkine erişmiş olması beklenmektedir.

Programın hazırlanış amacı, öğrencinin Türk Edebiyatı ürünleri ve üreticilerini tanıması ve bilgi sahibi olmasıdır.

MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğrenci kazanımlarına ilişkin genel sonuçlar

Tüm sınıflar ve bu sınıfların ünite dağılımları neticesinde program dâhilinde olan tüm öğrenci kazanımlarının bilişsel becerilere göre dağılımı Şekil 25'te incelenmiştir.

Şekil 25. MEB ortaöğretim Türk edebiyatı dersi karşılaştırmalı öğrenci kazanımları

Bu sonuca göre programda bulunan 660 kazanımın bilişsel becerilere göre sınıflandırılması neticesinde kolaydan zora, basitten karmaşığa izlenen bir yöntem gözlenmemiştir. Kazanımların bilişsel becerilere olan dağılımı düzensiz olup kavrama, analiz, değerlendirme basamakları sıkça bulunurken; özellikle uygulama ve sentez basamaklarına ait kazanımlara çok az rastlanmaktadır.

Bilgi ve kavrama basamaklarına yönelik oluşturulan beceriler hatırlama, ezberleme yahut karşılaştırma gibi alt seviye bilişsel becerilere yöneliktir. Bilginin kalıcılığının

hedeflenmediği, kısa süreli akılda kalacak bilgi ihtiyacı için bu becerilere yönelik kazanımlar kullanılır. Analiz, sentez, değerlendirme gibi basamaklarda bilginin kalıcılığı üst bilişsel uygulamalarla sağlanır. Konunun derinliğine varma, bir sonuca varma, genel yargı edinme ve yorumlama gibi becerilerin sağlandığı bu basamak, bilginin öğrenci için daha kalıcı yollarla edinilmesini kolaylaştıran basamaklardır. Şekilde görülen sonuca göre, MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi kazanımlarında bulunan kazanımların %57,1 gibi büyük bir kısmı kavrama basamağına aittir. Bu değer bilişsel beceriler dağılımında bulunan tüm kazanımların yarısının bu basamakta olduğunu göstermektedir. Kavrama basamağı temel bilgilerin edinilmesinde önemli bir yer teşkil ediyor olsa da Türk Edebiyatı dersinin “tarihi bilgi” ağırlığı düşünülürse eğer bu seviyede tutulan çoğu kazanımın öğrenci için alt seviye bilişsel becerilerine işaret edecek nitelikte olup bilginin kalıcılığını geçerli kılmayacak olan bir basamaktır. Çeçen ve Çiftçi'nin (2009) “Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Kazanımlarıyla İlgili Bilişsel Becerilere Ulaşma Düzeyinin İncelenmesi” adlı çalışmalarında bilişsel beceri dağılımında kavrama basamağına ait kazanımların diğer basamaklara göre oldukça fazla sayıda olduğu tespit edilmiştir. İlköğretim kademesine ait Türkçe öğretim programında bu sonuca ulaşan araştırmacılar, programın özellikle sentez ve değerlendirme gibi basamaklara ait kazanımların az sayıda olmasının öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin yeterli ölçüde desteklemediğine dikkat çekmektedirler. Bu noktada, aynı durumun ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi kazanımları için de geçerli olduğu söylenebilmektedir. Kavrama basamağına ait kazanımların mevcut olması öğrencinin öğrenme sürecinde ona ilk adımda yardımcı olacak, bilgiyi anlamlandırmasına yarayacak olan önemli bir basamaktır. Ayrıca ileriki adımları desteklenerek hazırlanan kavrama basamağına ait kazanımlar, öğrenciyi analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey bilişsel beceriye ulaştırma düzeyine doğru yönelttiği de yapılan çalışmalarca desteklenmiştir (Özbay, 2002). Bu noktadan hareketle her aşamalı

öğretim hedefinde olduğu gibi kavrama basamağına da ihtiyaç vardır. Fakat bu basamağın diğer basamaklarla arasında oluşan farkın çok daha az olması gerekmektedir. MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi kazanımları arasında uygulama ve sentez basamaklarının oldukça az olduğu tespit edilmiştir. Programda bulunan kazanımların uygulama basamağına daha çok yer verilmesi, öğrencinin öğrendiği konu hakkında daha fazla araştırma yapmasına, bunu sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerle uygulayabilmesine olanak sağlayabilmektedir. Edebi metnin durağanlığından çıkıp incelediği metoda göre uygulamalar yapmasına olanak sağlayabilmektedir. Uygulama basamağına ait kazanımların diğer becerilere göre daha az görülmesinin, sosyal bilimler ve dil alanında bu basamağına ait kazanım yazmanın daha zahmetli olduğu gerekçesi tartışılabilir. Çolak ve Demircioğlu'nun (2010) "Tarih Dersi Sınav Sorularının Bloom Taksonomisinin Bilişsel Alan Düzeyi Açısından Sınıflandırılması" adlı çalışmalarında incelenen 1735 adet sınav sorusunun büyük bir kısmının kavrama düzeyine ait sorulardan oluştuğu belirtilmiş; bunun yanı sıra uygulama ve sentez basamaklarını kapsayan hiçbir soru sorulmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar çerçevesinde öğretmenlerin ağırlıklı olarak kullandıkları kavrama ve bilgi düzeyindeki sorularını azaltmaları; uygulama ve sentez basamaklarına ait sorularla da öğrencilerini değerlendirmeleri önerilmiştir. Uygulama basamağı, MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi 10. sınıf öğretim programında "Bu döneme ait incelediği metnin planını çıkarır." kazanımı ile karşımıza çıkmaktadır. Metnin planını çıkarma, metin analizinden bir önceki adım olarak düşünülürse eğer hedeflerin aşamalı sınıflandırılması açısından oldukça doğru bir noktada kullanılmıştır. Bu kazanımdan sonra öğrencinin metin analizi yapması ve metni içselleştirebilmesi oldukça kolay olacaktır. Sentez basamağına atıf yapan 11. sınıf Türk Edebiyatı dersine ait kazanıma örnek olarak "Öğrenci, incelediği metinde ortak tema ve anlatma biçimi olup olmadığını sorgular." kazanımı seçilmiştir. Bu kazanım, öğrenciye metin incelemesinde ortaya çıkan ortak tema ve anlayışı yorumlaması bakımından yardımcı olmaktadır. Metin analizinden sonra ortaya çıkan verileri kendi cümleleri ve

yorumlarıyla birleştirip bir araya getirebilen bir öğrenci, bilginin değerlendirme sürecinde çok daha verimli sonuç alacaktır. Dolayısıyla uygulama ve sentez basamaklarına atıfta bulunan bu ve buna benzer kazanım örneklerinin için çoğaltılması kaçınılmazdır.

Analiz basamağına ait kazanımlar, dört yıl grubunda da mevcuttur. Bu basamağı işaret eden kazanımların hemen hemen her üniteye eşit olarak kullanıldığı görülmektedir. Edebi metin inceleme sürecinde öğrencinin metni doğru analiz edebilmesi için metinde bulunan edebi kavramları doğru gözlemleyebilmesi, bunları parçalara ayırması ve sebep sonuç ilişkisine dayanarak açıklaması taksonomideki analiz basamağını en çok işaret eden unsurdur. Dolayısıyla programda yer alan bu kazanımlar oldukça önem taşımaktadır. Edebi metin incelemelerinde sıkça karşılaşılan analiz basamağı öğrenciye konu boyutlu bir düşünce aşlamaktan çok metin odaklı bir yaklaşımla metnin içeriğini ayrıştırabilmesini ve anlamlandırmasını sağlayan önemli bir basamaktır. MEB (2011) Türk Edebiyatı dersi öğretim programında analiz basamağına ait kazanım sayısı oldukça fazladır. Karadüz'ün (2009) "Türk Dili ve Edebiyatı Eğitiminin Hedefleri Kapsamında Ölçme-Değerlendirmede Kullanılan Soru Nitelikleri" adlı çalışmasında öğretmenlerce hazırlanan Türk Edebiyatı dersi sınav sorularının %18'inin analiz basamağında olduğunu belirtmiştir. Bu sonucun tüm kazanım dağılımlarında ikinci sırada geldiğini belirten araştırmacı, analiz düzeyinde sorulan soru oranlarını yeterli bulunduğunu belirtmiştir. MEB (2011) Türk Edebiyatı dersi öğretim programındaki kazanımlarında da analiz basamağı, kavrama basamağından sonra en çok karşılaşılan basamak olarak karşımıza çıkmaktadır. Analiz basamağı, öğrencinin metinsel yapıyı düşünmesine olanak sağlayan ve eleştirel düşünme becerisini de beraberinde getiren bir basamaktır. Ancak bir altında yer alan uygulama basamağıyla neredeyse hiç desteklenmeyen analiz

basamağına ait kazanımlar sunmanın, hedeflerin aşamalı sınıflandırılması çerçevesinde öğrenciye ne derece yardımı dokunacağı ayrı bir tartışma konusudur.

Değerlendirme basamağına ait kazanımlar, yıl gruplarında gittikçe fazlalaşan bir ivmeyle kullanılmıştır. IX. sınıfta az yer verilen bu basamak, XII. sınıfta hemen hemen her üniteye kazanımlara yansıtılmış ve işlenmiştir. Bu durum, IX. sınıf itibarıyla edebi metin inceleme metotlarını öğrenen bir öğrenci için dört yıllık süre boyunca Türk Edebiyatı dersi metinlerini incelemede hedeflenen başarıyı gösteren bir unsurdur. Değerlendirme basamağı, taksonomideki en üst basamak olup öğrencinin üst bilişsel becerilerine yönelik bir önem taşımaktadır. Sunulan bilgiden hareketle bir yargıya varma sürecini oluşturan bu basamak, bilginin kalıcılığını içselleştiren öğrenci için onu, en üst sınıra taşıyan basamak olarak nitelendirilmektedir. MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi programı kazanımlarında değerlendirme basamağının “şiiri yorumlayarak güncelleştirme”, “metinden hareketle yazarın edebi yönü hakkında çıkarımlarda bulunma”, “1980 sonrasında belirgin bir hareket ve düşüncenin şiire hâkim olup olmadığını sorgulama” veya “halk şiiri zevkinin devam edip etmediğini sorgulama” gibi kazanımlarda ortaya çıktığı görülmektedir. Bu kazanımlar çoğu zaman aynı aktif fiillerce tekrar ediliyor olsalar dahi edebi metin veya şiir, bu basamakta öğrencinin kendi yargısına sunulmuş ve öğrencinin yorumlaması hedeflenmiştir.

Bu araştırma, MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi programındaki öğrenci kazanımlarını Bloom Taksonomisinde (1956) yer alan altı basamağa göre incelemeyi ve sınıflandırmayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda programda bulunan tüm kazanımlar tek tek sayılmış ve incelenmiştir. Bu süreçte ortaya çıkan durum, MEB Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi programında yer alan “Kazanımların Sınıflara Göre Dağılımı” bölümünde, ifade edilenle gözlenen kazanımlar arasında farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık, Tablo 5’te gösterilmiş ve karşılaştırılmıştır. IX. sınıf hedef kazanım tablosunda

ünitelere göre ayrılmış tablosunda toplam kazanım sayısı 123 olarak belirtilmiş olmasına rağmen, bu araştırmayla ortaya çıkan sayı 122 olarak tespit edilmiştir. X. sınıf hedef kazanım tablosunda toplam kazanım 152 olarak belirtilmiştir fakat tespit edilen kazanım sayısı 159'dur. XI. sınıf kazanımlarında da bir kazanım eksik hesaplanma mevcuttur. Programda 199 olarak belirtilen kazanım sayısı 200 olarak belirlenmiştir. XII. sınıf kazanımları programda 175 olarak görülmektedir fakat araştırma için hesaplandığında bu sayının 179 olduğu tespit edilmiştir. Tablo 5'te mevcut programdaki kazanım sayısı ve bu araştırma neticesinde ortaya çıkan farklılık ele alınmıştır.

Tablo 5
Programdaki öğrenci kazanımı farklılıkları

	MEB öğretim program kazanım sayısı	Araştırmadaki kazanım sayısı
IX. sınıf öğrenci kazanımları	123	122
X. sınıf öğrenci kazanımları	152	159
XI. sınıf öğrenci kazanımları	199	200
XII. sınıf öğrenci kazanımları	175	179
Toplam	649	660

Uygulama önerileri

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara ve bunların neticesinde varılan sonuçlara dayanarak hazırlanan öneriler aşağıda belirtilmiştir.

1. Kazanımlar, belli bir bilginin öğrenci tarafından akılda tutulmasını yahut ezberlemesini sağlamaktan öte öğrencinin bilgiyi kullanabilmesini, uygulayabilmesini ve kendi ifadeleriyle değerlendirip içselleştirmesi sağlamaktadır. Bu süreçte ise öğrenci uygulama ve sentez gibi zihinsel faaliyetlere ihtiyaç duymaktadır. Program, özellikle bu kazanımlar ile zenginleştirilebilir.

2. Kazanım ifadelerinde öğrenmenin zihinsel süreçlerine daha fazla atıf olması beklenmektedir. Konu boyutundan ziyade, öğrencinin öğrenme sürecinde o konuyu nasıl öğreneceğini ifade eden kazanımlar öne çıkarılmalıdır. Bu kazanımlar Bloom Taksonomisinde belirtilen aktif fiillerle çeşitlendirilebilir.

3. MEB Türk Edebiyatı dersi öğretim programı Bloom Taksonomisine göre incelendiğinde hedeflerin aşamalı sınıflandırılmasında ortaya çıkan sonuç; kavrama, analiz ve değerlendirme basamaklarının oldukça yüksek oranda olduğu; bunun yanı sıra uygulama ve sentez basamaklarının oldukça az olduğudur. Analiz basamağının öğrenci tarafından tam olarak anlamlandırılabilmesi için bir altta bulunan uygulama basamağına; metinler hakkında yargıda bulunacak ve değerlendirme basamağına ulaşacak olan öğrenci için de bir altta bulunan sentez basamağına ait kazanımlara ihtiyaç vardır. Hedeflerin aşamalı sınıflandırılmasında, kazanım dengesinin homojen bir dağılım seyretmesi sağlanabilir.

4. Tüm program boyunca birbirlerini sıklıkla ve aynı ifadelerle takip eden kazanımlar mevcuttur. Bu kazanımların yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir ve bilginin kalıcılığını sağlayacak olan üst seviye bilişsel beceriler çeşitlendirilmelidir.

5. Araştırma neticesinde sayılan kazanım ve öğretim programında mevcut bulunan kazanım sayısı arasında ortaya çıkan farklılığın programı kullanan öğretmenler için yanıltıcı olma ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla kazanım sayılarının tekrar hesaplanması ve yeniden düzenlenmesi programı kullananlar için bir uygulama kolaylığı sağlayacaktır.

Araştırma önerileri

Bu araştırma, MEB (2011) Türk Edebiyatı dersi öğretim programı kazanımlarının Bloom Taksonomisine göre sınıflandırılmasıyla bundan sonra yapılacak olan araştırmalara farklı bir bakış açısı sunmayı amaçlamıştır. Bu araştırmadan hareketle gelecek çalışmalar için aşağıdaki adımlar önerilmiştir.

- 1.** Türk Edebiyatı ders kitapları MEB (2011) Türk Edebiyatı dersi öğretim programıyla eşleştirilebilir ve kitaplardaki soruların kazanımlarla olan uyumluluğu araştırılabilir. Aynı araştırmanın Bloom Taksonomisi'nin gözden geçirilmiş haliyle uygulanması da farklı bir bakış açısı nedeniyle diğer araştırmalara ışık tutacak nitelikte değerlendirilebilmektedir.
- 2.** Bloom Taksonomisine göre sınıflandırılan kazanımların sınıf içi etkinliklerde kullanılması konusunda öğretmenlerle bir durum çalışması hazırlanabilir yahut öğretmenlerin bu kazanımların bilişsel becerilere göre olan eşleştirmesi konusunda hazırlanacak olan bir anketle düşünceleri araştırılabilir.
- 3.** Söz konusu araştırmanın MEB Ortaöğretim Dil ve Anlatım dersi için yapılması, Türk Dili ve Edebiyatının öğretimi konusunda bir bütünlük teşkil edeceğinden, bu alanda yapılacak olan araştırmaya da ışık tutacak nitelikte olacaktır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma üst düzey bilişsel becerilerin 2011 yılında hazırlanmış olan Türk Edebiyatı dersi öğretim programındaki yerini belirlemekte ve incelemektedir. Çalışma, karar tarihi 14.07.2005, ekleme ve düzenleme tarihi 15.07.2011 yılı MEB ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programının IX., X, XI ve XII sınıfların öğrenci kazanımlarını kapsamaktadır.

KAYNAKÇA

- Anderson, L. W. (1999). *Rethinking Bloom's taxonomy: implications for testing and assessment*. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED435630.pdf> adresinden alınmıştır.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing. A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. New York: Longman.
- Akpınar, B., & Aydın K. (2007). Türkiye ve bazı ülkelerin eğitim reformlarının Karşılaştırılması. *Doğru Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, Elazığ.
- Akşit, N. (2007). Educational reform in Turkey. *International Journal of Educational Development*, 27, 129-137.
- Arıkan, S., Berberoğlu, G., Demirtaşlı, N., İşgüzel, Ç., & Tuncer, Ç. (2009). İlköğretim 1.-5. sınıflar arasındaki öğretim programlarının kapsam ve öğrenme çıktıları açısından değerlendirilmesi. *Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama*, 1, 10-47.
- Aslan, C. (2011). Soru sorma becerilerini geliştirmeye dönük öğretim uygulamalarının öğretmen adaylarının soru oluşturma becerilerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 236-248.
- Berelson, B. (1952). *Content analysis in communication research*. New York: Free Press.
- Bingham, J. (1999). *Guide to developing learning outcomes*. The Learning and Teaching Institute Sheffield Hallam University, Sheffield.
- Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals: handbook I, cognitive domain*. New York: Longman.
- Bloom, B., Hastings T. J., & Madaus. G. F. (1971). *Handbook on formative and summative evaluation of student learning*. New York: McGraw-Hill.

- Bloom, B. (1979). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*. (Çev: Ali Özçelik) Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Brooks, G., & Books M. G. (1993). *The case for constructivist classrooms*. Virginia: ASCD Alexandria.
- Cavanagh S. (1997) Content analysis: concepts, methods and applications. *Nurse Researcher*, 4, 5–16.
- Crano, W., & Brewer, B.W. (1973). *Principle of research in social psychology*. McGraw-Hill, Inc.
- Cresswell, J. W. (1994). *Research design: qualitative and quantitative approaches*. London: SAGE Publications
- Çeçen, M. A., & Çiftçi, Ö. (2009). Beşinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama kazanımlarıyla ilgili bilişsel becerilere ulaşma düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 637-648.
- Çolak, K., & Demircioğlu, İ. H. (2010). Tarih dersi sınav sorularının Bloom taksonomisinin bilişsel alan düzeyi açısından sınıflandırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 39(187), 160-170.
- Demirel, Ö. (1987). *Eğitimde program geliştirme*, Ankara: Usem Yayınları
- Demirel, Ö. (2006). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Yayınları
- Doğanay, A., & Ünal, F. (2006). *Eleştirel düşünmenin öğretimi. içerik türlerine dayalı öğretim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Durukan, E. (2013). Öğretmen görüşleri açısından Türkçe dersi öğretim programı kazanımları. *Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 1-14.
- http://sbe.giresun.edu.tr/fileadmin/user_upload/diger/Dergi_8._Sayi_Son_sekli.pdf adresinden alınmıştır.

- Elder, L., & Paul, R. (2003). Critical thinking: teaching students how to study and learn. *Journal of Developmental Education*, 27(1), 36-37.
- Elos, S., & Kyngash, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115.
- Ezzy, D. (2002). *Qualitative analysis: practise and innovation*. Crows Nest: Routledge
- Gronlund, N.E. (2004). *Writing instructional objectives for teaching and assessment*. NS: Pearson
- Gök, T. (2012). *Comparative analysis of the international baccalaureate and ministry of national education programs biology textbooks with regard to cellular respiration and photosynthesis*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bilkent Üniversitesi, Ankara
- Güneş, F. (2013). Türkçede metin öğretimi yerine metinle öğrenme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Özel Sayısı*, 6(11), 603-637.
- Hanushek, E. A. (2002). Why is education reform so hard? *Louisiana State University*. <http://uiswcmsweb.prod.lsu.edu/manship/ReillyCenter/files/item16282.pdf> adresinden alınmıştır.
- Haladyna, T. M. (1997). *Writing test items to evaluate higher order thinking*. London: Allyn&Bacon
- Harwood T.G., & Garry T. (2003) An overview of content analysis. *The Marketing Review* 3, 479–498.
- Holsti, O.R. (1968). Content analysis. *The Handbook of Social Psychology*. Addison-Westley Publishing Company. 2, 596-632
- Hope, S. (1991). *Policy making, the arts and school change*. Reston, VA: Council of Arts

- Kalaycı, N. (2001). *Sosyal bilgilerde problem çözüme ve uygulamalar*. Ankara: Gazi Kitabevi
- Karadüz, A. (2009). Türk dili ve edebiyatı eğitiminin hedefleri kapsamında ölçme-değerlendirmede kullanılan soru nitelikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 17-31
- Kennedy, D., & Hyland, A., & Ryan, N. (2006). Writing and using learning outcomes: a practical guide. *EUA Bologna Handbook*.
http://sss.dcu.ie/afi/docs/bologna/writing_and_using_learning_outcomes.pdf
adresinden alınmıştır.
- Kutlu, Ö. (2005). Yeni ilköğretim programlarının öğrenci başarısındaki gelişimi değerlendirme açısından incelenmesi. *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Lewis A., & Smith D. (1993). Defining higher order thinking. *Theory into Practice*, 32(3), 131-137.
- Lipman, M. (1994). *Thinking in education*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Marshall, J. (1994). *Anadili ve yazın öğretimi*. (Külebi, Ç., Çev.) Ankara: Başak Yayıncılık.
- MEB, (2011). Türk Edebiyatı dersi öğretim programı ve kılavuzu. Ankara: MEB.
ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72 adresinden alınmıştır.
- Neundorf, K. (2002). *The content analysis guidebook*. Sage Publications Inc. Thousand Oaks, CA.
- Öğülmüş, S. (1991). İçerik çözümlemesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 24, 213-228.
- Özbay, M. (2002). İlköğretim okulları Türkçe ders kitaplarındaki anlama sorularının öğrencilerin düşünme becerilerine katkısı. *Türk Dili Dergisi*, 609, 536-546.

- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343. http://sbd.ogu.edu.tr/sayilar/11_1_Giris.pdf adresinden alınmıştır.
- Özden, Y. (1998). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde dönüşüm, eğitimde yeni değerler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Özkök, A. (2005). Disiplinlerarası yaklaşıma dayanan yaratıcı problem çözme öğretim programının yaratıcı problem çözme becerisine olan etkisi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28, 159-167.
- Paul, R. (1995) *Critical thinking: basic questions and answers critical thinking: how to prepare students for a rapidly changing world*. Santa Rosa, CA: Foundation for Critical Thinking. 489-500.
- Sever, S. (2002). Öğretim dili olarak Türkçenin sorunları ve öğretme-öğrenme sürecindeki etkili yaklaşımlar, *AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 34(1-2), 11-22.
- Silverman, D. (2001). *Interpreting qualitative data: methods for analysing talk, text and interaction*. London: SAGE Publication.
- Stacey, M. (1970). *Methods of social research*. Pergamon Press
- Şaşan, H. (2002). Yapılandırmacı öğrenme. *Yaşadıkça Eğitim*. 49-52,74-75. <http://talimterbiye.mebnet.net/ogrenci%20merkezli%20egitim/yapilandirmaciogrenme.pdf> adresinden alınmıştır.
- Tezbaşaran, A. A. (2011). Öğretim programlarındaki kazanımlarla geliştirilmesi beklenen düşünme becerileri üzerine. *Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama*, 13, 13-22.
- Tezcan, M. (2003). Gizli müfredat: eğitim sosyolojisi açısından bir kavram çözümlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1(1), 53-39.

- Temizkan, M. & Sallabaş, M. (2011). Okuduğunu anlama becerisinin değerlendirilmesinde çoktan seçmeli testlerle açık uçlu yazılı yoklamaların karşılaştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 30, 207-220.
- Tuğrul, B. (2002). Bloom'un taksonomik süreçlerine etkileşimci taksonomi açısından bir bakış. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 23, 267-274.
- Varış, F. (1978). *Eğitimde program geliştirme-teori ve teknikler*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Vicdan, M. (2010). *Türk dili ve edebiyatı öğretim programlarında dilbilim ve göstergebilim kuramlarının etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Yağmur, K. (2009). Türkçe ders kitapları üst düzey zihinsel bilişsel becerilerin gelişimini ne oranda sağlamaktadır? *Cito Eğitim Araştırma Kuram ve Uygulama Dergisi*. 5, 1-63.
- Yıldırım, A., & Şimşek H. (1993). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

EK 1: IX. SINIF KAZANIMLARI

SINIF	ÜNİTE	KAZANIMLAR	SINIFLANDIRMA
9	1	Bilim ile güzel sanatların farklılığını belirler.	Kavrama
9	1	İnsan etkinliklerinin güzel sanatlar içindeki yerini belirler	Kavrama
9	1	Güzel sanatların hangi ölçütlere göre sınıflandığını belirler	Kavrama
9	1	Güzel sanat eserlerinin özelliklerini açıklar.	Kavrama
9	1	Güzel sanatların insan hayatındaki yerini ve önemini belirler.	Kavrama
9	1	Sanat ve sanatçı ilişkisini örneklerle açıklar.	Kavrama
9	1	Her düzeydeki öğretici ve fayda sağlayan eserlerle sanat eserlerini birbirinden ayırır.	Analiz
9	1	Edebiyatın güzel sanatlar içerisindeki yerini açıklar.	Kavrama
9	1	Edebiyatın dille gerçekleştirilen güzel sanat etkinliği olduğunu metinlerden örnekler vererek açıklar.	Kavrama
9	1	Edebiyatın insanı konu alan diğer bilim dallarıyla ilişkisini belirler.	Analiz
9	1	İnsanın, her türlü birikimini dil aracılığıyla sonraki kuşaklara aktardığını örneklerle açıklar.	Kavrama
9	1	Aynı dili konuşan insan topluluklarının ortak kültür değerlerini paylaştıklarını açıklayan örnekler verir.	Kavrama
9	1	Dilin kültür taşıyıcısı rolünü belirler.	Kavrama
9	1	Dilin, kültür alanının oluşumundaki rolü ve değerini örneklerle açıklar	Kavrama
9	1	Dilin bireysel kullanımda kazandığı özellikleri belirler.	Kavrama
9	1	Dilin günlük kullanımıyla bilim, felsefe ve edebiyat eserlerindeki kullanım farklılıklarını sebepleriyle açıklar.	Analiz
9	1	Dilin farklı olarak kullanıldığı metinleri karşılaştırır	Analiz
9	1	Metnin iletişim aracı olduğunu örneklerle açıklar.	Kavrama
9	1	Metni meydana getiren unsurları belirler, bu unsurların birbirine nasıl bağlandığını açıklar	Sentez
9	1	Metnin anlamının bağlamla ilişkisini örneklerle açıklar.	Analiz
9	1	Metinleri gruplandırır.	Kavrama
9	1	Edebî metinlerin varlık nedenlerini açıklar.	Kavrama
9	1	Edebî metinlerin kurmaca olduğunu örnekler vererek açıklar.	Kavrama
9	1	Edebî metnin gerçeklikle ilişkisini örneklerle açıklar.	Analiz
9	1	Edebî metnin tikelde tümeli temsil ettiğini örneklerle açıklar.	Kavrama
9	1	Edebî metnin özel bir iletişim aracı	Analiz

		olduğunu fark eder, edebî metni diğer iletişim araçlarıyla karşılaştırır.	
9	1	Edebî metnin bir sistem olduğunu örneklerle açıklar.	Kavrama
9	1	Her edebî metnin bir tema etrafında oluştuğunu örneklerle açıklar.	Kavrama
9	1	Edebî metinlerde dilin hangi işlevde kullanıldığını açıklar.	Kavrama
9	1	Edebî metnin yan anlam değeri bakımından zengin olduğunu açıklar.	Kavrama
9	1	Edebî metnin her okunduğunda yeni anlamlar kazandığını açıklar.	Kavrama
9	1	Edebî metinde anlamın bağlama ilişkisini açıklar.	Analiz
9	1	Edebî metnin kendinden önce ve sonra yazılan metinlerle ilişkisini açıklar.	Analiz
9	1	Edebî metnin oluşmasına sebep olan temel ifade tarzlarını belirler	Kavrama
9	1	Edebî metnin organik bir birlik olduğunu örneklerle açıklar.	Kavrama
9	1	Edebî metnin, yazıldığı dönemle ilişkisini açıklar	Analiz
9	2	İncelediği şiirden hareketle şiirin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler	Kavrama
9	2	Şiirde yapının nasıl oluştuğunu belirler.	Kavrama
9	2	Şiirin yapısını çözümler.	Analiz
9	2	Şiirin temasını belirler.	Kavrama
9	2	Şiirde, temanın hangi yönden ele alındığını sorgular.	Analiz
9	2	Şiirin yazıldığı dönemle temayı ilişkilendirir.	Analiz
9	2	Temanın şairle ilişkisini açıklar.	Analiz
9	2	Şiir dilinin özelliklerini açıklar.	Kavrama
9	2	Şiirde imgenin doğuş nedenlerini açıklar.	Kavrama
9	2	Şiirde imgenin kullanılma nedenlerini sorgular.	Değerlendirme
9	2	Söz sanatlarının şiirdeki işlevini sorgular.	Kavrama
9	2	Şiir dilinde çağrışım ve duygu değerinin önemini açıklar.	Kavrama
9	2	Çeşitli dönemlere ait şiirleri şiir dili bakımından karşılaştırır.	Analiz
9	2	Şiirde ahengin, hangi öğelerle sağlandığını belirler.	Kavrama
9	2	Her dönemin kendine özgü bir ses ve ritim anlayışı olduğunu fark eder.	Analiz
9	2	Şiirde ahengin söyleyicinin ruhi durumuna ve tavrına göre düzenlendiği hususunda örnekler verir.	Kavrama
9	2	Çeşitli dönemlere ait şiirleri ses ve ritim özellikleri bakımından karşılaştırır.	Analiz
9	2	Şiirde anlam bütünlüğünün	Kavrama

		hangi öğelerle sağlandığını belirler.	
9	2	Şiirin gerçeklikle ilişkisini sorgular.	Analiz
9	2	Şiir geleneğinin oluşumunu örneklerle açıklar.	Kavrama
9	2	Sosyal ve kültürel ortamın şiir geleneğine etkisini açıklar.	Kavrama
9	2	Her dilin kendine ait bir şiir geleneği olduğunu fark eder.	Kavrama
9	2	Şiirin ait olduğu geleneğin özelliklerini belirler.	Kavrama
9	2	İncelediği şiiri yorumlar.	Değerlendirme
9	2	Şiirin kendisinde uyandırdığı duyguları ifade eder.	Değerlendirme
9	2	Şair ile şiir arasındaki ilişkiyi açıklar.	Analiz
9	2	Şiir okumada ses ve kelimelerin telaffuzunun önemini örnekler vererek açıklar.	Kavrama
9	2	Ses ve söyleyişi kullanmanın önemini belirtir.	Kavrama
9	2	İyi şiir okumada ahenk ve anlam ilişkisinin önemini örneklerle açıklar	Kavrama
9	2	Şiir ezberlemenin şiiri anlama ve yorumlamadaki önemini örneklerle vererek açıklar.	Kavrama
9	2	Sevdiği şiirleri ezberler.	Bilgi
9	2	Topluluk karşısında şiir okur.	Bilgi
9	2	Sevdiği şiirlerden antoloji oluşturur.	Değerlendirme
9	2	Manzume ile şiir arasındaki farklılıkları açıklar.	Analiz
9	2	Manzume ve şiirde kullanılan kavramların kullanım yerlerine göre anlamlarını açıklar.	Kavrama
9	2	Manzume ve şiirde, lirik, epik, dramatik, satirik, pastoral anlatımın değerini örnekler vererek açıklar.	Kavrama
9	2	Beğendiği manzumelerden antoloji oluşturur.	Değerlendirme
9	2	Sevdiği manzumeleri ezberler.	Bilgi
9	3	Olay çevresinde oluşan metinleri gruplandırır.	Kavrama
9	3	Anlatmada ve göstermede, dilde ve ifade biçiminde gerçekleşen değişiklikleri örnekler vererek açıklar.	Kavrama
9	3	Anlatmaya bağlı metinlerin hangi edebî türleri oluşturduğunu belirler.	Bilgi
9	3	Göstermeye bağlı metinlerin hangi edebî türleri ve sahne sanatlarını oluşturduğunu belirler.	Bilgi
9	3	İncelediği metinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
9	3	Metni oluşturan unsurları belirler.	Kavrama
9	3	İncelediği metnin yapısını çözümler.	Analiz
9	3	İncelediği metnin temasını bulur.	Kavrama
9	3	Metnin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
9	3	Metnin gelenekle ilişkisini belirler.	Analiz
9	3	Metni yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme

9	3	Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi belirler.	Analiz
9	3	İncelediği anlatma esasına bağlı metinleri karşılaştırır.	Analiz
9	3	Anlatmaya bağlı metinleri okuma ve çözümlemede dikkat edilmesi gereken hususları açıklar.	Kavrama
9	3	Öğretici metinleri okuma ile sanat amacıyla yazılmış metinleri okumanın farklılıklarını belirler.	Analiz
9	3	Dönemlerin edebî dilini değerlendirir.	Değerlendirme
9	3	Beğendiği anlatma esasına bağlı metinleri çözümler.	Analiz
9	3	Beğendiği anlatma esasına bağlı metinleri değerlendirir.	Değerlendirme
9	3	Beğendiği anlatma esasına bağlı metinlerle antoloji oluşturur.	Değerlendirme
9	3	Tiyatronun güzel sanatlar içerisindeki yerini belirler	Kavrama
9	3	Tiyatro, tiyatro metni, dram, drama, dramatik tür, oyun kelimelerinin anlamlarını açıklar.	Bilgi
9	3	Batı uygarlığında göstermeye bağlı edebî metinlere toplu hâlde “tiyatro”, “drama”, “dramatik edebiyat” adları verildiğini açıklar.	Kavrama
9	3	Göstermeye bağlı edebî metinlerin tarih içindeki gelişimini açıklar.	Kavrama
9	3	Metinsiz tiyatro olup olamayacağını sorgular.	Değerlendirme
9	3	Tiyatro metinleri ve dramatik metinlerde göstermenin ve anlatmanın rolünü ve değerini belirler.	Kavrama
9	3	Tiyatro metinlerinde olay örgüsüne ne ad verildiğini belirler.	Bilgi
9	3	Dramatik örgüyü meydana getiren parçalar arasındaki ilişkiyi belirler.	Analiz
9	3	Göstermeye bağlı edebî metinleri gruplandırır.	Kavrama
9	3	Konularına göre tiyatro metinlerini ayırır ve gruplandırır.	Kavrama
9	3	Tiyatro metinlerini, anlatmaya bağlı edebî metinlerle ilgili esaslar doğrultusunda inceler.	Analiz
9	3	Tiyatronun özelliklerini belirler.	Kavrama
9	3	Sahnelenmek üzere ortaya konan eser metninin, edebiyatın konusu olduğunu açıklar.	Kavrama
9	3	Modern tiyatro ile geleneksel tiyatro arasındaki farklılıkları kavrar.	Analiz
9	3	Farklı dönemlere ait tiyatro metinlerini çözümler.	Analiz
9	3	Farklı dönemlere ait tiyatro metinlerini değerlendirir.	Değerlendirme
9	3	Farklı dönemlere ait tiyatro metinlerinin özelliklerini belirler.	Kavrama
9	4	İncelediği öğretici metinlerden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
9	4	Metnin yapısını çözümler.	Analiz

9	4	Metnin ana düşüncesini bulur.	Kavrama
9	4	Metnin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
9	4	Metnin gelenekle ilişkisini belirler.	Analiz
9	4	Metnin anlamıyla ilgili çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
9	4	Metni yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
9	4	Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi sorgular.	Analiz
9	4	Öğretici metinleri okuma ve çözümlemede dikkat edilecek hususları açıklar.	Kavrama
9	4	Öğretici metinleri okuma ile sanat amacıyla yazılmış metinleri okumanın farklılıklarını örneklerle açıklar.	Analiz
9	4	Beğendiği öğretici metinleri çözümler ve değerlendirir.	Değerlendirme
9	4	Beğendiği öğretici metinlerle antoloji oluşturur.	Değerlendirme

EK 2: X. SINIF KAZANIMLARI

SINIF	ÜNİTE	KAZANIMLAR	SINIFLANDIRMA
10	1	Edebiyat tarihinin uygarlık tarihi içindeki yerini açıklar.	Analiz
10	1	Edebiyat tarihinin incelediği konuları açıklar.	Kavrama
10	1	Edebî eserlerin yazıldığı dönemi temsil eden belge olma niteliğini sorgular.	Kavrama
10	1	Uygarlık tarihiyle edebiyat tarihi arasındaki ilişkileri açıklar.	Analiz
10	1	Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasının sebeplerini açıklar.	Analiz
10	1	Edebî dönemlerin zihniyetle ilişkisini sorgular.	Analiz
10	1	Edebî dönemleri belirleyen hâkim zihniyeti açıklar.	Kavrama
10	1	Türk edebiyatındaki dönemlerin ayırıcı özelliklerini belirler.	Kavrama
10	1	Türk edebiyatının dönemlerini şema hâlinde gösterir.	Sentez
10	2	Mitlerin doğuşunu açıklar.	Kavrama
10	2	Her kavmin destan dönemi yaşayıp yaşamadığını sorgular.	Kavrama
10	2	Destan dönemini belirleyen zihniyet ve beğenin özelliklerini açıklar.	Kavrama
10	2	Mitolojik öğelerin o dönemin sanatı ve dilini zenginleştirdiğine örnek verir.	Kavrama
10	2	Sözlü edebiyat ürünlerinin toplumun ortak değerleriyle ilişkisini belirler.	Analiz
10	2	İncelediği Destan Dönemi şiirinden hareketle şiirin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
10	2	İncelediği Destan Dönemi şiirini yapısı bakımından çözümler.	Analiz
10	2	İncelediği Destan Dönemi şiirinin temasını bulur.	Kavrama
10	2	İncelediği sagu ve koşuğun dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
10	2	İncelediği destan dönemi şiirinin ahenk öğelerini belirler.	Kavrama
10	2	Destan döneminde sürdürülen hayatla şiir arasındaki ilişkiyi yorumlar.	Değerlendirme
10	2	Eski Türklerde şairlerin görev ve işlevini açıklar.	Kavrama

10	2	Destanın oluşumuyla ilgili açıklamalar yapar.	Kavrama
10	2	Destanın yapısını çözümler.	Analiz
10	2	Destanın temasını bulur.	Kavrama
10	2	Destanın dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
10	2	Türk destanlarını gruplandırır.	Analiz
10	2	Destanın işleviyle ilgili sonuçlar çıkarır.	Kavrama
10	2	Destanın, dönemin tarihî, siyasi ve kültürel yapısıyla ilişkisini sorgular. Destanları karşılaştırır.	Analiz
10	2	Destanları bugünkü olay esasına bağlı diğer metinlerle karşılaştırır.	Analiz
10	2	İncelenen destanlardan hareketle destanların özellikleriyle ilgili genellemeler yapar.	Değerlendirme
10	2	Destan Dönemine özgü özelliklerin yazılı eserlere nasıl yansıdığını açıklar.	Kavrama
10	2	Yazılı dönem eserlerini gruplandırır.	Analiz
10	2	Yazılı belgelerin buldukları yerleri ve yazıların özelliklerini belirler.	Kavrama
10	2	Köktürk Yazıtları'nın yazıldığı dönemle ilişkisini sorgular.	Analiz
10	2	Köktürk Yazıtları'nın yazılı Türk edebiyatındaki önemini açıklar.	Kavrama
10	2	Köktürk Yazıtları'nın dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
10	2	Uygurlar dönemine ait yazılı metinlerin özelliklerini açıklar.	Kavrama
10	2	Yazılı metinlerden hareketle dönemle ilgili çıkarımlarda bulunur.	Kavrama
10	3	İslamiyet öncesi Türk kültürü ile İslam uygarlığı arasındaki etkileşimi açıklar.	Analiz
10	3	İslamiyet'in kabulüyle Türklerin sosyal, siyasi ve kültürel hayatındaki değişimi açıklar.	Kavrama
10	3	XI ve XII. yy.da dildeki değişimin nedenlerini açıklar.	Kavrama
10	3	İncelediği İslami Dönem ilk dil ve edebiyat ürünlerini dönemin tarihî, siyasi ve sosyal yapısıyla ilişkilendirir.	Analiz
10	3	İslami Dönem ilk dil ve edebiyat ürünlerinin edebiyat ve kültür tarihimizdeki yeri ve değerini açıklar.	Kavrama

10	3	İslami Dönem ilk dil ve edebiyat ürünlerindeki kültürel farklılaşmayı örneklerle açıklar.	Kavrama
10	3	İslami Dönem ilk dil ve edebiyat ürünlerinde kullanılan lehçeyi belirler.	Kavrama
10	3	İslami Dönem ilk dil ve edebiyat metnlerinin dil, söyleyiş ve kültür özelliklerini açıklar.	Kavrama
10	3	İslami Dönem ilk dil ve edebiyat metnlerinin bağlı olduğu geleneği açıklar.	Kavrama
10	3	Metinlerden hareketle dönem eserlerinin yazılış amacını belirler.	Kavrama
10	3	Kutadgu Bilig'in yapı özelliklerini çözümler.	Analiz
10	3	Divanü Lügâti't-Türk'ün edebiyatımızdaki yeri ve değerini açıklar.	Kavrama
10	3	Günümüz şartlarını düşünerek İslami dönemdeki ilk eserler hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
10	3	Oğuz Türkçesinin Anadolu'da yazılmış ilk metinlerden hareketle şiirin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
10	3	İslamiyet'in kabulüyle Türk toplumunda görülen kültür farklılığını açıklar.	Analiz
10	3	İslam kültürünün etkisiyle oluşan tasavvufun şiire yansıma tarzını sorgular.	Kavrama
10	3	Oğuz Türkçesinin Anadolu'da yazılmış ilk şiirlerinin yapı özelliklerini çözümler.	Analiz
10	3	Oğuz Türkçesinin Anadolu'da yazılmış ilk şiirlerin temasını bulur.	Kavrama
10	3	Oğuz Türkçesinin Anadolu'da yazılmış ilk şiirlerinin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
10	3	Oğuz Türkçesinin Anadolu'da yazılmış ilk şiirlerinde ahengi sağlayan öğeleri belirler.	Kavrama
10	3	Oğuz Türkçesinin Anadolu'da yazılmış ilk şiirlerini yorumlar	Değerlendirme
10	3	Oğuz Türkçesiyle yeni bir şiir anlayışının oluşmaya başladığını örneklerle açıklar.	Kavrama
10	3	Şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
10	3	Eserle şair arasındaki ilişkiyi belirler.	Analiz
10	3	Bu döneme ait olay çevresinde oluşan edebî metinlerden hareketle metnin oluşmasına imkân veren zihniyetini belirler.	Kavrama
10	3	Bu döneme ait olay çevresinde oluşan edebî	Analiz

metinlerin yapısını çözümler.

10	3	Bu döneme ait olay çevresinde oluşan edebî metinlerin temasını bulur.	Kavrama
10	3	Bu döneme ait incelediği metinlerin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
10	3	Okuduğu metni dönemin gerçekliğiyle ilişkilendirir.	Analiz
10	3	Metni kendinden önceki metinlerle ve günümüzdeki benzer metinlerle karşılaştırır.	Analiz
10	3	Yazar ve şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
10	3	Eserle yazar arasındaki ilişkiyi belirler.	Analiz
10	3	Bu döneme ait incelediği öğretici metinleri anlatım biçimleri bakımından gruplandırır.	Kavrama
10	3	İncelediği metinden hareketle öğretici metnin oluşmasına imkân veren zihniyetini belirler.	Kavrama
10	3	Bu döneme ait incelediği ilk öğretici metinlerin yapı özelliklerini çözümler.	Analiz
10	3	Öğretici metinlerin dil ve anlatım özelliklerini belirler.	Kavrama
10	3	Metnin hangi geleneğe bağlı kalınarak yazıldığını belirler.	Kavrama
10	3	Metnin yazılış amacını belirler.	Kavrama
10	3	Öğretici metinleri birbirinden ayıran özellikleri belirler.	Analiz
10	3	14. yy. nesrinin özelliklerini belirler.	Bilgi
10	3	İncelediği divan şiirinden hareketle şiirin oluşmasına imkân veren zihniyetini belirler.	Kavrama
10	3	Divan şiirinin yapı özelliklerini çözümler	Analiz
10	3	Divan şiirinin ahenk öğelerini belirler.	Kavrama
10	3	Divan şiirinin temasını bulur.	Kavrama
10	3	Divan şiirinin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
10	3	Divan şiirinde ahengi sağlayan öğeleri belirler.	Kavrama
10	3	Mısra örgüsü, kafiye düzeni ve temasına göre şiirleri gruplandırır.	Kavrama
10	3	Divan şiirinin hedef okuyucu kitlelerini belirler.	Kavrama
10	3	Divan şiirinde temaların özelliklerini belirler.	Kavrama

10	3	Divan şiirinde Farsça ve Arapçadan kelime alınış sebeplerini sorgular.	Değerlendirme
10	3	Şiir metninin hangi gelenekte yazıldığını belirler.	Kavrama
10	3	Divan şiirlerini destan dönemi şiirleriyle karşılaştırır.	Analiz
10	3	İncelediği şiiri yorumlar.	Değerlendirme
10	3	Şiirin hissettirdiklerini açıklar.	Değerlendirme
10	3	Şiirden hareketle şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
10	3	Beyitlerde ve bentlerde dile getirilen duygu ve düşüncenin zamanımız şiirlerinde de ele alınıp alınmadığını belirler.	Değerlendirme
10	3	İncelediği anonim halk şiirinden hareketle şiirin oluşmasına imkân sağlayan zihniyetini belirler.	Kavrama
10	3	Anonim şiirin yapısını çözümler.	Analiz
10	3	Anonim şiirin temasını bulur.	Kavrama
10	3	Anonim şiirin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
10	3	Anonim şiirinde ahenk öğelerini belirler	Kavrama
10	3	Anonim şiiri yorumlar.	Değerlendirme
10	3	Anonim şiirlerin hangi adlarla gruplandığını belirler.	Bilgi
10	3	Anonim şiirin müzikle ilişkisini açıklar.	Analiz
10	3	Anonim şiire mısra örgüsü, kafiye düzeni ve konusuna göre hangi adların verildiğini açıklar.	Kavrama
10	3	Şiir metinlerinin neden anonim olduğunu açıklar.	Kavrama
10	3	Anonim şiirlerin tarihî kaynağını açıklar.	Kavrama
10		Anonim şiirleri divan şiirleriyle karşılaştırır.	Analiz
10	3	İncelediği âşık tarzı halk şiirinden hareketle şiirin oluşmasına imkân veren zihniyeti belirler.	Kavrama
10	3	Âşık tarzı halk şiirlerinin yapı özelliklerini çözümler.	Analiz
10	3	Mısra örgüsü, kafiye düzeni ve temasına göre âşık tarzı halk şiirlerini gruplandırır.	Kavrama
10	3	Âşık tarzı halk şiirinin temasını bulur.	Kavrama

10	3	Âşık tarzı halk şiirinin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
10	3	Âşık tarzı halk şiirinin ahenk özelliklerini belirler.	Kavrama
10	3	Halk şairleriyle kalem şairlerinin okuyucu ve dinleyiciyle iletişim tarzındaki farklılıkları açıklar.	Analiz
10	3	Halk şiirinin temelindeki anlayışı belirler	Kavrama
10	3	Halk şiirinde, kişisel olanla soyut olanın birleşmesinde halk beğenisinin rolünü örneklerle açıklar.	Kavrama
10	3	Halk şairlerinin sözlü edebiyat geleneği ile ilişkisini belirler.	Analiz
10	3	Halk şairlerinin kendi eserleri yanında başka şairlerin eserlerini de naklettiklerini açıklar.	Kavrama
10	3	Şiiri yorumlar.	Değerlendirme
10	3	Âşık tarzında söylenmiş şiirleri, anonim, divan ve okuduğu günümüz şiirleriyle karşılaştırır.	Analiz
10	3	Şiirin hissettirdiklerini açıklar.	Değerlendirme
10	3	Şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
10	3	İncelediği dinî-tasavvufî şiirden hareketle şiirin oluşmasına imkân veren zihniyeti belirler.	Kavrama
10	3	Dinî-tasavvuf şiirin yapısını çözümler.	Analiz
10	3	Dinî-tasavvufî şiirin temasını bulur.	Kavrama
10	3	Dinî-tasavvufî şiirin dil ve anlatım özelliklerini belirler.	Kavrama
10	3	Dinî-tasavvufî şiirin ahenk özelliklerini belirler.	Kavrama
10	3	Dinî-tasavvufî şiiri yorumlar.	Değerlendirme
10	3	Dinî-tasavvufî şiirin yazılış amacını açıklar.	Kavrama
10	3	Dinî-tasavvufî şiirin kendinde hissettirdiklerini açıklar.	Değerlendirme
10	3	Şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
10	3	İncelediği anlatmaya bağlı edebî metinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
10	3	Metnin yapı özelliklerini çözümler.	Analiz
10	3	Metnin temasını bulur.	Kavrama

10	3	Metnin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
10	3	Metinde ahengi sağlayan öğeleri belirler.	Kavrama
10	3	Metnin, manzum veya düz yazıyla yazılmış olmasının sebeplerini sorgular	Kavrama
10	3	Metnin bağlı olduğu geleneği belirler.	Kavrama
10	3	Metni yorumlar.	Değerlendirme
10	3	Yaşayan halk hikâyecilik geleneğinin özelliklerini belirler.	Analiz
10	3	Şair, yazar veya anlatıcının fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
10	3	Göstermeye bağlı edebî metinleri gruplandırır.	Kavrama
10	3	Metinlerin özelliklerini açıklar.	Kavrama
10	3	Metinlerin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
10	3	Metinlerin gelenekle ilişkisini kurar.	Analiz
10	3	Metinlerin varlık sebebini açıklar.	Kavrama
10	3	Metinleri yorumlar	Değerlendirme
10	3	Metinleri kendi dönemindeki metinlerle ve günümüz metinleriyle karşılaştırır.	Analiz
10	3	Bu döneme ait öğretici metinleri anlatım biçimi bakımından gruplandırır.	Kavrama
10	3	Bu döneme ait incelediği metnin planını çıkarır.	Uygulama
10	3	Bu döneme ait sade ve sanatkârane üslûpla yazılmış nesir örneklerini karşılaştırır.	Analiz
10	3	İncelediği metinden hareketle metnin sade ve sanatkârane oluşunun arkasında bir kültür ve zevk farklılığının olduğunu açıklar.	Kavrama
10	3	Metinlerin yazılış amacını belirler.	Kavrama
10	3	Metinlerin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
10	3	Metinlerin ana düşünce ve yardımcı düşüncelerini bulur.	Kavrama
10	3	Metinle gelenek arasında ilişki kurar.	Analiz
10	3	Metinleri yorumlar.	Değerlendirme
10	3	Metinleri kendi dönemindeki diğer metinlerle karşılaştırır.	Analiz
10	3	Yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme

EK 3: XI. SINIF KAZANIMLARI

SINIF	ÜNİTE	KAZANIMLAR	SINIFLANDIRMA
11	1	Osmanlı Devleti'ni güçlü kılan sosyal, siyasi düzenin bozulma nedenlerini belirler.	Kavrama
11	1	Batı düşüncesine, yaşama biçimine ve batıda gerçekleştirilen bilimsel gelişmelere ilgi duyulma nedenlerini açıklar.	Kavrama
11	1	Devleti yöneten aydınların İmparatorluğu devam ettirmek için yönetim, eğitim hayatında ve askerî sistemde değişiklik yapmak istemelerin nedenlerini açıklar.	Kavrama
11	1	Tanzimat Fermanı'nın (1839) ilan edilme nedenlerini açıklar.	Kavrama
11	1	Tanzimat öncesi zihniyet ile Tanzimat sonrası zihniyeti ve kültür değerlerini karşılaştırır.	Analiz
11	2	Tanzimat Fermanı'yla getirilmek istenen yenilikleri belirler.	Kavrama
11	2	Edebiyatta Tanzimat'ın ne zaman ve niçin başladığını açıklar.	Kavrama
11	2	Tanzimat Döneminde tanınmış edebiyatçıların nasıl yetiştiklerini açıklar.	Kavrama
11	2	Tanzimat yıllarında gazeteciliğe neden önem verildiğini sorgular.	Kavrama
11	2	Tanzimat sonrasında edebiyatımızda hangi edebî türlerde yazılmış eserlerin görülmeye başladığını belirler.	Kavrama
11	2	Tanzimat sonrasında yazılan edebî eserlerde sosyal faydaya önem verildiğini örneklerle açıklar.	Kavrama
11	2	İncelediği Tanzimat Dönemi öğretici metinlerinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
11	2	Tanzimat Dönemi öğretici metinlerinin yapısını çözümler.	Analiz
11	2	Tanzimat Dönemi öğretici metinlerinin ana düşüncesini bulur	Kavrama
11	2	Tanzimat Dönemi öğretici metinlerinin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
11	2	Metnin merkezî otorite (saray yönetimi) ve halkla ilişkisini açıklar.	Analiz
11	2	Metinde ikiliğin (eski-yeni) temada, dilde, ifade biçiminde varlığını hissettirdiğini örneklerle açıklar.	Kavrama
11	2	Metnin hangi geleneğe bağlı kalınarak yazıldığını belirler.	Kavrama
11	2	Gazetenin öğretici metinler başta olmak üzere kültür ve edebiyatımızda yüklendiği işlevlerini belirler.	Kavrama
11	2	Metinde somuta yönelik ifadelerden nasıl yararlandığını açıklar.	Kavrama
11	2	Yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Kavrama

11	2	İncelediği Tanzimat Dönemi şiirinden hareketle şiirin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
11	2	Tanzimat Dönemi şiirinin yapı özelliklerini çözümler.	Analiz
11	2	Tanzimat Dönemi şiirinin temasını bulur.	Kavrama
11	2	Tanzimat Dönemi şiirinin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
11	2	Tanzimat Dönemi şiirinin ahenk öğelerini belirler.	
11	2	Tanzimat Dönemi şiirini yorumlar.	Kavrama
11	2	Tanzimat Dönemi şiirinin gelenekle ilişkisini açıklar.	Analiz
11	2	Tanzimat Dönemi şiirinin hissettirdiklerini ifade eder.	Değerlendirme
11	2	Tanzimat Dönemi Edebiyatında incelediği şiirlerle, Divan Edebiyatına ait şiirleri karşılaştırır.	Analiz
11	2	Şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
11	2	İncelediği Tanzimat Dönemi anlatmaya bağlı edebî metinlerinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
11	2	Tanzimat Dönemi anlatmaya bağlı edebî metninin yapı özelliklerini çözümler.	Analiz
11	2	Tanzimat Dönemi anlatmaya bağlı edebî metinlerinin temasını bulur.	Kavrama
11	2	Tanzimat Dönemi anlatmaya bağlı edebî metninin dil ve anlatım özelliklerini belirler.	Kavrama
11	2	Metnin eğitici yönünün olup olmadığını belirler.	Değerlendirme
11	2	Metni yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
11	2	Metinde yerli ve mahallî olan öğeleri ayırır.	Analiz
11	2	Anlatmaya bağlı edebî metinleri, daha önceki dönemlere ait aynı tarz metinlerle karşılaştırır.	Analiz
11	2	Yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
11	2	İncelediği tiyatro metninden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
11	2	Tanzimat Dönemi tiyatro metninin yapısını çözümler.	Analiz
11	2	Tanzimat Dönemi tiyatro metninin temasını bulur.	Kavrama
11	2	Tanzimat Dönemi tiyatro metninin dil ve anlatım özelliklerini belirler.	Kavrama
11	2	Tanzimat Dönemi metnini yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
11	2	Temaşadan tiyatroya nasıl geçildiğini açıklar.	Kavrama

11	2	Modern tiyatro metinleri ile geleneksel tiyatro metinlerini karşılaştırır.	Analiz
11	2	Yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
11	2	Tanzimat Dönemi Edebiyatını etkileyen sosyal, siyasal ve kültürel ortamın özelliklerini açıklar.	Kavrama
11	2	Türk kültürü ile Batı kültürü arasındaki etkileşimi açıklar.	Analiz
11	2	Tanzimat Dönemini etkileyen sanat, edebiyat ve düşünce akımlarını açıklar.	Kavrama
11	2	Yazı diliyle konuşma dilinin birbirine yaklaştığını örneklerle açıklar.	Kavrama
11	2	İletişim aracı olarak gazetenin yüklendiği işlevleri açıklar.	Kavrama
11	3	“Servet-i Fünûn” dergisi çevresinde oluşan edebiyata neden Edebiyat-ı Cedide (yeni edebiyat) denildiğini açıklar.	Bilgi
11	3	Tanzimat sonrası Türk edebiyatında eski-yeni çatışmasında ılımlıların yerini belirler.	Kavrama
11	3	Servet-i Fünûn Döneminde yeniyi savunan edebiyatçıların özelliklerini belirler.	Kavrama
11	3	Servet-i Fünûn Dönemi edebiyatçılarının zevk ve anlayışlarının özelliklerini belirler.	Kavrama
11	3	Metinlerde, devrin sosyal problemleri üzerinde durulup durulmadığını sorgular.	Kavrama
11	3	Metinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
11	3	Metnin yapısını çözümler.	Analiz
11	3	Metnin ana fikrini bulur, aynı ana fikrin o dönemde yazılmış diğer türlerde ele alınıp alınmadığını belirler.	Analiz
11	3	Metnin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
11	3	Öğretici metinlerle dönemin dergileri arasındaki ilişkiyi kavrar.	Kavrama
11	3	Servet-i Fünûn Dönemi Edebiyatı öğretici metinleriyle Tanzimat Dönemine ait öğretici metinleri karşılaştırır.	Analiz
11	3	İncelediği metinden hareketle yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
11	3	Şiirden hareketle şiirin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
11	3	Şiirin yapısını çözümler.	Analiz

11	3	Şiirin temasını bulur.	Kavrama
11	3	Şiirin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
11	3	Şiirde ahengi sağlayan öğeleri belirler.	Kavrama
11	3	Şiirde bireysel duygulara önem verildiğini belirler.	Kavrama
11	3	İncelediği şiiri yorumlar.	Değerlendirme
11	3	Şiirin gelenekle ilişkisini açıklar.	Analiz
11	3	Şiirde anlatılanların nesir olarak yazılıp yazılmayacağını tartışır.	Değerlendirme
11	3	Servet-i Fünûn Dönemi Edebiyatı şiirleriyle, Tanzimat Dönemine ait şiirleri karşılaştırır.	Analiz
11	3	Şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
11	3	Metinden hareketle mensur şiirin oluşmasına	Kavrama
11	3	imkân sağlayan zihniyeti belirler.	
11	3	Mensur şiirin yapısını çözümler.	Analiz
11	3	Mensur şiirin temasını bulur.	Kavrama
11	3	Mensur şiirin dil ve anlatım özelliklerini belirler.	Kavrama
11	3	Mensur şiiri yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
11	3	Mensur şiir metni hakkında düşüncelerini ifade eder.	Değerlendirme
11	3	Şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
11	3	Metinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
11	3	Metnin yapısını çözümler.	Analiz
11	3	Metnin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
11	3	Metnin bağlı olduğu geleneği belirler.	Kavrama
11	3	Metnin bağlı olduğu hikâye tarzını belirler.	Kavrama
11	3	Metni yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
11	3	Servet-i Fünûn edebiyatındaki hikâyelerle daha önceki dönemlere ait hikâyeleri karşılaştırır.	Analiz
11	3	Yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
11	3	Eserle yazar arasındaki ilişkiyi belirler.	Analiz

11	3	Metinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
11	3	Metnin yapısını çözümler.	Analiz
11	3	Metnin temasını bulur.	Kavrama
11	3	Metnin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
11	3	Metni yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
11	3	Metnin bağlı olduğu geleneği belirler.	Kavrama
11	3	Metnin ve eserin hangi edebî akıma bağlı kalınarak yazıldığını belirler.	Kavrama
11	3	Eserin edebiyat tarihimizdeki yerini açıklar.	Kavrama
11	3	Anlatma esasına bağlı edebî metinlerin bu dönemde teknik olgunluk kazandığını örneklerle açıklar.	Kavrama
11	3	Servet-i Fünûn Edebiyatındaki romanlarla daha önceki dönemlere ait romanları karşılaştırır.	Analiz
11	3	Yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
11	3	Servet-i Fünûn Edebiyatını etkileyen sosyal, siyasal ve kültürel ortamın yapısını açıklar.	Kavrama
11	3	Servet-i Fünûn Dönemini etkileyen sanat, edebiyat ve düşünce akımlarını metinlerden hareketle belirler.	Kavrama
11	3	Servet-i Fünûn Edebiyatının Tanzimat Edebiyatından ayrılan yönlerini açıklar.	Analiz
11	3	Fecr-i Âtî topluluğunun oluşmasını hazırlayan sosyal, siyasi ve kültürel sebepleri belirler.	Kavrama
11	3	Fecr-i Âtî Beyanname'si'nin altında imzası olan şair ve yazarların isimlerini belirler.	Bilgi
11	3	Fecr-i Âtî sanatçılarının hangi alanlarda eser verdiklerini ve eser vermek istediklerini belirler.	Kavrama
11	3	Fecr-i Âtî şair ve yazarlarının Millî Edebiyat Dönemi ve sonrasında farklı gruplar içinde ve farklı etkinliklerde yer aldıklarını açıklar.	Kavrama
11	3	Şiirden hareketle şiirin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
11	3	Şiirin yapısını çözümler.	Analiz
11	3	Şiirin temasını bulur.	Kavrama
11	3	Şiirin dil ve anlatım özelliklerini belirler.	Kavrama
11	3	Şiirde ahengi sağlayan öğeleri belirler.	Kavrama
11	3	Şiiri yorumlar.	Değerlendirme

11	3	Şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
11	4	XIX. yy. sonu ile XX. yy. başlarında siyasi, sosyal ve düşünce hayatında tartışılan Batıcılık, Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük cereyanlarının ortaya çıkış sebeplerini, amaçlarını, temsilcilerini, kaynaklarını, temel düşüncelerini açıklar.	Kavrama
11	4	Batıcılık, Osmanlıcılık, İslamcılık ve Türkçülüğe ait düşünce, etkinlik ve arayışların millî devlet fikri ve endişesi etrafında kendiliğinden oluştuğunu açıklar.	Kavrama
11	4	1911 sonrası Türk edebiyatının millî devlet ve milletleşme çevresinde ileri sürülen fikirler, başvurulan anlatım ve metin türleri etrafında geliştiğini açıklar.	Kavrama
11	4	Millî Edebiyat Döneminde her edebî ve fikrî etkinliğin millî devlet hâline gelme kaygısı etrafında birleştiğini açıklar.	Kavrama
11	4	Sosyal, tarihî, fikrî ve ilmî temaların sade bir dille doğal bir söyleyiş ve anlatımla ifade edildiğini açıklar.	Kavrama
11	4	Millî Edebiyat Döneminin bir dönemin adı olduğunu kavrar; milliyetçi edebiyat ile millî edebiyatın farklılığını açıklar.	Kavrama
11	4	Metnin yazılış amacını belirler.	Kavrama
11	4	Metnin yapısını çözümler.	Analiz
11	4	Metnin ana fikrini bulur.	Kavrama
11	4	Metnin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
11	4	Halkın yaşama tarzından ve tarihten gelen değerlere önem verildiğini sezer.	Kavrama
11	4	Yazarın tarih ve geniş halk kitlesi karşısındaki tavrını belirler.	Kavrama
11	4	Millî Edebiyat Döneminde incelenen öğretici metinleri birbiriyle karşılaştırır.	Analiz
11	4	Yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
11	4	Eserle yazar arasındaki ilişkiyi belirler.	Analiz
11	4	1911-1923 arasında şiirin ses, söyleyiş, yapı, tema, dil ve anlatım bakımlarından dört gruba ayrıldığını ifade eder.	Bilgi
11	4	Millî Edebiyat Döneminde sade dil ve hece vezniyle şiirler yazıldığını örneklerle açıklar.	Kavrama
11	4	Millî Edebiyat Döneminde saf şiire özgü arayışlar olduğunu örneklerle açıklar.	Kavrama

11	4	Millî Edebiyat Döneminde halkın yaşama tarzı ve değerleri üzerinde durulduğunu örneklerle açıklar.	Kavrama
11	4	Millî Edebiyat Döneminde Edebiyat-ı Cedide zevkini sürdüren sanatçıların da eser vermeye devam ettiklerini örneklerle açıklar.	Kavrama
11	4	Şiirden hareketle şiirin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
11	4	Şiirin yapısını çözümler.	Analiz
11	4	Şiirin temasını bulur.	Kavrama
11	4	Şiirin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
11	4	Şiirin ahenk öğelerini belirler.	Kavrama
11	4	Şiiri yorumlar.	Değerlendirme
11	4	Şiirin gelenekle ilişkisini belirler.	Analiz
11	4	İncelediği şiiri Edebiyat-ı Cedide Dönemine ait şiirlerle karşılaştırır.	Analiz
11	4	Metinden hareketle şairin fikrî ve edebî yönüyle ilgili çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
11	4	Şiirden hareketle şiirin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
11	4	Şiirin yapısını çözümler.	Analiz
11	4	Şiirin temasını bulur.	Kavrama
11	4	Şiirin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
11	4	Şiirin ahenk özelliklerini belirler.	Kavrama
11	4	İncelenen şiiri yorumlar.	Değerlendirme
11	4	Şiirin gelenekle ilişkisini sorgular.	Analiz
11	4	Şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
11	4	Metinden hareketle şiirin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
11	4	Metnin yapısını çözümler.	Analiz
11	4	Metnin temasını bulur.	Kavrama
11	4	Metnin dil ve anlatım özelliklerini belirler.	Kavrama
11	4	Metnin ahenk özelliklerini belirler.	Kavrama
11	4	İncelenen metni yorumlar.	Değerlendirme

11	4	Metnin gelenekle ilişkisini belirler.	Analiz
11	4	Manzum hikâyeyi şiirden ayıran özellikleri açıklar.	Kavrama
11	4	İncelediği metinden hareketle şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
11	4	Millî Edebiyat Dönemindeki farklı şiir tarzlarını birbiriyle karşılaştırır.	Analiz
11	4	Bu dönemde üzerinde durulan ortak temaları belirler.	Sentez
11	4	Şiir dilinin ve söyleyiş biçiminin kaynaklarını sıralar.	Kavrama
11	4	Millî Edebiyat Dönemi şiirinin Edebiyat-ı Cedide şiir zevki ve anlayışından hangi yönlerden ayrıldığını belirler.	Analiz
11	4	Metinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
11	4	Hikâyenin yapısını çözümler.	Analiz
11	4	Hikâyenin temasını bulur.	Kavrama
11	4	Hikâyenin dil ve anlatım özelliklerini belirler.	Kavrama
11	4	Hikâyeyi yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
11	4	Hikâyenin bağlı olduğu geleneği açıklar.	Kavrama
11	4	İncelediği hikâyeden hareketle yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
11	4	Romandan seçilmiş metinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
11	4	Metnin alındığı bölümün yapısını çözümler.	Analiz
11	4	Metnin temasını bulur.	Kavrama
11	4	Metnin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
11	4	Metni yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
11	4	Metinle yazıldığı dönem arasındaki ilişkiyi belirler.	Analiz
11	4	Metnin bağlı olduğu geleneği belirler.	Kavrama
11	4	Metnin ve eserin hangi edebî akıma bağlı kalınarak yazıldığını belirler.	Kavrama
11	4	Eserin edebiyat tarihimizdeki yeri ve değerini açıklar.	Kavrama
11	4	Ortak tema ve anlatma biçimi olup olmadığını sorgular.	Sentez
11	4	Metinden hareketle yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda	Değerlendirme

bulunur.

11	4	Millî Edebiyat Döneminde incelenen anlatmaya bağlı edebî metinleri karşılaştırır.	Analiz
11	4	Millî Edebiyat Döneminde incelenen anlatmaya bağlı edebî metinleri, Servet-i Fünûn ve sonrası metinleriyle karşılaştırır.	Analiz
11	4	Millî Edebiyat Döneminde üzerinde durulan ortak temaları bulur.	Sentez
11	4	Metinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
11	4	Metnin yapısını çözümler.	Analiz
11	4	Metnin temasını bulur.	Kavrama
11	4	Metnin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
11	4	Metni yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
11	4	Metinden hareketle yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
11	4	Bu döneme “Millî Edebiyat” adının verilmesinin sebeplerini açıklar.	Kavrama
11	4	Millî Edebiyat Dönemindeki edebî dilin özelliklerini belirler.	Kavrama
11	4	Millî Edebiyat Döneminde eserlere yansıyan sosyal sorunları sınıflandırır.	Kavrama
11	4	Millî Edebiyat Dönemini etkileyen sanat, edebiyat ve düşünce akımlarını metinlerden hareketle belirler.	Kavrama
11	4	Millî Edebiyat Dönemini önceki dönemlerden ayıran özellikleri açıklar.	Analiz

EK 4: XII. SINIF KAZANIMLARI

SINIF	ÜNİTE	KAZANIMLAR	SINIFLANDIRMA
12	1	Cumhuriyet döneminin siyasi, sosyal ve fikrî temellerini açıklar.	Bilgi
12	1	Cumhuriyet Döneminde memleket edebiyatı zevkinin nasıl ortaya çıktığını ve geliştiğini açıklar.	Kavrama
12	1	Anadolu coğrafyası ve insanının edebî eserlerde nasıl ve niçin ele alındığını açıklar.	Kavrama
12	1	Milleti oluşturan değerlerin farklı yönleriyle edebî metinlerde ele alındığını örneklerle açıklar.	Kavrama
12	1	Dil ve zevkte Cumhuriyet Döneminin yansımalarını belirler.	Kavrama
12	1	Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının oluşumunu açıklar.	Kavrama
12	2	Metnin yazılış amacını belirler.	Kavrama
12	2	Metni yapı bakımından çözümler.	Analiz
12	2	Metnin ana fikrini belirler.	Kavrama
12	2	Metnin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
12	2	Metni yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
12	2	Metnin hangi geleneğe bağlı kalınarak yazıldığını nedenleriyle açıklar.	Kavrama
12	2	Cumhuriyet Dönemine ait incelediği öğretici metinleri zihniyet, yapı, tema ve anlatım bakımından karşılaştırır.	Analiz
12	2	Yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	3	İncelediği şiirden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
12	3	Şiirin yapısını çözümler.	Analiz
12	3	Şiirin temasını bulur.	Kavrama
12	3	Şiirin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
12	3	Şiirin ahenk öğelerini belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
12	3	Şiirin ait olduğu geleneği belirler.	Kavrama
12	3	Şiirde Batı edebiyatındaki edebî akımların hangisinden yararlandığını belirler	Kavrama
12	3	Öz şiir anlayışını sürdüren şairlerin şiir anlayışlarını açıklar.	Kavrama

12	3	Şiirde yerli ve mahallî olan unsurları açıklar.	Kavrama
12	3	Yerli ve mahallî olanın yüksek bir zevkle şiirde nasıl ifade edildiğini açıklar.	Kavrama
12	3	Millî Edebiyat Dönemi şiirleriyle öz şiiri sürdüren şiirlerden birini dil, yapı ve tema bakımlarından karşılaştırır.	Analiz
12	3	Metinden hareketle şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	3	Şiir ezberler.	Bilgi
12	3	İncelediği şiirden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yapı bakımından çözümler.	Analiz
12	3	Şiirin temasını bulur.	Kavrama
12	3	Şiirin dil ve anlatım özelliklerini açıklar	Kavrama
12	3	Şiirde ahengi sağlayan öğeleri belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
12	3	Şiirin geleneğini belirler.	Kavrama
12	3	Serbest nazımla toplumcu şiir arasındaki ilişkiyi açıklar.	Analiz
12	3	Serbest nazım ve toplumcu şiirle, öz şiir anlayışını sürdürenlerin şiirlerini karşılaştırır.	Analiz
12	3	Şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	3	Şiir ezberler.	Bilgi
12	3	Şiirden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yapı bakımından çözümler.	Analiz
12	3	Şiirin temasını bulur	Kavrama
12	3	Şiirin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
12	3	Şiirde ahengi sağlayan öğeleri belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
12	3	Şiirde millî duyarlılığa yer verilip verilmediğini sorgular.	Değerlendirme
12	3	Halk şiirinden gelen öğeleri belirler.	Bilgi
12	3	Şiirin ait olduğu geleneği belirler.	Kavrama
12	3	Millî Edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren şiir anlayışıyla eser veren farklı şairlerin şiirlerini zihniyet, ses, dil, tema	Analiz

ve yapı bakımından karşılaştırır.

12	3	Metinden hareketle şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	3	Şiirden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yapı bakımından çözümler.	Analiz
12	3	Şiirin temasını bulur.	Kavrama
12	3	Şiirin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
12	3	Şiirde ahengi sağlayan unsurları belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
12	3	Şairaneliğin ne olduğunu açıklar.	Bilgi
12	3	Şiirde anlamın neden açık olduğunu belirler.	Değerlendirme
12	3	Şiirin ait olduğu geleneği belirler.	Kavrama
12	3	Halk arasından seçilmiş insanlara şiirde neden önem verildiğini açıklar.	Değerlendirme
12	3	“Garip şiirini” Millî Edebiyat zevk ve anlayışını sürdürenlerin şiirleriyle karşılaştırır.	Analiz
12	3	Şiirden hareketle şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	3	Şiirden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yapı bakımından çözümler.	Analiz
12	3	Şiirin temasını bulur.	Kavrama
12	3	Şiirin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
12	3	Şiirde ahengi sağlayan unsurları belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
12	3	Şiirden hareketle şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	3	Şiirden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yapı bakımından çözümler.	Analiz
12	3	Şiirin temasını bulur.	Kavrama
12	3	Şiirin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
12	3	Şiirde ahengi sağlayan unsurları belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme

12	3	Bireysel duygu ve düşüncelerin şiirde işlenmesine önem verilip verilmediğini sorgular.	Değerlendirme
12	3	Öz şiir, toplumcu şiir ve Garip Hareketi ile getirilen yenilikleri şairlerin kendi duyarlılıklarıyla yorumladığını ifade eder.	Kavrama
12	3	Şiirden hareketle şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	3	Şiirden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yapı bakımından çözümler.	Analiz
12	3	Şiirin temasını bulur.	Kavrama
12	3	Şiirin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
12	3	Şiirde ahengi sağlayan öğeleri belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
12	3	Şiirde anlamın kapalılığını ve bireyselliğini örneklerle açıklar.	Kavrama
12	3	Şiirin ait olduğu geleneği belirler.	Kavrama
12	3	Şiirde Batılı düşünce ve edebiyat hareketlerinin etkisini belirler.	Kavrama
12	3	Garip şiiriyle İkinci Yeni şiirini karşılaştırır.	Analiz
12	3	Şiirden hareketle şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	3	Şiirden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yapı bakımından çözümler.	Analiz
12	3	Şiirin temasını bulur.	Kavrama
12	3	Şiirin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
12	3	Şiirde ahengi sağlayan öğeleri belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
12	3	Şiirin kendinde uyandırdığı duyguları ifade eder.	Değerlendirme
12	3	Şiirin yararlandığı kaynakları ve ait olduğu geleneği belirler.	Kavrama
12	3	İkinci Yeni Şiiri ile İkinci Yeni sonrası şiirini karşılaştırır.	Analiz
12	3	Şiirden hareketle şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	3	Şiirden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yapı bakımından çözümler.	Analiz
12	3	Şiirin temasını bulur.	Kavrama

12	3	Şiirin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
12	3	Şiirde ahengi sağlayan öğeleri ve özelliklerini belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
12	3	Şiirin kendinde uyandırdığı duyguları ifade eder.	Değerlendirme
12	3	Şiirin yararlandığı kaynakları ve ait olduğu geleneği belirler.	Kavrama
12	3	İkinci Yeni sonrası Türk şiiriyle 1980 sonrası Türk şiirini karşılaştırır.	Analiz
12	3	1980 sonrasında belirgin bir hareket ve düşüncenin şiire hâkim olup olmadığını sorgular.	Değerlendirme
12	3	Şiirden hareketle şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	3	Halk şiiri zevkinin devam edip etmediğini sorgular.	Değerlendirme
12	3	XX. yy.'da halk şiirine verilen değeri açıklar.	Kavrama
12	3	Şiiri yapı bakımından çözümler.	Analiz
12	3	Şiirin temasını bulur.	Kavrama
12	3	Şiirin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
12	3	Şiirde ahengi sağlayan öğeleri belirler.	Kavrama
12	3	Şiiri yorumlar.	Değerlendirme
12	3	Şiirlerin ait oldukları sosyal çevreyle ilişkisini belirler.	Analiz
12	3	Halk şairlerinin sözlü edebiyat geleneği ile ilişkisini belirler.	Analiz
12	3	Halk şairlerinin hangi sosyal çevrelerde nasıl yetiştiklerini açıklar.	Kavrama
12	3	Cumhuriyet Döneminde halk şiirinin en önemli temsilcilerini belirler.	Bilgi
12	3	Şiirden hareketle şairin fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	4	Metinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
12	4	Metni yapı bakımından çözümler.	Analiz
12	4	Metnin temasını bulur.	Kavrama
12	4	Metnin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
12	4	Metni yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
12	4	Cumhuriyet Döneminde tercih edilen hikâye tarzlarını belirler.	Kavrama
12	4	Metnin bağlı olduğu geleneği belirler.	Kavrama

12	4	Metinden hareketle yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	4	Metinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
12	4	Metni yapı bakımından çözümler.	Analiz
12	4	Metnin temasını bulur.	Kavrama
12	4	Metnin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
12	4	Metnin yazılış amacını belirler.	Kavrama
12	4	Metni yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
12	4	Metnin bağlı olduğu roman ve hikâye tarzını sebeplerini açıklar.	Kavrama
12	4	Metinden hareketle yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	4	Metinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
12	4	Metni yapı bakımından çözümler.	Analiz
12	4	Metnin temasını bulur.	Kavrama
12	4	Metnin dil ve anlatım özelliklerini belirler.	Kavrama
12	4	Metni yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
12	4	Bireyin iç dünyasını esas alan yazarların yöneldiği konuları belirler.	Kavrama
12	4	Metnin bağlı olduğu geleneği sorgular.	Kavrama
12	4	Metinden hareketle yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	4	Metinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
12	4	Metni yapı bakımından çözümler.	Analiz
12	4	Metnin temasını bulur.	Kavrama
12	4	Metnin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
12	4	Metni yorumlayarak güncelleştirir.	Değerlendirme
12	4	Metinde varoluşçu yazarların örnek alınıp alınmadığını sorgular.	Değerlendirme
12	4	Metnin bağlı olduğu geleneği belirler.	Kavrama
12	4	Metnin bağlı olduğu roman ve hikâye tarzını sorgular.	Kavrama

12	4	Metnin bağılı olduğu roman ve hikâye tarzının özelliklerini metinde arar.	Kavrama
12	4	Metinden hareketle yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	4	Metinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.	Kavrama
12	4	Metni yapı bakımından çözümler.	Analiz
12	4	Metnin temasını bulur.	Kavrama
12	4	Aile başta olmak üzere sosyal kurumlardaki her türlü değişimin sahnede gösterilip gösterilmediğini sorgular.	Değerlendirme
12	4	Metnin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.	Kavrama
12	4	Yenileşmenin sebep olduğu olay ve görünüşlerin sahnelendiğini örneklerle açıklar.	Kavrama
12	4	Tiyatro eserlerinin kültür değişmesini yansıtıp yansıtmayacağını sorgular.	Değerlendirme
12	4	Sahnede bireysel bunalımların gösterilip gösterilmediğini tartışır.	Değerlendirme
12	4	Metindeki kişinin tarihle, sosyal hayatla ilişkisini sorgular.	Analiz
12	4	Tiyatro eseri aracılığıyla toplumun eleştirildiğini belirler	Kavrama
12	4	Geleneksel seyirlik oyunların toplumcu gerçekçi dikkatle yorumlandığını örneklerle açıklar.	Kavrama
12	4	Epik tiyatrodaki sahnelerin nasıl düzenlendiğini sorgular.	Kavrama
12	4	Uyumsuz tiyatronun özelliklerini sorgular.	Kavrama
12	4	Metinden hareketle yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.	Değerlendirme
12	4	Cumhuriyet Döneminde edebî metinlerin sosyal ve siyasi olaylarla ilişkisini değerlendirir	Analiz
12	4	Cumhuriyet Döneminde edebî metinlerin sosyal ve siyasi olaylarla zaman içinde zenginleştiğine örnekler verir.	Kavrama
12	4	Edebî metinlerde geniş halk kitlelerinin zevki ve yaşama tarzından nasıl ve niçin yararlandığını açıklar.	Kavrama
12	4	Cumhuriyet Döneminde edebiyatımızın farklı yönlerden nasıl geliştiğini açıklar.	Kavrama
12	4	Cumhuriyetin ilk dönemlerinde memleket edebiyatı zevkinin hâkim olmasının sebeplerini ve sonuçlarını açıklar.	Kavrama
12	4	Sosyal gerçekliğin 1930'lar sonrasında gelişmeye başladığını sebepleriyle açıklar.	Kavrama
12	4	Bireyin duyarlılığını esas alan sanatçıların, Batı'da gelişen edebî akımlardan nasıl ve	Kavrama

		niçin yararlandığını açıklar.	
12	4	Dilde değişme ve gelişmede geniş kitlenin ve aydınların tercihlerinin rolünü açıklar.	Kavrama
12	4	Modern dünya edebiyatına ait anlatma ve söyleme biçimlerine Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında nasıl yer verildiğini açıklar.	Kavrama